

Типова навчальна програма
підготовки офіцерського складу
в системі професійної
військової освіти

ДОВІДКОВА ПРОГРАМА

PIP Consortium of Defense Academies
and Security Studies Institutes

Типовий навчальний курс
професійної військової освіти

ДОВІДКОВА ПРОГРАМА

Офіс командира
Національної оборони
Академія оборони Канади
P.O. Box 17000 Station Forces
Kingston, ON K7K 7B4

1000-1 (OSEM PED)

21 вересня 2011 р.

Довідкова програма (ДП) типового
навчального курсу
професійної військової освіти (ПВО)

Шановні партнери!

Мені приємно поділитися з вами документом під назвою «Довідкова програма (ДП) типового навчального курсу професійної військової освіти (ПВО)», розробленим багатонаціональною командою фахівців під егідою Академії оборони Канади від імені НАТО та Консорціуму «Партнерство заради миру» (КПЗМ) Академії оборони та Інститутів дослідження питань безпеки. Цей документ має на меті розкрити країнам-партнерам цілі поглибленого навчання та надати підтримку у формі навчальних програм для теоретичних курсів, пов'язаних із професійною військовою освітою офіцерів; важливий внесок в освіту у сфері оборони та покращення військової співпраці між НАТО та її партнерами.

«Довідкова програма типового навчального курсу ПВО» складається з трьох етапів: i) Підготовка до присвоєння офіцерського звання; ii) Підготовка молодших офіцерів; та iii) Підготовка офіцерів середньої ланки; і трьох тем: i) Військова професія; ii) Командування, лідерство та етика; та iii) Дослідження оборонних та безпекових питань. Три етапи та теми були ретельно підібрані, щоб охопити найширший спектр офіцерів та забезпечити найбільш відповідний рівень освіти для збройних сил середнього розміру.

Цей документ сприймається як джерело інформації для партнерів, які прагнуть

Défense nationale
Bureau du commandant
Académie canadienne de la Défense
C.P. 17000, succursale Forces
Kingston, ON K7K 7B4

1000-1 (OSEM PED)

Le 21 septembre 2011

Programme de référence (PR) - Études
militaires professionnelles (EMP) pour les
officiers

Chers partenaires,

Il me fait grand plaisir de partager avec vous le document intitulé *Programme de référence (PR) Études militaires professionnelles (EMP) pour les officiers* développé par une équipe multinationale d'experts sous l'égide de l'Académie canadienne de la Défense au nom de l'OTAN et du Groupement d'institutions d'études de défense et de sécurité du Partenariat pour la paix (PPP). L'objectif de ce document est d'offrir aux pays partenaires un appui dans le développement d'objectifs d'apprentissage et de contenu pour les cours liés aux études militaires professionnelles des officiers. Ainsi, ce document contribue de façon importante à l'éducation militaire et à l'amélioration de l'interopérabilité militaire entre l'OTAN et ses partenaires.

Le programme de référence EMP pour les officiers se compose de trois étapes : i) pré-commission, ii) officier subalterne et iii) officier intermédiaire; et de trois thèmes; i) profession des armes, ii) commandement, leadership et éthique et iii) études sur la sécurité et la défense. Les trois étapes et les trois thèmes ont été choisis avec soin pour englober la plus grande gamme possible d'officiers et fournir le niveau le plus pertinent d'éducation pour une force armée de taille moyenne.

Ce document sert de guide pour les partenaires cherchant à réformer et/ou améliorer l'éducation militaire professionnelle de leurs

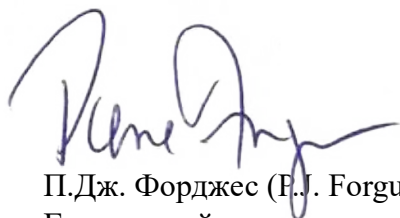
реформувати та (або) підвищити професійну військову кваліфікацію своїх офіцерів. Ми представляємо його в надії, що його буде вчасно відзначено НАТО через відповідні комітети. Наступним передбачуваним кроком буде робота з партнерськими оборонними навчальними закладами у прийнятті та впровадженні цієї навчальної програми або її частин, керуючись їхнім Індивідуальним планом дій партнерства (IPAP).

Лише завдяки діалогу та досвіду цей документ може покращити сумісність офіцерів альянсу та країн-партнерів, а також підвищити їхню освіту у сфері оборони. Я закликаю членів вашої делегації широко розповсюджувати цей документ у ваших країнах.

Якщо у вас виникли запитання щодо цієї навчальної програми, будь ласка, попросіть членів вашої делегації зв'язатися з доктором Девідом Емеліфеонву (David Emelifeonwu), старшим офіцером штабу, відділ освіти у сфері оборони, Канадська академія оборони, за телефоном 011 - 613-541-5010 дод. 3782.

З найкращими побажаннями,

Керівник військового навчального закладу,
Генерал-майор

П.Дж. Форджес (P.J. Forgues)
Генерал-майор
Керівник військового навчального закладу

officiers. Il est présenté dans l'espoir qu'il sera noté par l'OTAN en temps opportun par le biais de comités appropriés. La prochaine étape consistera à collaborer avec les institutions partenaires d'éducation militaire lors de l'adoption et de la mise en œuvre de ce programme, en tout ou en partie, selon leur plan d'action individuel pour le partenariat (IPAP).

C'est uniquement à travers le dialogue et l'échange d'expériences que ce document contribuera positivement à l'interopérabilité des officiers de l'alliance et des pays partenaires, et à leur éducation militaire. J'invite le personnel de votre délégation à le diffuser à grande échelle dans vos pays respectifs.

Pour de plus amples renseignements sur le programme, le personnel de votre délégation peut communiquer avec M. David Emelifeonwu, Ph. D., officier supérieur d'état-major - Partenariats en éducation de la Défense, Académie canadienne de la Défense, au 011-613-541-5010 poste 3782.

Je vous prie d'agréer mes salutations les plus distinguées.

Про цей документ

Перш ніж розповісти про структуру цього документа та про те, як його слід використовувати, варто сказати про офіцерську посаду та професійну військову освіту.

I. МЕТА ЦЬОГО ДОКУМЕНТА

Цей документ є результатом найкращих намірів багатонаціональної команди науковців з 11 країн (щоб ознайомитися зі списком науковців, див. сторінки 93-95 Програми). Як правило, кожен документ має основну причину для свого існування, і цей не є винятком. Мета цього документа скромна. Він не претендує на всеосяжність і не претендує на те, щоб бути останнім словом щодо професійної військової освіти офіцерів. Замість цього цей документ має на меті служити довідковим матеріалом, вихідною точкою для окремих осіб або організацій у країнах-партнерах, які бажають розробити або наблизити навчальний план професійної військової освіти офіцерів (ПВО) у західних військових академіях. Цей документ, по суті, має на меті початок діалогу всередині країн-партнерів, із одного боку, та між партнерами та НАТО, з іншого боку, про освіту, яку кожна країна прагне мати та бажає дати своїм офіцерським кадрам. Він не призначений для поступового прийняття, а скоріше для адаптації до конкретних національних потреб і прагнень. Як довідковий документ, ця навчальна програма може служити для підвищення не тільки інтелектуальної взаємодії між членами альянсу та країнами-партнерами, але й для підвищення професіоналізму у збройних силах країн-партнерів.

II. ОФІЦЕРСЬКА ПОСАДА

Ключовим моментом будь-якої програми ПВО є поняття «офіцерська посада». Офіцерська посада — це практика присвоєння звання офіцера чи сержанта, що передбачає унікальну професійну ідентичність, компетентність та дух. У загальному розумінні, офіцерська посада передбачає навчання протягом усього життя у спільноті професіоналів для підтримання належного рівня експертних знань. Можна виділити певні взаємопов'язані функції та характеристики, пов'язані з офіцерською службою, які відокремлюють офіцерську посаду від інших професій у суспільстві. Роль офіцера — демонструвати військовий дух, характер лідера, представника професії та служити країні. Вісім характеристик включають: обов'язок, честь, вірність, служіння країні, компетентність, командну роботу, підпорядкування цивільній владі та зразкове лідерство. У цьому світлі офіцерська посада займає центральне місце у розвитку професійних збройних сил.

III. ПРОФЕСІЙНА ВІЙСЬКОВА ОСВІТА (ПВО)

«Основне завдання освіти», за словами Еріка Гоффера (Eric Hoffer), «полягає в тому, щоб культивувати бажання та здатність до навчання; освіта повинна створювати не навчених, а тих, хто навчається».¹ У широкому тлумаченні ця концепція освіти передбачає, що навчання є умовним і безперервним. Навчання є умовним у тому сенсі, що воно залежить від дозволеної інституційної структури та середовища, а також від індивідуальної схильності та бажання. Навчання є безперервним у тому сенсі, що навіть якщо людина може формально закінчити навчальний заклад, це діяльність на все життя.

Однак, на відміну від навчання, яке за своєю суттю є рутинним і яке, здебільшого, зосереджено на тому, щоб навчити, «що саме думати», освіта спрямована на розвиток інтелектуальної допитливості особи через її зосередженість і акцент на тому «чому і як потрібно думати». Хоча й важливо робити таке розмежування, але навчання й освіта не повинні розглядатися як взаємовиключні види діяльності. Навпаки, додатково до досвіду навчання й освіта необхідні для повноцінного професійного розвитку офіцера.

Необхідність освіти для військовослужбовців обумовлена їх унікальною сферою діяльності, яка включає, серед іншого, захист нації, а також забезпечення та підтримання миру та безпеки за кордоном. Щоб успішно виконувати ці завдання, члени збройних сил повинні бути інтелектуально спритними, щоб перевершити свого супротивника і вміти працювати з союзниками та персоналом, що не входить до складу збройних сил. Крім того, як сказав Вільямсон Мюррей, необхідність освіти продиктована потребою «підготувати [особовий склад збройних сил] до місій у всьому спектрі конфліктів, починаючи від стримування на високому рівні до підтримки миру та забезпечення миру на нижньому рівні».²

Таким чином, професійна військова освіта покликана підготувати професійних військових до вирішення постійно зростаючого кола невизначених ситуацій і багатозарового сучасного середовища безпеки та бойового простору. Навчальна програма ПВО має бути достатньо широкою, щоб забезпечити нові академічні горизонти, і достатньо глибокою, щоб розпалити інтелектуальну цікавість усіх офіцерів.³ ПВО — це важливий шлях для надання збройним силам нації здатності дотримуватися принципів і брати на себе цю надзвичайну відповідальність за національну безпеку.

IV. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Навчальний план — це конкретна навчальна програма, низка курсів, які сукупно описують матеріали для викладання, навчання та оцінювання, доступні для даного курсу навчання.⁴ Навчальну програму створено, щоб надати учням дорожню карту того, чого вони можуть очікувати від навчання, і розуміння того, як їхнє навчання організовано та структуровано. Як правило, навчальний план має гніздову структуру, тобто існує всеохоплююча програма, в якій є кілька взаємопов'язаних частин.

1 Юдіт Ллойд Йеро «Значення освіти», інтернет-ресурс (Judith Lloyd Yero, "The Meaning of Education", Web.) 27 серпня 2011 р.

2 Вільямсон Мюррей «Комітет з питань збройних сил Палати свідчень: Підкомітет із питань професійної військової освіти», неопубліковано, 10 вересня 2009 р., С. 4 (Williamson Murray, "Testimony House Armed Services Committee: Subcommittee on Professional Military Education," unpublished, 10 September 2009, p4).

Що стосується цієї ДП типового навчального курсу ПВО, вона організована і структурована таким чином: По-перше, навчальна програма організована відповідно до трьох етапів професійного розвитку офіцера: *Підготовка до присвоєння офіцерського звання; підготовка молодших офіцерів та підготовка офіцерів середньої ланки*. У свою чергу кожен етап організовано навколо трьох широких тем/програм: *Військова професія; командування, лідерство та етика; та дослідження оборонних та безпекових питань* (див. Таблицю 1.1). Перша тема покликана ознайомити офіцера з його професійною ідентичністю; в основному це те, що відрізняє людину як офіцера та представника військової професії. Друга тема — *Командування, лідерство та етика* — зосереджується на ключових компонентах лідерства у військовій сфері і, найголовніше, на етиці, яка лежить в основі військової професії та ведення війни. Остання тема — *Дослідження оборонних та безпекових питань* — зосереджує увагу на стратегічному рівні і, зокрема, на вбудованості збройних сил не лише у суспільство, а й у контексті їхнього служіння нації. Крім того, тема «Дослідження оборонних та безпекових питань» має на меті дати певне розуміння складових національної могутності та наслідків зміни геополітичного ландшафту для питань війни та миру.

Кожна тема/програма включає кілька окремих курсів. Курси за кожною темою/програмою розподілені на блоки і включають такі теми, як «*Офіцер як професія*», під загальною темою «*Військова професія*» на етапі Підготовки до присвоєння офіцерського звання та «*Кризове управління*» під загальною темою «*Дослідження оборонних та безпекових питань*» на етапі Підготовки офіцерів середньої ланки. Блоки — це розділи, що в сукупності розкривають суть і зміст теми. Вони мають свої навчальні цілі та результати, які, у свою чергу, пов'язані з вищими цілями теми/програми. Оскільки курси (блоки) викладаються протягом певного періоду часу, їх розподілено на уроки (модулі). Модулі являють собою найнижчий рівень у навчальній програмі та мають таке ж відношення до блоків, як блоки до теми/програми. Наприклад, уроки в рамках блоку «*Офіцер як професія*» включають «*Що таке «професія»? — Дослідження військової служби як професійної діяльності*», а уроки в блоці «*Кризове управління*» — «*Внутрішні загрози та вразливості*» та «*Управління наслідками*». Нижче наведено зразок структури цієї навчальної програми.

Етап: Підготовка до присвоєння офіцерського звання

Тема 1: Військова професія

Блок 1.1: Офіцер як професія

Модуль 1.1.1: Що таке «професія»? Дослідження військової служби як професійної діяльності

Модуль 1.1.2: тощо

Блок 1.2: Вступ до основ військової справи

Модуль 1.2.1: Вступ до теми спроможностей та операцій видів ЗС (відокремлених та об'єднаних)

Модуль 1.2.2: тощо

V. ВИКОРИСТАННЯ ЦЬОЇ ПРОГРАМИ

У цій навчальній програмі зроблено певні неявні припущення. По-перше, навчання відбуватиметься у сприятливому середовищі, а перевірка знань буде невід'ємною частиною процесу навчання та набуття досвіду. По-друге, застосування програми буде суто плюралістичним, щоб слухачі мали змогу робити свій внесок у формування майбутніх пунктів навчальної програми. Крім того, успішне застосування цієї навчальної програми пов'язане з наявністю ефективного персоналу та системи заохочень, а також із загальною стратегією професійного розвитку офіцера. За відсутності такої системи та стратегії ця навчальна програма не виправдає очікувань.

Рекомендується впроваджувати цю навчальну програму поступово або послідовно на трьох етапах підготовки офіцерів і, що ще важливіше, за темами у рамках кожного етапу підготовки офіцерів. Темі та пов'язані з ними блоки були розроблені для переходу від тактичного до стратегічного рівня, й аналогічним чином ступінь складності курсів за кожною темою підвищується на всіх трьох етапах підготовки офіцерів.

Для покращення взаєморозуміння та забезпечення можливості порівнювати навчальні програми в Північноатлантичному співтоваристві та в країнах-партнерах ми рекомендуємо використовувати наведену нижче таблицю, щоб зрозуміти цільову аудиторію для цієї навчальної програми.

Освітній рівень	Посада	Ранг
Підготовка до присвоєння офіцерського звання/сержант	Здатний керувати військами на рівні взводу	Молодший лейтенант/лейтенант
Молодший офіцер	Здатний керувати військами на рівні роти	Капітан/Майор
Середній/старший	Призначений для служби в загальному командному складі батальйону, бригади тощо.	Старший майор/підполковник

Семінар для груп фахівців із написання довідкових навчальних програм для професійної військової підготовки, Рим

ТАБЛИЦЯ 1.1 ДОВІДКОВА ПРОГРАМА ТИПОВОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ ПВО

I. Етап підготовки до присвоєння офіцерського звання	II. Етап підготовки молодших офіцерів	III. Етап підготовки офіцерів середньої ланки
T1. Військова професія	T1. Військова професія	T1. Військова професія
В 1.1 Офіцер як професія		
В 1.2 Вступ до основ військової справи	В 1.1 Комплексний підхід	В 1.1 Комплексний підхід до військової служби
В 1.3 Вступ до теми військових операцій	В 1.2 Військова справа	В 1.2 Планування та розробка воєнних операцій
В 1.4 Вступ до оперативного процесу	В 1.3 Процес планування особового складу / Тактика і планування	В 1.3 Оперативні ролі, місії та можливості
	В 1.4 Службові можливості	В 1.4 Інтелектуальні здібності на оперативному рівні
		В 1.5 Операції з інформування
T2. Командування, лідерство та етика	T2. Командування, лідерство та етика	T2. Командування, лідерство та етика
В 2.1 Вступ до професійної військової етики	В 2.1 Етика у професії військовослужбовця	В 2.1 Етика
В 2.2 Лідерство у військовій сфері	В 2.2 Організаційна культура та лідерство	В 2.2 Лідерство
В 2.3 Вступ до теми командування та управління	В 2.3 Командування та управління	В 2.3 Командування та управління
В 2.4 Вступ до теми права збройних конфліктів	В 2.4 Право збройних конфліктів	В 2.4 Право збройних конфліктів
T3 Дослідження оборонних та безпекових питань	T3 Дослідження оборонних та безпекових питань	T3 Дослідження оборонних та безпекових питань
В 3.1 Вступ до теми військової думки та історії	В 3.1 Теорія війни	В 3.1 Історія та теорія війни – еволюція оперативного мистецтва
В 3.2 Вступ до теми комунікацій та медійного середовища	В 3.2 Комунікації та медієне середовище	В 3.2 Комунікації
В 3.3 Вступ до теми управління ресурсами	В 3.3 Управління ресурсами: Кадри	В 3.3 Спільна та багатонаціональна логістика та управління ресурсами
		В 3.4 Міжнародна безпека
В 3.4 Міжнародна та національна безпека	В 3.4 Міжнародна безпека	В 3.5 Визначення та структура політики національної безпеки
В 3.5 Цивільно-військові стосунки: інтеграція професії у суспільство	В 3.5 Цивільно-військові стосунки	В 3.6 Цивільно-військові стосунки
	В 3.6 Культурна обізнаність	В 3.7 Сучасне робоче середовище
		В 3.8 Кризове управління

Конференція керівників партнерських навчально-освітніх центрів

Освітня програма підвищення кваліфікації у сфері оборони — Вірменія

Освітня програма підвищення кваліфікації у сфері оборони — Азербайджан

Освітня програма підвищення кваліфікації у сфері оборони — Республіка Молдова

Програма підвищення рівня освіти у сфері оборони — Казахстан

Візит фахівців із професійної військової підготовки до Військової академії Білорусі

I. Для кандидатів на офіцерське звання

Теми (Т), Блоки (В) Потенційні модулі (М)

T1. Військова професія

В 1.1 Офіцер як професія 15

- Модуль 1.1.1 Що таке «професія»? Дослідження військової служби як професійної діяльності
- Модуль 1.1.2 Галузі фахових знань у військовій професії: військово-технічна, морально-етична, політико-культурна, розвиток людського потенціалу
- Модуль 1.1.3 Офіцерський корпус в дії: основні вправи з бойового управління

В 1.2 Вступ до основ військової справи 16

- Модуль 1.2.1 Вступ до теми спроможностей та операцій видів ЗС (відокремлених та об'єднаних)
- Модуль 1.2.2 Вступ до воєнної доктрини: застосування принципів війни, функції в бою, основи операцій та головні функції як фундамент воєнної доктрини
- Модуль 1.2.3 Бойові сили та засоби
- Модуль 1.2.4 Інтеграція засобів підсилення бойової спроможності
- Модуль 1.2.5 Орієнтування на місцевості, читання карт та військові умовні позначки
- Модуль 1.2.6 Індивідуальна військова підготовка

В 1.3 Вступ до теми військових операцій 17

- Модуль 1.3.1 Системи озброєнь/системи комунікацій
- Модуль 1.3.2 Вступ до теми наступальних операцій
- Модуль 1.3.3 Вступ до теми оборонних операцій
- Модуль 1.3.4 Вступ до теми операцій із стабілізації
- Модуль 1.3.5 Тактика малих підрозділів
- Модуль 1.3.6 Логістика малих підрозділів

В 1.4 Вступ до оперативного процесу 18

- Модуль 1.4.1 Бойове командування (зрозуміти, позначити візуально, описати, спрямувати)
- Модуль 1.4.2 Вступ до процесів планування, підготовки, виконання та оцінки
- Модуль 1.4.3 Порядок ведення військ
- Модуль 1.4.4 Накази: розробка та брифінги
- Модуль 1.4.5 Вступ до розвідувального опрацювання оперативного середовища (РООС)
- Модуль 1.4.6 Гендерний аналіз оперативного середовища
- Модуль 1.4.7 Основні практичні вправи

T2. Командування, лідерство та етика

В 2.1 Вступ до професійної військової етики 20

- Модуль 2.1.1 Професійна культура
- Модуль 2.1.2 Правові та моральні засади професійної військової етики
- Модуль 2.1.3 Цінності збройних сил/видів ЗС
- Модуль 2.1.4 Значення військової присяги
- Модуль 2.1.5 Єдина етична серцевина
- Модуль 2.1.6 Поширення ідей рівності та прав людини
- Модуль 2.1.7 Проституція, торгівля людьми та сексуальна експлуатація і насильство

В 2.2 Військове лідерство	21
Модуль 2.2.1	Усвідомлення особистого лідерства
Модуль 2.2.2	Теорія групового лідерства та провідні організації
Модуль 2.2.3	Провідні групи та організації
Модуль 2.2.4	Військова дисципліна
В 2.3 Вступ до теми командування та управління	24
Модуль 2.3.1	Системи командування та управління на тактичному рівні
Модуль 2.3.2	Органи командування
Модуль 2.3.3	Управління виконанням місії
Модуль 2.3.4	Командні пункти
Модуль 2.3.5	Комунікаційні та інформаційні системи
В 2.4 Вступ до теми права збройних конфліктів (ПЗК)	25
Модуль 2.4.1	Вступ до теми Jus ad Bellum. Норми щодо застосування сили в міжнародних стосунках. Міжнародні та неміжнародні конфлікти
Модуль 2.4.2	Правова база операцій з підтримки миру
Модуль 2.4.3	Базові правила, принципи та застосовність міжнародного гуманітарного права (МГП) та його зв'язок із законодавством про права людини
Модуль 2.4.4	Ведення бойових дій: засоби та методи війни
Модуль 2.4.5	Захист цивільних осіб та культурного надбання в збройному конфлікті. Спеціальні заходи для захисту жінок та дівчат. Сексуальне насильство в збройному конфлікті
Модуль 2.4.6	Правила застосування сили (ROE) та стандарти поведінки на полі бою
Модуль 2.4.7	Відповідальність за порушення ПЗК та ROE
 Т3. Дослідження оборонних та безпекових питань	
В 3.1 Вступ до теми військової думки та історії	28
Модуль 3.1.1	Надбання та традиції збройних сил
Модуль 3.1.2	Еволюція військової думки
Модуль 3.1.3	Розвиток національних збройних сил
Модуль 3.1.4	Історичне дослідження найбільших бойових операцій
Модуль 3.1.5	Історія боротьби з повстанцями
Модуль 3.1.6	Вплив технологій на способи ведення війни
В 3.2 Вступ до теми комунікацій та медійного середовища	29
Модуль 3.2.1	Моделі комунікацій
Модуль 3.2.2	Спілкування з місцевими громадами
Модуль 3.2.3	Комунікації та лідерство
Модуль 3.2.4	Оборона та медійне середовище
Модуль 3.2.5	Коди професійної етики журналістів
Модуль 3.2.6	Відвідання національних ЗМІ та Національного управління зв'язків з громадськістю
В 3.3 Вступ до теми управління ресурсами	30
Модуль 3.3.1	Управління справами в підрозділах в мирний час
Модуль 3.3.2	Управління справами в підрозділах у воєнний час
Модуль 3.3.3	Адміністративне управління на рівні малих підрозділів
В 3.4 Міжнародна та національна безпека	31
Модуль 3.4.1	Теорії та концепції міжнародних стосунків

- Модуль 3.4.2 Концепції міжнародної і транснаціональної безпеки
- Модуль 3.4.3 Міжнародні безпекові структури та процеси
- Модуль 3.4.4 Сучасні проблемні питання у світовій політиці
- Модуль 3.4.5 Міжнародна політична економіка
- Модуль 3.4.6 Глобалізація та міжнародний розвиток
- Модуль 3.4.7 Національні безпекові структури та процеси

В 3.5 Цивільно-військові стосунки: інтеграція професії у суспільство 33

- Модуль 3.5.1 Теоретична база/основи стосунків у цивільно-військовому секторі
- Модуль 3.5.2 Демократичний контроль над збройними силами
- Модуль 3.5.3 Обмеження національних збройних сил в царині охорони правопорядку

Щорічна конференція Консорціуму ПЗМ (Партнерство заради миру) — Група фахівців із підвищення кваліфікації в галузі оборони з представниками Вірменії, Азербайджану, Грузії, Казахстану та Республіки Молдова

Тема 1: Військова професія

Мета

В темі «Військова професія» відбувається ознайомлення слухачів з їхньою професією через концепцію офіцерського корпусу. В рамках цієї теми слухачі набувають розуміння понять «тактика», «військова підготовка», «операції» та «планування», які є актуальними для поточних та майбутніх військових операцій. Ці поняття слухачі застосовують в ході практичної військової підготовки. Наприкінці етапу підготовки кандидатів в офіцери випускники стають професійними службовцями збройних сил, які мають необхідні технічні знання й навички.

Опис

Тема «Військова професія» є однією з трьох основних пов'язаних між собою програм професійного розвитку в рамках навчального курсу професійної військової освіти (ПВО). Тема «Військова професія» є фундаментом послідовної та поетапної військової підготовки та дотримання вимог до формування лідерства, заходів, спрямованих на опанування військових навичок та лідерських вмінь, і представлення концепції щодо ролі офіцера у військовій професії. В рамках цієї теми слухачі знайомляться з професійною етикою, історією і традиціями збройних сил держави та з поглядами громадянського суспільства стосовно військової професії. Особлива увага в цій програмі приділяється вимогам щодо підготовки слухачів як справжніх лідерів. Цей підхід характеризується формуванням стандартів, які насичують військову культуру і є основою дисципліни та готовності, опануванням цих стандартів слухачами, їхнім практичним дотриманням та формуванням відповідних взірців. В ході вивчення закладених в ці стандарти цінностей слухачі готуються до ефективної діяльності в якості військових лідерів. Слухачі мусять вивчити та особисто демонструвати чіткі стандарти поведінки на всіх напрямках свого розвитку – інтелектуальному, військовому, психологічному, етичному та соціальному. В міру набуття слухачами зрілості від них очікується просування на шляху від дотримання стандартів до їхньої демонстрації через особистий приклад, практичного запровадження та чіткого формулювання.

Навчальні цілі

1) Для досягнення цієї загальної мети слухачі:

- Втілюватимуть характеристики офіцерського корпусу у військовій професії – через письмове та усне спілкування, а також демонструючи їх особисто в ході основних практичних вправ;
- Опановуючи основи військової справи, демонструватимуть професійне володіння базовими бойовими навичками, які вимагаються від офіцера, та розумітимуть спроможності своїх видів ЗС та загальної військової доктрини;
- Набуватимуть розуміння порядку планування військових операцій на тактичному та оперативному рівнях;

- Демонструватимуть найвищі зразки опанування військових навичок. Наприклад, майбутні офіцери сухопутних сил професійно знатимуться на діях снайперів, орієнтуванні на місцевості, а також на порядку підготовки та віддання наказів стосовно дій підрозділів;
 - Демонструватимуть здатність розв'язання військових завдань в умовах значного стресу з наочними діями в ході практичних основних вправ.
- 2) Після проходження цієї теми кожний випускник курсу:
- Демонструватиме відвагу, характер, фізичну та моральну стійкість та відданість цінностям, необхідним для успішної діяльності військового офіцера;
 - Вмітиме діяти професійно як окремий боєць, демонструючи майстерне володіння основами використання індивідуальної та групової зброї, навичками збереження життя на полі бою, вміння орієнтуватися на місцевості, в повітряній та надводній обстановці, здатність здійснювати тактичні комунікації, фізичну готовність до випробувань бойової обстановки, а також здатність тримати в готовності себе, техніку та озброєння в польовій обстановці;
 - Вправно діятиме у складі групи, вміючи застосовувати основи бойових дій малих підрозділів, постійні та безпечні заходи, включаючи тактичні пересування та маневри;
 - Вмітиме виконувати тактичні завдання на рівні роти або еквівалентного роті підрозділу та менших підрозділів із застосуванням принципів, на які спирається порядок дій в бою та в ході стабілізації, проводити гендерний аналіз та застосовувати його результати, а також ефективно доводити плани до відома інших;
 - Знатиметься на структурі військових звань, командній вертикалі, ролі офіцерів у збройних силах, організації своїх збройних сил та структурі армії на відповідному рівні.

Блок 1.1 Офіцер як професія

Опис

Метою цього блоку є почати обговорення концепції офіцерського корпусу та забезпечити усвідомлення кожним окремим офіцером своєї належності до своєї майбутньої професії в армії – військової професії, що дозволить формувати особисті характеристики офіцера як *представника професії*. Цей блок найкраще почати з виступу запрошеного лектора з числа вищого стратегічного керівництва або з відповідної вступної промови на початку навчального року. Слухачам слід надати можливість поставити запрошеному лекторові запитання. Після цього вони розійдуться по окремих групах/семінарах для обговорення почутого на лекції та висловлювання своїх думок з цього приводу. Обговорення в групах має відбуватися під проводом одного з викладачів.

Навчальні цілі/ Практичний результат

- 1) Пояснити значення терміну «професія» та описати відмінності між різними видами професій.
- 2) Пояснити роль кожного окремого офіцера в здійсненні військової професії. Дослідити можливості подальшої професійної діяльності слухачів в майбутньому, запропонувавши пояснити значення цієї професії для себе особисто, а також для родини та громади.
- 3) Провести групове обговорення для визначення характеристик, які є головними для потужного лідера в його ефективній діяльності в сучасній бойовій обстановці.

Питання для розгляду

- a) В чому відмінність військової професії від будь-якої іншої професії?
- b) Чи буде дієздатною військова професія без окремих потужних лідерів?
- c) Як змінювалися вимоги до військової професії протягом останніх десятиліть?
- d) На цьому занятті слід спиратися на перелік визначених в цьому блоці характеристик, включаючи, окрім іншого, такі концепції як: фахові знання, поняття обов'язку або відданості своїй організації, прагнення до постійного навчання, прагнення до інновацій, докладне розуміння служби та розуміння цивільно-військових стосунків (ЦВС).

Потенційні модулі

- Що таке професія? Військова діяльність як професія;
- Галузі фахових знань у військовій професії: військово-технічна, морально-етична, політико-культурна, розвиток людського потенціалу;
- Офіцерський корпус в дії: основні вправи з бойового управління.

Навчальна методика/ оцінка

- Лекції; обговорення; вправи в аудиторії, обговорення в малих групах за участю всіх слухачів; наукові статті; інтерактивні щоденники.

Посилання

Біла книга сухопутних сил: військова професія (An Army White Paper: The Profession of Arms). Ухвалено CG TRADOC, 2 грудня 2010. <http://cape.army.mil/repository/ProArms/ProfessionWhite%20Paper%208%20Dec%2010.pdf>

Дікен Стівен і Пеер де Фріс, «Відведіть мене до вашого офіцера» Офіцер в армії (Deakin, Stephen, and Peer de Vries, eds. "Take Me to Your Officer" Officership in the Army.") *Strategic Studies Institute. The Occasional #54*, (2008).

Офіцери та професія: підбірка літератури (Officership and the Profession: A Selected Bibliography). US Army War College Library. Permanent URL: <http://www.carlisle.army.mil/library/bibliographies.htm>

Снайдер Дон М. і Гейл Л. Воткінс «Майбутнє військової професії» (Snider, Don M., and Gayle L. Watkins, eds. *The Future of the Army Profession*. Boston, MA: McGraw-Hill Publishers, 2002.

Література для самостійної роботи підбиратиметься відповідними спеціалістами-експертами спільно з представниками держави, яка приймає.

Блок 1.2 Вступ до основ військової справи

Опис

Метою цього блоку є поглибити розуміння слухачами військової професії шляхом їх загального ознайомлення з основами військової справи, включно з дослідженням спроможностей відповідного виду ЗС їхньої держави, а також з їхньою роботою в об'єднаному оперативному середовищі. Слухачів ознайомлять з навичками читання карт, включаючи вміння визначати особливості рельєфу та обмінюватися інформацією з використанням спеціальної термінології та позначень. На завершення до їхнього відома доведуть принципи ведення війни та запропонують їх застосувати на основі прикладів з історії. Докладні дослідження в рамках цього блоку зосередяться на знайомстві з концепцією бойових сил та засобів і підкресленні значення офіцерського корпусу протягом всього навчального курсу. Розуміння бойових сил та засобів буде поглиблюватись шляхом обговорення ролі засобів підсилення бойової спроможності при досягненні синергії на полі бою.

Навчальні цілі/ Практичний результат

- 1) Описати склад, спроможності та завдання видів ЗС своєї країни, як-от, сухопутних сил, військово-морських сил, військово-повітряних сил, тощо.
- 2) Обговорити способи застосування відповідних видів ЗС в об'єднаних операціях.
- 3) Описати засоби підсилення бойової спроможності та пояснити, яким чином вони підвищують результативність в поєднанні з маневруванням.
- 4) Пояснити принципи ведення війни та їхню тактичну проекцію – функції в бою – а також їхнє застосування на тактичному рівні.
- 5) Визначити та описати військові умовні позначення та особливості рельєфу місцевості на карті.
- 6) Дати пояснення складових бойових спроможностей та взаємозв'язку між ними.
- 7) Здійснити аналіз проведених дій та пояснити важливість цього процесу на всіх рівнях.

Питання для розгляду

- a) Оскільки слухачі проходять службу в різних видах ЗС за різними спеціальностями, які базові принципи організації бойових сил та засобів є притаманними для всіх них?
- b) Принципи ведення війни та їхня актуальність в історичній перспективі. Функції в ході бою як практична проекція принципів війни: командування, пересування та маневр, розвідка, ведення вогню, тилове забезпечення та захист сил.
- c) Концепція бойових спроможностей. Фізичні, моральні та концептуальні складові бойових спроможностей.
- d) Якими є найважливіші засоби підсилення та чинники забезпечення бойових спроможностей?

- e) Чи повинен існувати нормативний відсоток жінок та представників меншин в відділеннях та взводах? Чи має існувати стандарт гендерного та міноритарного представництва?

Потенційні модулі

- Вступ до теми спроможностей та операцій видів ЗС (відокремлених та об'єднаних);
- Вступ до військової доктрини. Застосування принципів ведення війни, функцій в бою, основи операцій та головних функцій як підвалин воєнної доктрини;
- Бойові спроможності;
- Інтеграція засобів підсилення бойової спроможності;
- Орієнтування на місцевості, читання карт та військові умовні позначення;
- Індивідуальна військова підготовка.

Навчальна методика/ оцінка

- Лекції, обговорення, іспити, вправи в аудиторії, обговорення в малих групах за участю всіх слухачів, інтерактивні щоденники.

Посилання

*Відповідні документи НАТО:*¹

Видання НАТО з організаційних питань (Allied Procedural Publication) (APP) — 6 (B). *Спільні умовні позначення (Joint Symbology)*. Червень 2008.

Публікація ОЗС НАТО (Allied Joint Publication) (AJP) 3(A). *Доктрина об'єднаних операцій НАТО*. Липень 2007. AJP -3.1. *Об'єднані морські операції НАТО (Allied Joint Maritime Operations)*. Березень 2004.

Видання НАТО з тактичних питань (Allied Tactical Publication) (ATP) 3.2.1. *Тактика дій на суші НАТО (Allied Land Tactics)*. Листопад 2009.

ATP-3.2.1.1. *Керівництво з виконання тактичних заходів і завдань із стабілізації (Guidance for the Conduct of Tactical Stability Activities and Tasks)*. Вересень 2010.

AJP- 3.3 (A). *Доктрина повітряно-космічних операцій ОЗС НАТО (Allied Joint Doctrine for Air & Space Operations)*. Листопад 2009.

ATP-3.2.2. *Командування та управління сухопутними силами НАТО (Command and Control of Allied Land Forces)*. Лютий 2009.

Література для самостійної роботи підбиратиметься відповідними спеціалістами-експертами спільно з представниками держави, яка приймає.

Блок 1.3 Вступ до теми військових операцій

Опис

Мета цього блоку - забезпечити опануванні слухачами базового розуміння військових операцій на рівні малих підрозділів. Ці основи знань будуть застосовані під час базової та поглибленої польової підготовки. В рамках цього блоку слухачі вивчать принципи наступальних, оборонних операцій та операцій із стабілізації. Вони навчатимуться користуватися системами озброєнь та зв'язку, характерних для їхнього виду ЗС, а також порядку ведення операцій малими підрозділами. Слухачі виконуватимуть вправи з прийняття тактичних рішень, тим самим закладаючи підвалини для формування компетентних командирів тактичної ланки, які мають розуміння основних принципів дій свого виду ЗС та здатні застосовувати критичне мислення і здоровий глузд для вирішення тактичних завдань.

Навчальні цілі/ Практичний результат

- 1) Описати наслідки застосування систем озброєнь свого виду ЗС та порядок їхнього використання.
- 2) Провести практичні тренування з використання стандартного порядку комунікації в рамках сценарію тактичного рівня.
- 3) Описати системи маневрування та спроможності кожного компонента сил.
- 4) Показати зразок гендерно орієнтованого аналізу культурного та безпекового середовища.
- 5) Обговорити характеристики наступу, включаючи атаку складом взводу, засідку, рейд та контратаку.
- 6) Обговорити характеристики оборони та основні принципи оборони в складі взводу, включаючи дії із стримування.
- 7) Описати принципи та цілі різних завдань із стабілізації та забезпечення безпеки, таких як патрулювання, служба на блок-постах та робота з місцевим населенням.
- 8) Описати логістичне забезпечення на рівні підрозділу в ході різних видів операцій та пояснити, як логістика сприяє успіху операцій.

Питання для розгляду

- а) Які проблемні питання виникають у зв'язку з:
 - характеристиками зброї та її використанням?
 - масштабом конфлікту та військових дій?
 - типами наступальних операцій?
 - типами оборонних операцій?
 - типами операцій із стабілізації та забезпечення безпеки?
 - бойовим забезпеченням та функціональними ділянками бойового забезпечення виду ЗС?

Потенційні модулі

- Системи озброєнь/системи зв'язку;
- Вступ до теми наступальних операцій;
- Вступ до теми оборонних операцій;
- Вступ до теми операцій із стабілізації;
- Тактика малого підрозділу;
- Логістика малого підрозділу.

Навчальна методика/ оцінка

- Слухачі отримують настанови та беруть участь в обговореннях і вправах з прийняття рішень; оцінювання слухачів відбувається в балах за результатами тактичних ігор з прийняття рішень, контрольних опитувань та відповідно до ступеню участі в них.

Посилання

Відповідні документи НАТО:

AAP – 6. *Глосарій термінів та визначень НАТО (NATO Glossary of Terms and Definitions)*. 2010.

APP -6 (B). *Спільні умовні позначення (Joint Symbolology)*. Червень 2008.

AJP- 3(A). *Доктрина об'єднаних операцій НАТО (Allied Doctrine for Joint Operations)*. Липень 2007.

AJP -3.1. *Об'єднані морські операції НАТО (Allied Joint Maritime Operations)*. Березень 2004.

ATP- 3.2.1. *Тактика дій на суші НАТО (Allied Land Tactics)*. Листопад 2009.

ATP-3.2.1.1. *Керівництво з виконання тактичних заходів і завдань із стабілізації (Guidance for the Conduct of Tactical Stability Activities and Tasks)*. Вересень 2010.

AJP- 3.3 (A). *Доктрина повітряно-космічних операцій ОЗС НАТО (Allied Joint Doctrine for Air & Space Operations)*. Листопад 2009.

ATP-3.2.2. *Командування та управління сухопутними силами НАТО (Command and Control of Allied Land Forces)*. Лютий 2009.

AJP-3.4.4. *Доктрина протиповстанських дій ОЗС НАТО (Allied Joint Doctrine for Counterinsurgency) (COIN)*, Лютий 2011.

ATP-3.4.4.1. *Керівництво із застосування тактичних воєнних дій в ході вивчення протиповстанської діяльності (Guidance for the Application of Tactical Military Activities in Counterinsurgency Study)*, first edition.

Директива BI-SC Directive 40-1, Врахування положень резолюції РБ ООН 1325 та гендерних питань в командній структурі НАТО включно із заходами захисту під час збройного конфлікту. (Integrating UNSCR 1325 and Gender Perspectives in the NATO Command Structure including Measures for Protection during Armed Conflict).

Література для самостійної роботи підбиратиметься відповідними спеціалістами-експертами спільно з представниками держави, яка приймає.

Блок 1.4 Вступ до оперативного процесу

Опис

Головним завданням блоку, присвяченого оперативному процесу, є формування ефективних керівників тактичного рівня, які знаються на військовій доктрині та здатні застосовувати творчий підхід та здоровий глузд у вирішенні тактичних завдань.

Цей блок підвищить навички слухачів з планування та прийняття рішень на тактичному рівні шляхом випробувань їхньої стійкості та перевірки їхньої рішучості в ході розіграшу сценаріїв з обмеженими обсягами інформації та стислими строками виконання завдань для того, щоб підготувати їх до ведення за собою військ на сучасному полі бою. Слухачі навчатимуться аналізувати місії та місцевість, діяльність внутрішніх та зовнішніх учасників в ході планування ефективних операцій, а також порядку доведення напрацьованих в ході роботи планів до відома підлеглих та керівництва.

Навчальні цілі/ Практичний результат

- 1) Аналізувати місцевість, погодні умови, спроможності внутрішніх та зовнішніх учасників і застосовувати результати такого аналізу при розробці планів та рішень тактичного рівня.
- 2) Застосовувати принципи в ході вироблення тактичних рішень в складних умовах з обмеженими даними, а також в умовах обмеженого часу та інформації.
- 3) Пояснити засадничі принципи, на які спирається військова доктрина і тактика малих підрозділів, та застосувати їх при плануванні місії.
- 4) Застосувати та розподілити належним чином тактичні завдання та цілі місії в руслі задуму вищого штабу.
- 5) Застосувати гендерний аналіз оперативного середовища в процесі планування.
- 6) Застосувати принципи планування на базовому тактичному рівні та сформулювати концепцію операцій.
- 7) Повідомити про концепцію операцій усно, а також за допомогою наочних засобів.
- 8) Провести тренування з планування місії на тактичному рівні та практично довести цей план до відома відділень і взводів з використанням належної оперативної термінології та графічних матеріалів з метою формування навичок розв'язання тактичних завдань на рівні малого підрозділу.
- 9) Проаналізувати різні тактичні сценарії, провести аналіз місії, спланувати місію та описати хід її виконання.
- 10) Поєднати послідовність етапів та інструменти планування і відпрацювати на практиці відповідні отримані навички.

Питання для розгляду

- a) Сили, які ведуть бойові дії/ супротивні/ є своїми та нейтральними, місцевість, погода, клімат,

демографічні параметри, чинники, що мають правовий та політичний вплив на місію.

- b) Порядок планування на тактичному рівні, етапи, практичні результати та кінцеві продукти.
- c) Процес вироблення наказів та підготовки витягів з них, підготовка та проведення оперативних брифінгів.
- d) Інструменти планування тактичного рівня: розвідувальне опрацювання оперативного середовища (*IPOE-англ*) воєнна гра, ціленаведення, репетиція місії.
- e) Поєднання всіх послідовних етапів планування та інструментів в рамках основної практичної вправи.

Потенційні модулі

- Бойове командування (зрозуміти, позначити візуально, описати, спрямувати);
- Вступ до теми порядку планування, підготовки, виконання та оцінки;
- Порядок ведення військ;
- Розробка наказів та брифінги;
- Вступ до теми розвідувального опрацювання оперативного середовища (РООС);
- Гендерний аналіз оперативного середовища;
- Основна практична вправа.

Навчальна методика/ оцінка

Слухачі отримують настанови та беруть участь в обговореннях та вправах з прийняття рішень; оцінювання слухачів відбувається в балах за результатами тактичних ігор з прийняття рішень, контрольних опитувань та відповідно до ступеню участі в них.

Посилання

Відповідні документи НАТО:

AJP- 3(A). *Доктрина об'єднаних операцій НАТО (Allied Doctrine for Joint Operations)*. Липень 2007.

AJP -3.1. *Об'єднані морські операції НАТО (Allied Joint Maritime Operations)*. Березень 2004.

ATP- 3.2.1. *Тактика дій на суші НАТО (Allied Land Tactics)*, Листопад 2009.

ATP-3.2.1.1. *Настанови з виконання тактичних заходів і завдань із стабілізації (Guidance for the Conduct of Tactical Stability Activities and Tasks)*. Вересень 2010.

Об'єднаність (Jointness):

Збірка літератури. Бібліотека військового коледжу сухопутних сил США. (A Selected Bibliography. US Army War College Library.) Permanent URL: <http://www.carlisle.army.mil/library/bibliographies.htm>

Література для самостійної роботи підбиратиметься відповідними спеціалістами-експертами спільно з представниками держави, яка приймає.

Тема 2: Командування, лідерство та етика

Мета

В темі «Командування, лідерства та етика» слухачів ознайомлюють з їхньою професією через норми професійної військової етики (включаючи питання цінностей, рис характеру та етики), положення теорії лідерства, концепції військового командування та управління, а також через ознайомлення з правом збройного конфлікту. В ході підготовки кандидати в офіцери проходять оцінювання, працюючи на різних посадах як лідери, та отримують конкретні відгуки (бажано, з охопленням їхньої роботи на всі 360 градусів) стосовно їхніх лідерських здібностей, стійкості характеру та етичної поведінки. Наприкінці етапу підготовки кандидатів випускники будуть здатні вести за собою підлеглих на рівні відділення, групи або взводу чисельністю до 50 бійців. Вони вмітимуть вести за собою групи з представників різних культур та різної статі в обстановці багатонаціональних або коаліційних операцій.

Опис

Головним в цій темі є розвиток офіцера як командира, справжнього лідера, представника своєї професії та слуги своєї країни. Декілька ключових визначень в рамках цієї теми:

Лідерство – вплив на людей в ході виконання місії та вдосконалення своєї організації;

Стійкість характеру: моральні якості, які становлять природу лідера та формують його або її рішення та дії;

Справжній лідер прагне дізнатися істину, визначити, що буде правильним, та продемонструвати мужність і відданість справі в ході належних дій. Стійкість включає в себе не лише моральну та етичну досконалість, але також рішучість, самодисципліну та розумні судження.

Навчальні цілі

- 1) Продемонструвати лідерські якості, які очікуються від молодшого офіцера, в ході виконання визначених місій. Це вимагає здатності: вести за собою особистим прикладом, створювати ефективні команди, поширювати цінності гендерної та расової рівності, ініціативно діяти в руслі задуми командира, дбати про підлеглих та забезпечувати їхні успіхи, вести ефективні комунікації, брати на себе відповідальність за себе та за свій підрозділ, ефективно тренувати підлеглих та надавати їм корисні відгуки щодо їхніх дій.
- 2) Виправдати очікування армії та суспільства стосовно зразкової поведінки в усіх аспектах свого публічного та приватного життя.
- 3) Брати на себе моральну відповідальність за вміння та навички своїх бійців і підрозділів.
- 4) Розуміти очікування громадськості щодо дотримання військовими офіцерами найвищих стандартів етики.

- 5) В якості слухача демонструвати повагу та розуміння важливості запобігання сексуальних домагань та порушень вимог рівних можливостей.
- 6) В якості лідера демонструвати емпатію та повагу до всіх людей, їхніх звичаїв та майна.
- 7) Демонструвати відданість справі забезпечення рівності та дотримання прав людини.
- 8) Демонструвати мужність, стійкість, добросовісність та твердість, діючи в душі кодексу честі, забезпечуючи гідне та сповнене поваги поводження з іншими, ані на мить не забуваючи про військові цінності та будучи взірцем етичної поведінки.
- 9) Дотримуватись норм військового та міжнародного гуманітарного права, як належить військовослужбовцю в ранзі офіцера, з особливою увагою до проблемних моментів, які можуть виникати на полі бою тактичного рівня.

Блок 2.1 Вступ до теми професійної військової етики

Опис

Цей блок присвячений ознайомленню слухачів з етичним виміром військової професії із зосередженням уваги на розумінні цінностей, вихованні стійкості, відчуття належності до офіцерського корпусу та до лідерів. До уваги слухачів будуть доведені цінності відповідного виду ЗС та збройних сил держави, в яких вони служать, та аналіз актуальності прав людини в мирний час і на полі бою. Професійна військова етика є важливою, оскільки пронизує весь навчальний курс з метою формування справжніх лідерів.

Навчальні цілі/ Практичний результат

- 1) Пояснити значення воїнської присяги для офіцера, а також конкретні обов'язки, які вона накладає на молодшого офіцера.
- 2) Описати військові етичні засади та цінності збройних сил.
- 3) Виділити концепцію обов'язку в контексті здорових моральних міркувань, основою яких є особиста мораль та професійна етика.
- 4) Пояснити важливість нетерпимого ставлення у військовій професії до неетичної поведінки, як в якості слухача, так і в якості офіцера.
- 5) Пояснити взаємозв'язок між таким нетерпимим ставленням та професійним обов'язком офіцерів, які є представниками військової професії.
- 6) Пояснити основи концепції офіцерського корпусу.
- 7) Пояснити різницю між шанобливим ставленням до цивільних та сприянням торгівлі людьми та проституції.
- 8) Встановити причини викликів, що постають перед особою, яка бере на себе роль лідера.

Питання для розгляду

- a) Правові основи, як-от, конституція, міжнародні угоди, військова присяга, правила застосування сили (ROE-англ).
- b) Моральні основи, наприклад, культура армії/виду/роду військ, універсальні норми поведінки, універсальні права людини, переконання та гасла, кодекси, правила поведінки військовослужбовця.
- c) Головні цінності збройних сил:
 - Повна відданість справі, тобто самовіддана служба;
 - Моральний дух та особиста відповідальність;
 - Дисципліна;
 - Добросесність, наприклад, відмова від списування та плагиату;
 - Конфлікт лояльності;
 - Надійність та командна робота, повага як чинник підсилення бойової спроможності, а також рівність та повага до прав людини.

- d) Якості майбутнього лідера, необхідні для всього спектру операцій.

Потенційні модулі

- Професійна культура;
- Правові та моральні основи професійної військової етики;
- Цінності збройних сил/видів ЗС;
- Значення воїнської присяги;
- Єдина етична основа;
- Підтримка рівності та поваги до прав людини;
- Проституція, торгівля людьми, сексуальна експлуатація та насильство.

Навчальна методика/ оцінка

Лекції, обговорення, дослідження практичних прикладів.

Посилання

Коукер, Кристофер, *Етос воїна: військова культура та війна проти терору*. (Coker, Christopher. *The Warrior Ethos: Military Culture and the War on Terror*). New York, NY: Routledge Press, 2007.

Стандарти ЄС щодо поведінки в ході операцій (EU Standards of behaviour in operations). <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/05/st08/st08373-re03.en05.pdf>

Етика: збірка літератури. Бібліотека військового коледжу сухопутних сил США (Ethics: A Selected Bibliography. US Army War College Library). Permanent URL: <http://www.carlisle.army.mil/library/bibliographies.htm>

Гекетт, Джон, Сер. *Військова професія: Лекція Ліс Ноувелз, прочитана в 1962 році в Кембріджському коледжі Святої Трійці*. (Hackett, John, Sir. *The Profession of Arms: The 1962 Lees Knowles Lecture Given at Trinity College Cambridge*). Times Publishing Company, 1962.

Яновіц, Моріс. *Професійний військовий: соціальний та політичний портрет*. (Janowitz, Morris. *The Professional Soldier: A Social and Political Portrait*). New York, NY: The Free Press, 1971.

Правила та процедури НАТО у боротьбі з торгівлею людьми. (NATO Policy On Combating Trafficking In Human Beings) <http://www.nato.int/docu/comm/2004/06-istanbul/docu-traffic.htm>

Снайдер, Дон М. та Ллойд Дж. Метью, вид. *Майбутнє військової професії*. Друге видання. (Snider, Don M. and Lloyd J. Matthews, eds. *The Future of the Army Profession*. Second Edition). New York, NY: McGraw Hill Custom Publishing, 2005.

Інтернет-видання UNDOC – *Набір інструментів для протидії торгівлі людьми*. (UNDOC Online Edition - *Toolkit to Combat Trafficking in Persons*); <http://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/2008/electronic-toolkit/electronic-toolkit-to-combat-trafficking-in-persons---index.html>

ООН/ЄС/ОБСЄ/НАТО Документи з питань гендеру, миру та безпеки (або такі, де згадується гендер)/ (UN/

EU/OSCE/NATO. *Gender, Peace and Security Documents* (or referring to gender)), http://www.esdpm.org/pdf/2009_artrel_343_09-10isis-gender-doc-list.doc

Міністерство оборони США. *Офіцер Збройних сил*. (U.S. Department of Defense. *The Armed Forces Officer*). The National Defense University Press and Potomac Books, Inc. 2007.

Жінки в армії: збірка літератури. Бібліотека військового коледжу сухопутних сил США. (Women in the Military: A Selected Bibliography. US Army War College Library). Permanent URL: <http://www.carlisle.army.mil/library/bibliographies.htm>

Література для самостійної роботи підбиратиметься відповідними спеціалістами-експертами спільно з представниками держави, яка приймає.

Блок 2.2 Військове лідерство

Опис

Цей блок по суті є багатодисциплінарним дослідженням лідерства в контексті окремої організації, зосередженим на поєднанні теорії та практики. Працюючи над цим блоком, слухачі аналізуватимуть прямий вплив лідера на мотивації окремих осіб та на колективні процеси шляхом застосування теорій, навичок, та характеристик лідера. Крім того, вони навчатимуться методам опосередкованого впливу на підлеглих шляхом застосування систем та процедур організації, її культури та етичного клімату.

Крім цього, слухачі проаналізують різні ролі командира, такі як роль арбітра в питаннях моралі та етики, ролі тактика, бійця та наставника. Слухачі набудуть глибших знань та розуміння викликів, обов'язків та функцій лідерів у військовій професії. Крім того, у слухачів почне або продовжуватиметься формуватися глибше усвідомлення своєї власної філософії стосовно понять «командування» та «лідерства». Одним із шляхів для цього може бути підготовка письмових рефератів на конкретні пов'язані з лідерством теми.

Навчальні цілі/ Практичний результат

- 1) Для себе як лідера:
 - a) Пояснити складнощі та переваги зростання та розвитку особи як лідера;
 - b) Показати на прикладах зв'язок між емоційністю та ефективністю лідера;
 - c) Показати на прикладах ті сторони життя людини, які впливають на її здатність розвинути усвідомлення власного «я».
- 2) В ролі лідера для інших:
 - a) Пояснити, яким чином формуються та впливають на поведінку лідера психологічні моделі особи;
 - b) Пригадати реальні приклади для обговорення ролі лідера, який веде за собою інших;
 - c) Пояснити теорію влади;
 - d) Зазначити відмінності між теорією влади та іншими основами влади;
 - e) Спрогнозувати можливі практичні результати використання цієї або іншої основи влади;
 - f) Запропонувати найкращу основу влади, якою слід скористатися лідеру за конкретних запропонованих обставин;
 - g) Спрогнозувати, яку тактику впливу ви найімовірніше будете використовувати з огляду на те, що ви знаєте про себе та про конкретні обставини;
 - h) Показати на прикладах, яким чином тактика впливу може допомогти вам в побудові основ вашої влади;
 - i) Підсумувати причини, які спонукають лідерів

- вести перемовини, та показати на прикладі важливість підготовки до таких перемовин;
- j) Пояснити рівні мотивації особи, використовуючи різні теорії мотивації;
 - k) Показати на прикладі вплив відгуків щодо дій особи на її мотивацію;
 - l) Скористатися власним досвідом для опису різних прийомів та теорій формування мотивації;
 - m) Підсумувати способи поведінки та навички лідера, які допомагають в проведенні ефективних сесій психологічної підтримки;
 - n) Поєднати між собою головні концепції лідерства для підготовки до надання психологічної підтримки у реальному житті.
- 3) В ролі лідера команди та організації:
- a) Дійти висновку про те, яким чином лідер впливає на формування колективу;
 - b) Дійти висновку про те, яким чином належність до певної групи впливає на поведінку окремої особи;
 - c) Пояснити порядок формування та побудови структури групи осіб;
 - d) Пояснити роль лідера в процесі побудови соціальних зв'язків в колективі;
 - e) Підсумувати порядок організації ефективного процесу побудови соціальних зв'язків в колективі;
 - f) Пояснити джерела конфліктів в групі осіб;
 - g) Проаналізувати основи злагодження груп і зрозуміти вплив лідера на групу;
 - h) Пояснити, яким чином лідери оцінюють та будують згуртованість в командах;
 - i) Показати різницю між шляхами, якими лідери приймають рішення;
 - j) Підсумувати відмінності між екстремальним та звичайним середовищем;
 - k) Підсумувати підходи лідера в обставинах загибелі людей або в іншій трагічній обстановці;
 - l) Пояснити поняття культури організації та роль лідера в її оцінці;
 - m) Проаналізувати рівні організаційної культури;
 - n) Проаналізувати проблеми, пов'язані з сексуальними домаганнями і насильством всередині військових організацій;
 - o) Спрогнозувати потребу в змінах в організації;
 - p) Проаналізувати потенційні джерела опору змінам
- Відданість собі, віра у власні переконання, віра у власний характер.
- b) В ролі лідера для інших:
 - Визначити наступні типи влади: влада через винагорода, легітимна влада, влада через примус, влада через компетентність, влада з опорою на інших та влада завдяки володінню інформацією;
 - Тактика тиску, тактика компромісів, логічне переконання;
 - Позиції, інтереси, застереження;
 - Теорія очікуваного, теорія справедливості, визначення цілей, практичні застосування визначення цілей;
 - Активне слухання, відкриті запитання.
 - c) У ролі лідера команд та організацій:
 - Етапи розбудови груп, формування, мозкові штурми, унормування, виконання, перенесення строків;
 - Структурні виміри груп: ролі, статус, норми, склад, згуртованість;
 - Міркування щодо налагодження соціальних стосунків: відданість, асиміляція нового, психологічний контакт;
 - Джерела конфлікту, стратегії розв'язання конфлікту в групі;
 - Згуртування команди, згуртування навколо завдання, соціальне згуртування, розбудова команди, стратегія заходів щодо згуртування;
 - Прийняття раціональних рішень, прийняття інтуїтивних рішень;
 - Характеристики екстремальних середовищ, риси ефективних лідерів в екстремальних середовищах;
 - Реагування на загибель і на трагічні події;
 - Оцінка культури;
 - Організаційні зміни: джерела опору, механізми втілення, механізми підсилення.

Потенційні модулі

Для себе як для лідера – самоусвідомлення власного лідерства:

- Навчання на власному досвіді, емоційний інтелект, лідерство через трансформації, повномасштабне лідерство, автентичне лідерство.
- У ролі лідера для інших – теорія групового лідерства та провідні організації:
- Психологічні моделі, основи влади (через винагорода, через примус, легітимна, через компетентність та влада з опорою на інших), тактика впливу, перемовини, мотивація, психологічна підтримка та лідерський розвиток.
- У ролі лідера команд та організацій:
- Розбудова групи, структурні виміри групи, побудова соціальних зв'язків, конфлікти в групі, згуртування,

Питання для розгляду

- a) Для себе як лідера:
 - Модель зростання лідера, невдачі та терпимість;
 - Самоусвідомлення, саморегулювання, мотивація, емпатія, соціальні навички;

прийняття рішень, лідерство в екстремальних середовищах, реагування на загибель і трагічні події, робота в організаціях: оцінка культури, обізнаність та розуміння культурних особливостей, зміни в організації, стандарти поведінки в ході операцій.

- Військова дисципліна.

Навчальна методика/ оцінка

Лекції, обговорення, дослідження практичних прикладів.

Важливою частиною навчальної тематики цього блоку є побудова стосунків з наставником. Підготовка письмових робіт та рефератів на тему лідерства передбачає консультативні зустрічі з наставником. Метою таких зустрічей є як передання, так і отримання інформації, головним чином стосовно основних письмових завдань слухача. Наприклад, слухач міг би поділитися з наставником тим, що вважає своїми перевагами та недоліками для того, щоб у відповідь почути його/її рекомендації та поради щодо вдосконалення свого розуміння лідерства, а також зробити свої висновки на основі міркувань наставника.

Посилання

Директива Bi-SC Directive 40-1. Врахування положень резолюції РБ ООН 1325 та гендерних питань в командній структурі НАТО включно із заходами захисту під час збройного конфлікту. (Integrating UNSCR 1325 and Gender Perspectives in the NATO Command Structure including Measures for Protection during Armed Conflict) http://www.nato.int/nato_static/assets/pdf/pdf_2009_09/20090924_Bi-SC_DIRECTIVE_40-1.pdf

Коен, Еліот А. *Верховне командування: солдати, урядовці та лідерство у военний час* (Cohen, Eliot A. *Supreme Command: Soldiers, Statesmen, and Leadership in Wartime*). New York, NY: The Free Press, 2002.

Кокер, Кристофер, *Ведення війни без бійців: зміна культури військового конфлікту* (Coker, Christopher. *Waging War Without Warriors: The Changing Culture of Military Conflict*). Boulder, CO: Lynne Rienner Publishers, 2002.

Стандарти ЄС щодо поведінки в ході операцій (EU Standards of behaviour in operations), <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/05/st08/st08373-re03.en05.pdf>

Людський вимір стратегічного лідерства: збірка літератури (Human Dimension of Strategic Leadership: A Selected Bibliography). US Army War College Library. Permanent URL: <http://www.carlisle.army.mil/library/bibliographies.htm>

Наставництво: збірка літератури (Mentorship: A Selected Bibliography). US Army War College Library. Permanent URL: <http://www.carlisle.army.mil/library/bibliographies.htm>

Стійкість: збірка літератури (Resilience: A Selected Bibliography). US Army War College Library.

Permanent URL: <http://www.carlisle.army.mil/library/bibliographies.htm>

Література для самостійної роботи підбиратиметься відповідними спеціалістами-експертами спільно з представниками держави, яка приймає.

Блок 2.3 Вступ до теми Командування та управління (С2)

Опис

Цей блок познайомить слухачів із структурами С2, стосунками командного підпорядкування, а також з принципами командування та управління. В складі модулів цього блоку слухачам представлять термінологію С2 та способи її використання для планування, спрямування, координації та управління силами і операціями в процесі виконання місії.

Навчальні цілі/ Практичний результат

- 1) Описати принципи С2.
- 2) Описати структуру С2 та стосунки підпорядкування в рамках С2, зокрема, на рівні окремого виду ЗС.
- 3) Обговорити міркування щодо С2, а також ускладнення на рівнях об'єднаних та спільних операцій.
- 4) Порівняти та обговорити різні підходи до командування: класичне командування (централізоване командування) та командування місії (децентралізоване командування).
- 5) Описати елементи систем зв'язку та інформації.
- 6) Описати мистецтво конструювання в командуванні місії та в С2.

Питання для розгляду

- a) Принципи С2.
- b) Органи командування.
- c) Централізоване командування в порівнянні з децентралізованим командуванням.
- d) Характеристики, організація командного пункту та перепідпорядкування сил.
- e) Роль командира на полі бою, наприклад, його місце та вплив.
- f) Системи зв'язку та інформації.

Потенційні модулі

- Командні та контрольні системи на тактичному рівні;
- Органи командування;
- Командування місії;
- Командні пости; та
- Системи зв'язку та інформації.

Навчальна методика/ оцінка

Лекції, дослідження практичних прикладів, групові обговорення та практичні справи.

Посилання

АТР 3.2.2 *Командування та управління сухопутними силами НАТО (Command and Control of Allied Land Forces)*. Лютий 2009.

Кардон, Едвард С. та Стів Леонард «Намір бойових дій: планування та мистецтво бойового командування» (Cardon,

Edward C, and Steve Leonard. "Unleashing Design: Planning and the Art of Battle Command"). *Military Review* (Березень 2010). http://usacac.army.mil/CAC2/MilitaryReview/Archives/English/MilitaryReview_20100430_art004.pdf

Корбетт, Арт. *Командування місіями корпусу морської піхоти США (Corbett, Art. United States Marine Corps (USMC) Mission Command)*. <http://www.mcu.usmc.mil/LLeadership/LLI%20Documnets/Required%20Reading%20Mission%20Command.pdf>

Література для самостійної роботи підбиратиметься відповідними спеціалістами-експертами спільно з представниками держави, яка приймає.

Блок 2.4 Вступ до теми Право збройних конфліктів (ПЗК)

Опис

Загальною метою цього блоку є надання слухачам базових знань щодо ПЗК та забезпечення їхньої здатності застосовувати ПЗК у відповідності до своїх завдань та військового звання з окремим наголосом на складних питаннях, які можуть виникати на полі бою тактичного рівня. Навчальний процес в цьому блоці буде націлений на застосування ПЗК шляхом моделювання ситуацій протистояння в ході виконання вправ. Ще одним аспектом цього блоку є розвиток здатності майбутніх молодших командирів вирішувати проблеми, що, як правило, виникають при застосуванні ПЗК, приймати відповідні рішення і враховувати пов'язані з ПЗК обмеження та заходи перестороги в ході планування, підготовки та проведення операцій в рамках своїх завдань. Буде розглянуто етичне та історичне підґрунтя ПЗК включно із Женевською конвенцією та протоколів до неї, а також пов'язані із забезпеченням дотримання ПЗК проблеми та процеси на міжнародному та національному рівнях. Після проходження цього блоку слухачі знатимуть принципи і правила ПЗК та вмітимуть застосовувати їх на практиці в низці оперативних сценаріїв.

Навчальні цілі/ Практичний результат

- 1) Надати відомості про спектр збройних конфліктів та про те, яким чином ПЗК буде застосовним в кожній точці цього спектру.
- 2) Надати опис правової бази для її використання збройними силами.
- 3) Надати опис норм щодо прав людини в контексті операцій.
- 4) Обговорити базові принципи ПЗК та змодельовати процес прийняття рішення на основі цих принципів.
- 5) Визначити осіб, які мають особливий статус у збройному конфлікті, та навчитися роз'яснювати їхні права та статус, під захистом якого вони знаходяться.
- 6) Роз'яснити засоби та методи ведення бойових дій, включаючи заборону застосування певних видів озброєння.
- 7) Використати правила застосування сили в ході тактичних сценаріїв/вправ.
- 8) Роз'яснити наслідки недотримання ПЗК та обов'язок командирів повідомляти про випадки порушення цього права.

Питання для розгляду

- a) Збройний конфлікт:
 - Визначення збройного конфлікту; право, актуальне для ситуацій міжнародного/ неміжнародного збройного конфлікту; ситуацій внутрішніх *інтернаціоналізованих* збройних конфліктів; ситуації насильницьких дій та заворушень в межах кордонів країни.

- b) Правові основи використання сили:
 - Статут ООН та принцип самооборони; гуманітарне втручання, використання сили проти недержавних суб'єктів.
- c) Зброя: врегулювання засобів ведення війни:
 - Загальні принципи, заборонені та обумовлені окремими нормами види озброєнь, правові питання, пов'язані з переданням озброєнь, а також новітні види озброєнь.
- d) Норми щодо прав людини:
 - права людини в мирний час та у воєнний час; їх зв'язок з ПЗК; царини застосування та ділянки одночасної дії різних норм.
- e) Статус комбатанта та захист військовополонених:
 - Відмінності між цивільними і комбатантами та сучасні складнощі розрізнення між ними; особливі випадки: *levée en masse* (народне ополчення), шпигуни, диверсанти, найманці, привілеї і права військовополонених та статус підрядників, що виконують роботи за оборонними замовленнями в зоні бойових дій.
- f) Захист цивільного населення від наслідків бойових дій:
 - Базові правила та принципи (розрізнення, пропорційність, необхідність, військова перевага, шляхетність, гуманність), спеціальні заходи захисту та захист жінок та дівчат.
- g) Захист цивільних, які перебувають під контролем ворога:
 - Визначення «захищених осіб» та відповідні правила: IV Женевська конвенція, Додаткові протоколи I та II, правовий статус іноземців на території сторони конфлікту.
- h) Право військової окупації:
 - Правила на захист осіб, що проживають на окупованих територіях; обов'язки окупаційної влади.
- i) Затримання цивільних осіб:
 - Правові підстави для затримання; поведження із затриманими особами; жінки та діти під вартою, право доступу до захищених осіб (повноваження на захист, Міжнародний комітет Червоного Хреста та гуманітарна допомога захищеним особам).
- j) Переслідування порушників у кримінальному порядку:
 - Особиста кримінальна відповідальність, включно з відповідальністю командування, національна та універсальна юрисдикція та роль Міжнародного кримінального суду;
 - Біженці та збройний конфлікт;
 - Операції з колективної безпеки та ПЗК;
 - Застосовність ПЗК до терористичних актів;
 - Правила застосування сили. Визначення, сфера застосування, розвиток, правила дій солдата.

Потенційні модулі

- Вступ до теми *jus ad bellum*. Регулювання використання сили в міжнародних стосунках. Міжнародні та неміжнародні конфлікти;
- Правова база операцій з підтримки миру;
- Базові правила, принципи та застосовність ПЗК та його зв'язок з нормами прав людини;
- Ведення бойових дій: засоби та методи війни;
- Захист цивільних та культурного надбання у збройному конфлікті. Спеціальні заходи захисту жінок та дівчат. Сексуальне насильство у збройному конфлікті;
- Правила застосування сили (ROE);
- Відповідальність за порушення ПЗК та ROE.

Навчальна методика/ оцінка

Лекції, обговорення, дослідження практичних прикладів, навчальні судові процеси, вправи на прийняття рішень.

Посилання

Бальдіні Стефанія та Гвідо Равазі. Вид. *Гуманітарні заходи та державний суверенітет*. Міжнародний конгрес з приводу тридцятої річниці, Сан Ремо, 31 серпня – 2 вересня 2000 року, Міжнародний інститут гуманітарного права (Baldini, Stefania, and Guido Ravasi. Eds. *Humanitarian Action and State Sovereignty*, International Congress on the Occasion of its XXXth Anniversary, San Remo, 31 August - 2 September 2000, International Institute of Humanitarian Law).

Європейський Союз. *Керівництво із сприяння дотриманню норм міжнародного гуманітарного права*. (European Union. *Guidelines on promoting compliance with International Humanitarian Law*) (2005/C 327/04); <http://www.unhcr.org/refworld/category,LEGAL,,THEMGUIDE,,4705f7462,0.html>

Гейнз, Стівен «Вплив операцій союзницьких сил на формування *Jus Ad Bellum*. (Haines, Steven. “The Influence of Operation Allied Force on the Development of the *Jus Ad Bellum*”). *International Affairs* 85: 3 (2009): 477–490.

Міжнародний кримінальний суд (The International Criminal Court)

<http://www.icc-cpi.int/Menus/ASP/states+parties>

Право збройних конфліктів: довідник користувача. Міжнародний комітет червоного хреста. Женева, Швейцарія. (The Law of Armed Conflict: User's Guide. International Committee of the Red Cross. Geneva, Switzerland).

Стандарт НАТО *Навчання нормам права збройних конфліктів*. (NATO STANAG 2449, *Training in the Law of Armed Conflict*). 29 березня 2004; <http://www.informaworld.com/smpp/content~db=all~content=a792289443>

Робертс, Адам та Ричард Гельфф, вид. *Документи законів війни*, (Roberts, Adam, and Richard Guelff Eds. *Documents on the Laws of War*). 2nd Ed. Clarendon Press, Oxford 1989.

Римський статут Міжнародного кримінального суду (Rome Statute of the International Criminal Court)

<http://untreaty.un.org/cod/icc/statute/romefra.htm>

Довідник з правил застосування сили (Rules of Engagement Handbook), International Institute of Humanitarian Law, San Remo, листопад 2009. <http://www.iihl.org/Default.aspx?pageid=page12090>.

Шмітт, Міхаель Н. «Боротьба з тероризмом та застосування сили в міжнародному праві» (Schmitt, Michael N. “Counter-Terrorism and the Use of Force in International Law”). *The Marshall Center Papers* 5 (листопад 2002): <http://www.marshallcenter.org/mcpublicweb/en/component/content/article/46-cat-pubs-mc-papers/485-art-pubs-mc-papers-5.html?directory=21>

ООН/ЄС/ОБСЄ/НАТО Документи з питань гендеру, миру та безпеки (або такі, де згадується гендер) (UN/EU/OSCE/NATO Gender, peace and security documents (or referring to gender)), http://www.esdpm.org/pdf/2009_artrel_343_09-10isis-gender-doc-list.doc

Література для самостійної роботи підбиратиметься відповідними спеціалістами-експертами спільно з представниками держави, яка приймає.

Тема 3: Дослідження оборонних та безпекових питань

Мета

Слухачів читимуться передбачати елементи невизначеності у світі швидкозмінних технологій, спільнот, політики і економіки та ефективно на них реагувати.

Тема досліджень оборонних та безпекових питань знайомить слухачів з їхньою професією шляхом обговорення еволюції військової думки та історії, питань комунікацій та медійного середовища, управління ресурсами, міжнародної та національної безпеки і цивільно-військових стосунків. Оцінювання слухачів відбувається на основі їхніх письмових робіт та активності на заняттях. Наприкінці етапу підготовки кандидатів в офіцери випускники матимуть значне розуміння складнощів проведення операцій в сучасному оперативному середовищі в умовах обмежених ресурсів та контролю громадськості.

Опис

Ця тема закладе підвалини, на яких слухачі розбудовуватимуть свої професійні фахові знання в контексті всього суспільства, громадянами якого вони є. Як необхідна передумова для чіткого доктринального розуміння тактики, операцій та стратегії, слухачів познайомлять з військовою історією. Майбутнім офіцерам належить розуміти місце держави у глобальній політиці, включаючи чинники, що мають вплив на практичні політичні та економічні результати, та обмеження, зумовлені міжнародним правом.

Навчальні цілі

- 1) Розвивати у слухачів критичне мислення та навички на основі вивчення військової історії.
- 2) Проаналізувати теорію міжнародних стосунків в історичному та сучасному контексті шляхом огляду поточної міжнародної системи, наслідків глобалізації та динаміки міжнародного конфлікту для армії.
- 3) Оцінити виміри національного та міжнародного безпекового середовища і його складових елементів.

Блок 3.1 Вступ до теми Військова думка та історія

Опис

Метою цього блоку є інтегрувати історичні знання та навички критичного мислення в процес підготовки та освіти самого офіцера та його майбутніх підлеглих. По-перше, цей блок окреслює еволюцію військового мистецтва та науки, починаючи від епохи Наполеона і до війн 21 століття. Наголос ставиться на змінах у характері війни, пов'язаних з пристосуванням держав до розвитку соціальної, політичної, економічної та технологічної сфер. В центрі цього аналізу є причинно-наслідкові зв'язки, взаємопов'язаність подій в процесі еволюції воєнних дій протягом століть, оперативний та логістичний аспекти військової історії та роль суспільства у війні. По-друге, розглядаються роботи деяких теоретиків (Клаузевіц, Сунь-Цзи, Жоміні, Меген, Фуллер, Ліддер Гарт, Броді, тощо). Слухач читатиме основні твори теоретиків, аналізуватиме їхні головні думки та досліджуватиме їхній вплив на військову справу. Це допоможе слухачу зробити свої власні висновки стосовно основних питань ведення війни та її фундаментальних характеристик, як-от, відносні переваги наступу та оборони або ж чинників матеріальних в порівнянні з моральними. По-третє, в блоці поєднується вивчення військових кампаній з вивченням політичних, економічних, соціальних та культурних чинників, які впливають на розвиток військової ситуації. Досліджується також вплив на ведення війни технічних змін, зростання відчуття власної нації, воєн між національними державами та воєн за свободу нації. Окремий розділ блоку присвячений національним надбанням і традиціям збройних сил, характеру та інтенсивності війни та впливу швидкозмінних технологій на суспільства та воєнні дії.

Навчальні цілі/ Практичний результат

- 1) Роз'яснити процес еволюції збройних сил держави;
- 2) Розглянути та обговорити історичні події з метою виявлення критично важливих змін;
- 3) Дослідити та обговорити отримані на основі досвіду уроки;
- 4) Відстежити еволюцію військових концепцій та доктрини;
- 5) Описати життя бійців в минулому та пов'язані з лідерством проблемні моменти;
- 6) Дослідити стратегію і тактику в історичній перспективі;
- 7) Обговорити наслідки дій повстанців, терористів та інших форм загроз нерегулярних формувань на світовій арені та шляхи захисту від них, запобігання і боротьби з ними.

Питання для розгляду

- a) Успіхи та невдачі кампаній Наполеона.
- b) Причини та ведення війн у двадцятому столітті: період 1871-1940 років в європейській історії: Велика війна 1914-1918 років та Друга світова війна: шлях

до війни, передвоєнні плани, головні кампанії/наступи та наслідки, що їх мала війна для європейського суспільства і культури.

- c) Коріння, перебіг та закінчення холодної війни: події, які відображали, породили або посилили міжнародну напругу протягом холодної війни, корейської війни, кубинської ракетної кризи, перегонів ядерних озброєнь та в'єтнамської війни.
- d) Вплив сучасних інформаційних і комунікаційних технологій на конфлікти сьогодення, включаючи асиметричні конфлікти.
- e) Миротворчі операції та операції з примушення до миру в XX та XXI століттях: теорія і практика миротворчих операцій; відмінності між традиційними миротворчими операціями та більш потужними операціями з примушення до миру; причини міжнародного конфлікту, які призводять до миротворчих операцій; різні типи мандатів, як-от, мандат ООН, регіональні альянси та односторонні дії; чинники, що є складовими успіху; різні стратегії миротворчих операцій; гендер і миротворча діяльність, головні невійськові складові миротворчих операцій; дослідження практичних прикладів успішних та невдалих миротворчих операцій; огляд операцій з примушення до миру в Афганістані та Іраку.
- f) Сучасні протиповстанські дії.
- g) Тероризм та захист від тероризму; операції з боротьби проти тероризму після 11 вересня 2001 року.
- h) Національна військова історія: вплив технологічних і національних (соціальних, політичних, економічних та культурних) чинників; міжнародний контекст (включаючи територіальну експансію, стратегічне та дипломатичне положення держави, стратегічну культуру та оборонну політику); цивільно-військові стосунки; зміни та незмінність в ході місії, організація та методика; рівні готовності та спроможності; процес і характер переходу на професійну армію; вплив армії на громадянське суспільство та на державу.
- i) Вплив сучасних інформаційних технологій на конфлікти, включаючи асиметричні конфлікти.

Потенційні модулі

- Надбання і традиції збройних сил;
- Еволюція військової думки;
- Розвиток збройних сил держави;
- Історичне дослідження основних бойових операцій;
- Сучасні протиповстанські дії;
- Тероризм та захист від тероризму;
- Вплив технологій на ведення війни;

Навчальна методика/ оцінка

Лекції, обговорення, дослідження практичних прикладів, проведення вправ на бойових позиціях, фільми та аналіз.

Посилання

Клаузевіц, Карл фон. *Про війну*. (Clausewitz, Carl von. *On War*). Пер. Michael Howard and Peter Paret. Princeton, NJ: Princeton University Press, 1989.

Йір, К.С. та Анн Лівінгстон, вид. *Антологія миротворчих операцій: основи*. (Eyre, K.C. and Ann Livingstone, eds. *Peace Operations Anthology: Foundations*), Canadian Peacekeeping Press, Pearson Peacekeeping Centre, 2006. <http://www.peaceoperations.org/>

Говард, Майкл. *Війна в європейській історії*. (Howard, Michael. *War in European History*). Oxford: Oxford University Press, 1976.

Кіген, Джон. *Історія бойових дій*. (Keegan, John. *A History of Warfare*). New York, NY: Random House, 1993.

Кітсон, Френк Е. *Операції низької інтенсивності: диверсії, повстання та підтримка миру*. (Kitson, Frank E. *Low Intensity Operations: Subversion, Insurgency and Peacekeeping*). Faber and Faber, 1991.

Мюррей, Вільямсон, Мак-Грегор Нокс та Елвін Бернстайн, вид. *Формування стратегії: правителі, держави та війна*. (Murray, Williamson, MacGregor Knox and Alvin Bernstein, eds. *The Making of Strategy: Rulers, States and War*). Cambridge: Cambridge University Press, 1994.

Перет, Пітер, вид. *Розробники сучасної стратегії: від Макиавеллі до ядерної доби*. (Paret, Peter, ed. *The Makers of Modern Strategy: From Machiavelli to the Nuclear Age*). Princeton, NJ: Princeton University Press, 1986.

Сунь-Цзи, *Мистецтво війни*. (Sun Tzu, *The Art of War*). Пер. Samuel B. Griffith. Oxford: Oxford University Press, 1963.

Література для самостійної роботи підбиратиметься відповідними спеціалістами-експертами спільно з представниками держави, яка приймає.

Блок 3.2 Вступ до теми комунікацій та медійного середовища

Опис

Метою цього блоку є ознайомити слухачів з навичками комунікації та надати їм розуміння стосунків між збройними силами та засобами масової інформації. Це розуміння в довгостроковому плані має покращити здатність молодих офіцерів доводити точні та своєчасні повідомлення до різних аудиторій, а також будувати та підтримувати безпрограшні для обох сторін стосунки із ЗМІ в ході виконання своїх майбутніх місій та операцій.

Навчальні цілі/ Практичний результат

- 1) Комунікації:
 - a) Спілкуватися результативно, як в письмовій, так і в усній формі;
 - b) Напрацьовувати звернення для аудиторій з низьким рівнем освіти;
 - c) Письмові повідомлення робити логічними, зрозумілими, переконливими та точними;
 - d) Формулювати накази впевнено, стисло та компетентно
 - e) Проводити результативні брифінги та презентації.
- 2) Стосунки із ЗМІ:
 - a) Успішно керувати стосунками із ЗМІ;
 - b) Бути послідовним в заявах та повідомленнях;
 - c) Брати плідну участь у прес-конференціях;
 - d) Давати плідні аудіовізуальні інтерв'ю;
 - e) Роз'яснити роль та еволюцію засобів масової інформації, включаючи інтернет та соціальні мережі;
 - f) Вважати свої стосунки із ЗМІ головним чинником успіху у виконанні поставлених завдань місій.

Питання для розгляду

- a) Комунікації:
 - Моделі комунікації;
 - Комунікації та лідерство: роль та місце комунікацій в лідерській діяльності молодшого офіцера.
- b) Стосунки із ЗМІ:
 - Оборона та ЗМІ: огляд національних ЗМІ (організація, охоплення, редакційна політика, ставлення до армії, тощо) та присутність найважливіших міжнародних ЗМІ, включаючи новинні агенції, представники яких присутні на різних ділянках військових операцій;
 - Керівні принципи держави стосовно контактів між військовослужбовцями та ЗМІ в звичайний мирний час та під час операцій;

- Професійна практика і етика ЗМІ та застосовність цієї практики і етики до військових операцій.

Потенційні модулі

- Моделі комунікації;
- Спілкування з місцевими громадами;
- Комунікації та лідерство;
- Робота із ЗМІ;
- Візити до національних медійних органів та Національного військового бюро із зв'язків з громадськістю.

Навчальна методика/ оцінка

Лекції, пленарні обговорення, дослідження практичних прикладів, фільми.

Посилання

Публічні виступи: збірка літератури. Бібліотека військового коледжу сухопутних сил США.(Public Speaking: A Selected Bibliography. US Army War College Library). Permanent URL: <http://www.carlisle.army.mil/library/bibliographies.htm>

Карафано, Дж. «Опанування мистецтва Вікі: розуміння соціальних мереж та національної безпеки». (Carafano, J. "Mastering the Art of Wiki: Understanding Social Networking and National Security"). *Joint Forces Quarterly* 60 (січень 2011).

Мейфілд, Томас Д. III «Стратегія командира в соціальних мережах». (Mayfield, Thomas D. III. "A Commander's Strategy for Social Media"). *Joint Forces Quarterly* 60 (січень 2011). <http://www.ndu.edu/press/commanders-strategy-social-media.html>

Северін, Пітерз, Стратегічні комунікації для операцій міжнародних організацій з кризового врегулювання: ISAF в Афганістані та EULEX в Косово. (Severin, Peters. Strategic Communication for Crisis Management Operations of International Organisations: ISAF Afghanistan and EULEX Kosovo), *EU Diplomacy Papers*, 10 (2009): 1-34. http://aei.pitt.edu/12358/1/EDP_1_2010_Peters.pdf

Література для самостійної роботи підбиратиметься відповідними спеціалістами-експертами спільно з представниками держави, яка приймає.

Блок 3.3 Вступ до теми Управління ресурсами

Опис

Цей блок стосуватиметься головних організаційних питань, які офіцер має розуміти вже від початку своєї кар'єри, та включатиме адміністративні, логістичні, кадрові та фінансові аспекти управління ресурсами та керування організацією. Слухачі навчатимуться керувати справами підрозділу як в мирний (перебування в гарнізонах) час, так і у військовий (виконання оперативних та позапланових місій) час, включаючи питання дисципліни, управління персоналом, загального добробуту та оцінювання своїх підлеглих. Управління ресурсами – це не лише матеріальна частина, але й управління персоналом, включаючи дисципліну, добробут, якість життя та моральні аспекти

Навчальні цілі/ Практичний результат

- 1) Описати обов'язки командира підрозділу з управління майном підрозділу.
- 2) Обговорити важливість фізичного та морального добробуту бійця в мирний та військовий час.
- 3) Проаналізувати наслідки тривалих дій для морального стану військових та членів їхніх родин.
- 4) Обговорити аспекти дисципліни, підтримки здоров'я, винагород та дисциплінарних заходів в рамках підрозділу.
- 5) Роз'яснити, що таке адміністративні справи підрозділу.

Питання для розгляду

- а) Якість життя (компонент морального стану):
 - Добробут та опіка справами бійців; стосунки між офіцером та солдатом; індивідуальність; відведення часу; асоціальна поведінка та зловживання наркотиками і алкоголем; опіка над членами сім'ї; норми щодо відпусток з догляду за дитиною для жінок і чоловіків (положення стосовно періоду вагітності та грудного годування; відпустка після народження або усиновлення дитини); правила відпусток та відсутності на робочому місці; винагороди; загальна психологічна допомога; контроль за станом здоров'я, включно із психічним та сексуальним здоров'ям; ВІЛ/СНІД; військова дисципліна та правила виховних тренувань; сексуальні домагання; неналежні стосунки особового складу; неналежні стосунки з цивільними, включаючи проституцію, сексуальну експлуатацію та насильство.
- б) Фізична складова:
 - Придатність за станом здоров'я; форма та військова виправка; пунктуальність; управління майном малих підрозділів; відповідальність командира підрозділу за майно, передане його підлеглим; майнова звітність; щомісячна інвентаризація; склад бюджету підрозділу;

заборгованість військовослужбовців; правила захисту довкілля та поводження з небезпечними матеріалами; логістика малого підрозділу: технічне обслуговування, постачання, бойове спорядження, медичне забезпечення, проведення інспекцій.

- с) Концептуальна складова:
- Професійні знання; ризики та помилки.

Потенційні модулі

- Управління справами підрозділу в мирний час;
- Управління справами підрозділу у воєнний час;
- Військова дисципліна;
- Стандарти поведінки на полі бою;
- Адміністративне управління на рівні малого підрозділу.

Навчальна методика/ оцінка

Лекції експертів-практиків, семінари, дослідження практичних прикладів, вправи та моделювання в аудиторії.

Посилання

Канада. *Оперативна підготовка*. Том 2, Керування адміністративними справами підрозділу. (Canada. *Operational Training Volume 2, Unit Administration*). <http://armyapp.dnd.ca/ael/pubs/B-GL-344-002-FP-001.pdf>

Публікація основних положень ОЗС (Joint Doctrine Publication) (JDP) 1-05. *Забезпечення потреб особового складу в об'єднаних операціях (Personnel Support for Joint Operations)*. 2010.

<http://www.mod.uk/NR/rdonlyres/B2C679AB-A88D-4632-8694-788F2E6ADFD8/0/201010506WebVersionnocover.pdf>

JSP886. *Настанови із забезпечення логістичного ланцюгу в обороні. (Defense Logistics Support Chain Manual)*. 2010. http://www.mod.uk/NR/rdonlyres/5298643B-BE15-4FEC-A758-094C669B1145/0/JSP886_Vo14_Pt201_ManMat20100827V1_2.pdf

Література для самостійної роботи підбиратиметься відповідними спеціалістами-експертами спільно з представниками держави, яка приймає.

Блок 3.4 Міжнародна та національна безпека

Опис

Метою цього блоку є познайомити слухачів з основними теоріями та концепціями міжнародної та національної безпеки, а також з аналітичним знярядям, необхідним для пошуку відповіді на запитання: «Чому держави та транснаціональні суб'єкти роблять те, що вони роблять?». Слухачі розглядають основні проблемні питання, такі як наслідки анархії, потреба в безпеці, роль влади, використання сили, міжнародна торгівля та ринки, альтернативні політичні філософські напрямки, розробка міжнародної політики, суверенність, вплив культури на міжнародні справи, концепція глобального врядування та вплив інтернету на глобальну політику та безпекові стосунки.

Навчальні цілі/ Практичний результат

- 1) Обговорити теорію класичних міжнародних стосунків в історичному та сучасному контексті, а також концепції, структури та установи, як державні, так і недержавні, які визначають глобальну систему.
- 2) Описати міжнародні безпекові структури та процеси.
- 3) Описати національні безпекові структури та процеси.
- 4) Надати тлумачення поточної міжнародної системи, а також політичних, економічних та культурних чинників, які мають вплив на формулювання безпекової політики.
- 5) Обговорити головні аспекти міжнародної політичної економії, наслідки глобалізації та концепцію глобального врядування, проблеми та перспективи в країнах, що розвиваються, роль регіоналізму та регіональної інтеграції, а також динаміку міжнародних конфліктів та їхнє розв'язання.
- 6) Обговорити вплив конфліктів наприкінці 20 століття та першої половини 21 століття на суверенність, право на самооборону, колективну безпеку та міжнародний мир і безпеку.

Питання для розгляду

- a) Головні концепції міжнародних стосунків: сила, міжнародна система, рівновага сил, гегемонія, конфлікт, співробітництво, інтеграція, глобалізація, взаємозалежність, залежність, режими, міжнародні державні організації (МДО), недержавні організації (НДО), рівність, справедливість, сталість та міжнародна політична економія.
- b) Теорії та підходи до міжнародних стосунків: реалізм, лібералізм та конструктивізм.
- c) Концепції міжнародної та національної безпеки, включаючи безпеку людини.
- d) Головні суб'єкти в міжнародних стосунках, включаючи МДО, НДО, транснаціональні корпорації, глобальне громадянське суспільство та окремих індивідуумів; розуміння стосунків серед них і між ними та їхній вплив на безпеку.

- е) Головні виміри, події та процеси міжнародних стосунків в рамках історичного контексту, наприклад, формування сучасної системи держав, Вестфальський договір, еволюція глобального капіталізму, причини холодної війни та її закінчення, система після холодної війни, роль раси, гендеру та класів в структурі сучасної світової системи, найбільші конфлікти та наслідки глобалізації ринкового капіталізму, наростання екологічних проблем, тероризму та проблем з правами людини.
- ф) Врахувати багатодисциплінарну природу міжнародних стосунків, включаючи прив'язки до чинників, які постійно формують міжнародні стосунки та впливають на них, таких як політика, економіка, суспільство, культура, історія, мова, раса, етнос та гендер.

Journal of Diplomacy and International Relations 10.1 (2009).

<http://www.isn.ethz.ch>

Сміт, Тоні. «Вільсон, Буш та еволюція ліберальної зовнішньої політики». (Smith, Tony. "Wilson, Bush, and the Evolution of Liberal Foreign Policy.") *MIT Center for International Studies (CIS)* 4 (2008): 1-4. <http://www.isn.ethz.ch>

Література для самостійної роботи підбиратиметься відповідними спеціалістами-експертами спільно з представниками держави, яка приймає.

Потенційні модулі

- Теорії та концепції міжнародних стосунків (реалізм, неореалізм, лібералізм, структуралізм, конструктивізм, постмодернізм);
- Концепції міжнародної та транснаціональної безпеки;
- Міжнародні безпекові структури та процеси;
- Сучасні проблемні питання у світовій політиці;
- Міжнародна політична економія;
- Політична географія;
- Глобалізація та міжнародний розвиток;
- Національні безпекові структури та процеси.

Навчальна методика/ оцінка

Лекції, обговорення, дослідження практичних прикладів.

Посилання

Акроніми / Скорочення в сфері міжнародної безпеки та безпеки людей. (Acronyms / Abbreviations in International and human security), Під редакцією Марка Фінауда, Женевський центр безпекової політики. (Compiled by Marc Finaud, Geneva Center for Security Policy), 2010. <http://www.gcsp.ch/Resources-Publications/Research-Tools/Glossary-of-Acronyms>

Белл, Корал. *Кінець епохи Васко да Гама*. (Bell, Coral. *The End of the Vasco da Gama Era*). Lowy Institute for International Policy, Sydney, Australia, 2007. <http://www.isn.ethz.ch>

Берроуз, Метью та Греві, Джованні. «Глобальне врядування 2025: на критичному стику» (Burrows, Matthew, and Grevi, Giovanni. "Global Governance 2025: At A Critical Juncture.") *Atlantic Council of the United States* Washington, DC, 2010. <http://www.isn.ethz.ch>

Голсті, К. Дж. «Проблема зміни в теорії міжнародних стосунків». (Holsti, K.J. "The Problem of Change in International Relations Theory.") *The University of British Columbia, Working Paper*, 26 (December 1998):1-24. <http://www.isn.ethz.ch>

Сінх, Роберт та інші. «Переосмислення лібералізму». (Singh, Robert et. al. "Rethinking Liberalism.") *Whitehead*

Блок 3.5 Цивільно-військові стосунки: інтеграція професії у суспільство

Опис

Цей блок націлений на формування теоретичної бази для розуміння різних форм та вимірів цивільно-військових стосунків. Тут досліджується розподіл ролей та функцій між цивільним та військовим секторами з одночасним роз'ясненням причин, через які між цими двома секторами може виникати конфлікт. Слухачів познайомлять з головним виміром цивільно-військових стосунків: демократичним цивільним контролем в оборонних організаціях. Демократичний цивільний контроль традиційно є головним аспектом в цивільно-військових стосунках. Він передбачає підпорядкування армії та інших безпекових організацій державним установам в країнах ліберальної демократії та включає в себе засвоєння ліберальних демократичних норм і цінностей представниками цих безпекових організацій. З іншого боку, результативність та ефективність оборонних установ, відповідно, спирається на здатність військових та безпекових установ виконувати доручені їм функції та місії, а також на належний рівень ресурсного забезпечення армії та інших безпекових організацій для реалізації визначених для них функцій та місій.

Навчальні цілі/ Практичний результат

- 1) Обговорити відмінні та частково суміщені ролі цивільних і військових установ в безпековому секторі.
- 2) Пояснити значення демократичного цивільного контролю збройних сил.
- 3) Проаналізувати чинники, які сприяють результативності війська в умовах демократії.
- 4) Обговорити шляхи, якими військові долучаються до політичного процесу.

Питання для розгляду

- a) Як визначається розподіл ролей та функцій між цивільним та військовим секторами.
- b) Яким чином сили безпеки в державі сприяють або перешкоджають реформі безпекового сектору.
- c) Внутрішні та зовнішні впливи на реформу безпекового сектору;
- d) Належна роль громадянського суспільства у формуванні безпекової політики та реформуванні сектору безпеки.

Потенційні модулі

- Теоретична основа/підвалини стосунків між цивільним та військовим секторами;
- Демократичний контроль сил безпеки;
- Обмеження виконання поліцейських функцій національними збройними силами.

Навчальна методика/ оцінка

Процес викладання включатиме лекції експертів-практиків, семінари, дослідження практичних прикладів, вправи та моделювання в аудиторії.

Посилання

Бленд, Дуглас Л. «Єдина теорія цивільно-військових стосунків». (Bland, Douglas L. "A Unified Theory of Civil-Military Relations.") *Armed Forces and Society* 26.1 (Fall 1999): 7-26.

Бруно, Томас та Гарольд Трінкунас, вид. *Глобальна політика оборонної реформи*. (Bruneau, Thomas and Harold Trinkunas, eds. *Global Politics of Defense Reform*). New York, NY: Palgrave, 2008.

Котті, Ендрю, Тімоті Едвардз та Ентоні Фостер, вид. *Демократичний контроль військових в посткомуністичній Європі: вартування вартових*. (Cotter, Andrew, Timothy Edwards, and Anthony Forster, eds. *Democratic Control of the Military in Post-Communist Europe: Guarding the Guards*). New York, NY: Palgrave, 2002.

Ейкелен, ван Віллем Ф. *Демократичний контроль збройних сил*. (Eekelen, van Willem F. *Democratic Control of Armed Forces*). DCAF 2002; DCAF Occasional Papers (2) <http://www.dcaf.ch/Publications/Publication-Detail?lng=en&id=18357>

Фівер, Пітер, *Озброєні службовці: відомство, нагляд та цивільно-військові стосунки*. (Feaver, Peter. *Armed Servants: Agency, Oversight and Civil-Military Relations*). Cambridge, MA: Harvard University Press, 2003.

Гантінгтон, Семюель. *Солдат і держава: теорія і політика цивільно-військових стосунків*. (Huntington, Samuel. *The Soldier and the State: The Theory and Politics of Civil Military Relations*). Cambridge, MA: Harvard University Press, 1957.

Москос, Чарльз, Джеймс Вільямс та Д. Сігал, вид. *Постмодерна армія, збройні сили після холодної війни*. (Moskos, Charles, James Williams, and D. Segal, eds. *The Postmodern Military, Armed Forces After the Cold War*). Oxford: Oxford University Press, 2000.

Література для самостійної роботи підбиратиметься відповідними спеціалістами-експертами спільно з представниками держави, яка приймає.

Тривале партнерство — Афганістан

Платформа партнерських навчальних та освітніх центрів, штаб-квартира НАТО в Брюсселі

Програма підготовки викладачів у сфері оборони — Словенія

Освітня програма підвищення кваліфікації у сфері оборони — Азербайджан

Семінар для груп фахівців із написання довідкових навчальних програм для професійної військової підготовки, Рим

Тривале партнерство — Афганістан

II. Етап підготовки молодших офіцерів

Теми (Т), блоки (В) та потенційні модулі

Т 1. Військова професія

В 1.1 Комплексний підхід	42
Модуль 1.1.1	Характер майбутніх конфліктів
Модуль 1.1.2	Комплексний підхід та військове командування майбутнього
В 1.2 Військові операції	43
Модуль 1.2.1	Бойові операції
Модуль 1.2.2	Операції з евакуації некомпатантів
Модуль 1.2.3	Гуманітарна допомога
Модуль 1.2.4	Багатонаціональні операції
Модуль 1.2.5	Операції з підтримки миру
Модуль 1.2.6	Операції із стабілізації
Модуль 1.2.7	Вступ до теми об'єднаної логістики
Модуль 1.2.8	Вступ до теми об'єднаних операцій
Модуль 1.2.9	Вплив гендерних аспектів на операції
В 1.3 Процес штабного планування/Тактика і планування	45
Модуль 1.3.1	Військовий процес прийняття рішень
Модуль 1.3.2	Розвідувальна підготовка поля бою
Модуль 1.3.3	Тактика
Модуль 1.3.4	Логістика
Модуль 1.3.5	Процес об'єднаного оперативного планування/структура (вступ до теми)
Модуль 1.3.6	Гендерний аналіз в ході планування операцій
В 1.4 Спроможності видів збройних сил	46
Модуль 1.4.1	Сухопутний компонент
Модуль 1.4.2	Морський компонент
Модуль 1.4.3	Повітряний компонент
Модуль 1.4.4	Кібер-компонент
Модуль 1.4.5	Космічний компонент
Модуль 1.4.6	Вступ до теми об'єднаних спроможностей/організації об'єднаних сил

Т 2 Командування, лідерство та етика

В 2.1 Етика військової професії	48
Модуль 2.1.1	Цінності, етика та мораль
Модуль 2.1.2	Питання моралі у військовому процесі прийняття рішень
Модуль 2.1.3	Пов'язані з мораллю обмеження на війні: принципи та практичні приклади
Модуль 2.1.4	Забезпечення дотримання прав людини
Модуль 2.1.5	Виявлення випадків гендерної нерівності та її подолання
Модуль 2.1.6	Гендерна безпека: стандарти поведінки/кодекси поведіння
В 2.2 Культура організації та лідерство	49
Модуль 2.2.1	Сфери застосування лідерства
Модуль 2.2.2	Клімат організації та її культура

Модуль 2.2.3	Сприяння культурі поваги до розмаїття	
Модуль 2.2.4	Сприяння культурі гендерної рівності	
В.2.3	Командування та управління	50
Модуль 2.3.1	Командні органи	
Модуль 2.3.2	Командування місією	
Модуль 2.3.3	Системи зв'язку та інформації	
В.2.4.	Право збройних конфліктів.....	51
Модуль 2.4.1	Розвиток гуманітарних ідей та діяльність держав: від минулого до сьогодення	
Модуль 2.4.2	Міжнародне гуманітарне право як галузь сучасного міжнародного права	
Модуль 2.4.3	Зовнішні атрибути, розвиток, комітети та загальні принципи діяльності Міжнародного комітету червоного хреста (МКЧХ)	
Модуль 2.4.4	Гаазьке право: правова природа учасників збройних конфліктів	
Модуль 2.4.5	Поняття базових категорій осіб та об'єктів: комбатанти	
Модуль 2.4.6	Головна основа міжнародного правового захисту жертв війни	
Модуль 2.4.7	Військовополонені	
Модуль 2.4.8	Захист цивільного населення від наслідків війни	
Модуль 2.4.9	Загальні положення стосовно статусу цивільних об'єктів і культурних цінностей та їхнього захисту	
Модуль 2.4.10	Спеціальні положення стосовно окупаційного режиму	
Модуль 2.4.11	Правова специфіка права нейтралітету	
Модуль 2.4.12	Військові злочини	
Модуль 2.4.13	Особливі заходи захисту жінок та дівчат	
Модуль 2.4.14	Сексуальне насильство у збройному конфлікті	
Модуль 2.4.15	Індивідуальна кримінальна відповідальність (включаючи відповідальність командування)	
Т 3 Оборонні та безпекові дослідження		
В.3.1	Теорія ведення війни	54
Модуль 3.1.1	Історія військового мистецтва	
Модуль 3.1.2	Розвиток військового мистецтва під час першої та другої світових війн	
Модуль 3.1.3	Головні етапи розвитку військового мистецтва та теорії ведення війни.	
В.3.2	Комунікації та медійне середовище	55
Модуль 3.2.1	Навички переговорів та медіації	
Модуль 3.2.2	Прес-конференція та реліз (теорія й практика)	
Модуль 3.2.3	Кризові комунікації	
Модуль 3.2.4	Інтерв'ю (теорія й практика)	
Модуль 3.2.5	Заяви та послання (практика)	
Модуль 3.2.6	Спілкування з місцевими громадами	
В.3.3	Управління ресурсами: особовий склад	56
Модуль 3.3.1	Принципи управління персоналом	
В.3.4	Міжнародна безпека.....	57
Модуль 3.4.1	Теоретична база міжнародних стосунків	
Модуль 3.4.2	Середовище конфлікту	
Модуль 3.4.3	Загрози військового та невійськового характеру	
Модуль 3.4.4	Суб'єкти на міжнародній арені	
Модуль 3.4.5	Визначення стратегії	
Модуль 3.4.6	Стратегічні та політичні інструменти міждержавних організацій	

В 3.5 Цивільно-військові стосунки 59

- Модуль 3.5.1 Важливість суспільних цінностей для військових
- Модуль 3.5.2 Принципи демократичного контролю збройних сил в реагуванні на складнощі цивільно-військового процесу прийняття рішень

В 3.6 Культурна освіченість..... 62

- Модуль 3.7.1 Вступ до теми врахування культурних аспектів
- Модуль 3.7.2 Населені центри в регіоні
- Модуль 3.7.3 Соціальні особливості та умови, звичаї та спосіб, гендерні ролі та стосунки
- Модуль 3.7.4 Етнічний склад та релігія, лідери місцевих релігійних груп
- Модуль 3.7.5 Виклики для органів місцевого врядування, опозиційні лідери
- Модуль 3.7.6 Озброєні групи повстанців в регіоні
- Модуль 3.7.7 Економіка, інфраструктура та комунікації в зоні виконання місії.
- Модуль 3.7.8 Основні суб'єкти в регіоні.

Семінар для груп фахівців із написання довідкових навчальних програм для професійної військової підготовки (ПВП), команда молодших офіцерів, Відень

Тема 1: Військова професія

Мета

Тема «**Військова професія**» – це ознайомлення здобувачів з їхньою професією через концепцію офіцерського корпусу. Здобувачі отримають актуальне для поточних та майбутніх військових операцій розуміння тактики, операцій та стратегії, водночас формуючись як лідери з глибоким розумінням своєї професії. Далі вони розвиватимуть це розуміння в ході практичної військової підготовки та подальшого оцінювання їхніх дій на лідерських посадах. Тема **військової професії** – це стисле викладення типових характеристик **військового командира та представника професії** в особі офіцера.

Опис

Тематика військової професії використовується як одна з трьох пов'язаних між собою програм професійного розвитку в навчальному курсі професійної військової освіти (ПВО). Тема військової професії є фундаментом послідовної та поступової військової підготовки та виконання вимог з лідерського розвитку, набуття досвіду, а також заходів, призначених для забезпечення індивідуального формування військового та лідера та засвоєння здобувачем функцій і принципів **офіцерського корпусу**. У цій програмі особлива увага приділяється формуванню у здобувачів рис, необхідних справжньому лідеру. Невід'ємною частиною такого підходу є визначення, навчання, забезпечення дотримання та зразкове виконання стандартів, які пронизують всю військову культуру та є визначальними для підтримання дисципліни і готовності. Усвідомлюючи цінність стандартів, здобувачі готуються до ефективної діяльності як військові лідери. Здобувачі мусять опанувати та неухильно демонструвати стандарти поведінки в інтелектуальній, військовій, фізичній, етичній та соціальній царинах свого розвитку. Очікується, що розвиваючись, здобувачі демонструватимуть поступ від простого дотримання стандартів до їх втілення через особистий приклад, забезпечення їх виконання та формування.

Навчальні цілі

- 1) Вступ до методики комплексного підходу
Ознайомлення з базовою концепцією, що включає в себе наступне:
 - а) Визначити та пояснити значення комплексного підходу, який враховує характер майбутніх конфліктів та спосіб, у який він позначиться на подальшому військовому управлінні, та пов'язати його з концепціями «тотальної оборони» або «комплексної оборони».
- 2) Військові операції
Виокремити низку чинників, які обумовлюють особливості військових операцій, включно з:
 - а) Базовими параметрами бойових операцій

- в сухопутних бойових діях з урахуванням об'єднаних та багатонаціональних операцій;
- б) Основами операцій повного спектру, бойовим управлінням та оперативним процесом;
 - в) Гендерним аналізом (різні потреби та ролі чоловіків і жінок) в операціях;
 - г) Оглядом операцій з евакуації некомпатантів (ОЕН), включаючи завдання, координацію та взаємодію;
 - д) Оглядом операцій з гуманітарної допомоги;
 - е) Міжвідомчою координацією, завданнями та функціями, а також з основними організаціями, пов'язаними з гуманітарною допомогою;
 - ж) Структурою та організацією НАТО;
- з) Історією трансформації та з організаційною структурою Стратегічного командування НАТО з трансформацій, а також з її впливом на майбутні операції НАТО;
 - и) Доктриною НАТО та керівними принципами операцій з підтримання миру (ОПМ);
 - к) Значенням нормативної бази ОПМ та роллю Ради безпеки ООН;
 - л) Великою кількістю військових завдань або заходів, які необхідно проводити протягом всього спектру ОПМ;
 - м) Вимогами резолюцій Ради безпеки ООН стосовно жінок, миру та безпеки (1325, 1820, 1888 та 1889) разом із шляхами дотримання цих вимог в ході операцій;
 - н) Значенням та проблемними сторонами співпраці міжнародних організацій (МО), державних організацій (ДО) та недержавних організацій (НДО) в операціях з підтримання миру;
 - п) Визначенням завдань та функцій, пов'язаних з операціями зі стабілізації;
 - р) Принципами об'єднаних операцій;
 - с) Найбільшими операціями та кампаніями і розумінням діапазону об'єднаних операцій;
 - т) Принципами організації об'єднаних сил.
- 3) Процес штабного планування / Тактика і планування
Ознайомлення з процесами планування, які включають в себе:
 - а) Етапи військового процесу прийняття рішень;
 - б) Визначення районів у межах театру операцій;
 - в) Відмінність театру воєнних дій від театру операцій;
 - г) Фізичні чинники, пов'язані із сухопутними, повітряними, морськими та космічними операціями;
 - д) Гендерний аналіз району операцій;
 - е) Виміри інформаційного середовища;
 - ж) Планування тактичних операцій, включаючи використання вогневої потужності та маневру,

інтеграцію різних родів військ та негайний розвиток успіху для завдання поразки противнику, а також забезпечення військ у ході бою;

з) Опанування технічного застосування бойової мощі, яка складається з прийомів та процедур виконання окремих завдань в рамках тактичних дій;

и) Вступ до процесу об'єднаного оперативного планування.

4) Розрізняти спроможності видів збройних сил

Бути фаховим офіцером свого виду ЗС:

а) Описати та пояснити спроможності видів ЗС;

б) Дослідити аспекти взаємодії між видами ЗС;

в) Розвинути навички застосування спроможностей різних видів ЗС в ході спільних, об'єднаних та багатонаціональних операцій.

Блок 1.1 Комплексний підхід

Опис

В цьому блоці слухачі отримають знання про *комплексний підхід*, при цьому основна увага буде зосереджена на майбутніх тенденціях в царині військового командування та офіцерського корпусу.

Навчальні цілі/ Практичний результат

- 1) Визначити та пояснити значення комплексного підходу та пов'язати його, там, де це доцільно, з концепціями «тотальної» або «комплексної оборони».
- 2) Описати характер майбутніх конфліктів.
- 3) Показати, яким чином комплексний підхід впливатиме на військове командування у майбутньому.

Питання для розгляду

- a) Визначення комплексного підходу;
- b) Характер майбутніх конфліктів;
- c) Необхідність комплексного підходу;
- d) Комплексний підхід та військове командування майбутнього.

Потенційні модулі

- Характер майбутніх конфліктів
- Комплексний підхід та військове командування майбутнього

Навчальна методика/ оцінка

Процес викладання включатиме лекції, дослідження практичних прикладів, групові обговорення та практичні вправи.

References

Гросс, Ева. США та комплексний підхід; Звіт DIIS 2008. (Gross, Eva. *EU and the Comprehensive Approach*; DIIS REPORT 2008): Copenhagen, 2008, <http://www.diis.dk/sw69236.asp>

Велика Британія. Палата громад: оборонний комітет «Комплексний підхід: мета війни – не тільки перемогти, але й домогтися кращого миру». (Britain. House of Commons: Defense Committee "The Comprehensive Approach: The Point of War is Not Just to Win But to Make a Better Peace.") Seventh Report of Session 2009-10.

Бентлі, Лорн В. та Скотт М. Дейві. *Парадоксальна трійця, війна як складна адаптивна система, та як до неї підходити з використанням системного мислення і структурування*. (Bentley, Lorne W., and Scott M. Davy. *The Paradoxical Trinity, War as a Complex Adaptive System and How to Approach It Using Systems Thinking and Design*). Canadian Forces Leadership Institute, 2009.

Брейтвейт, Родрік. «Вживання: боротьба за Афганістан, глобальна політика і стратегія». (Braithwaite, Rodric. "Survival: The Struggle for Afghanistan, Global Politics and Strategy.") 51.1 *International Institute for Strategic Studies* 51.1 (лютий – березень 2009).

Робертс, Адам. *Народи зі зброєю в руках. Теорія і практика територіальної оборони*. (Roberts, Adam. *Nations in Arms: The Theory and Practice of Territorial Defence*). New York, NY: St. Martin's Press, 1986

Васс де Цег та бригадний генерал Хуба. *Оптимізація мистецтва командування в 21 столітті (редакція від 12 серпня)*. (Wass de Czege, and Brigadier General Huba. *Refining the Art of Command for the 21st Century (12 August Draft)*).

Література для самостійної роботи підбиратиметься відповідними спеціалістами-експертами спільно з представниками держави, яка приймає.

Блок 1.2 Військові операції

Опис

Цей блок знайомить слухачів з принципами військових операцій. Слухачі вивчатимуть елементи бойових операцій, небойових операцій, гуманітарних операцій, багатонаціональних операцій та операцій з підтримки миру. Переважно слухачі розглядатимуть операції на тактичному рівні, проте на цьому етапі їх також будуть знайомити з операціями в умовах дій об'єднаних сил.

Навчальні цілі/ Практичний результат

- 1) Обговорити основи бойових операцій в ході війни на суші, звернути увагу на об'єднані та багатонаціональні операції.
- 2) Обговорити основи операцій повного спектру, бойове командування та оперативний процес.
- 3) Провести огляд операцій з евакуації некомбатантів (ОЕН).
- 4) Обговорити ролі, координацію та взаємодію в ході ОЕН.
- 5) Провести огляд операцій з гуманітарної допомоги.
- 6) Обговорити питання міжвідомчої координації, завдань та функцій, а також основних організацій, які мають відношення до гуманітарної допомоги.
- 7) Пояснити структуру та організацію НАТО.
- 8) Обговорити історію трансформації та організаційну структуру Командування НАТО з трансформації та його вплив на майбутні операції НАТО.
- 9) Пояснити доктрину НАТО та керівні принципи операцій з підтримки миру (ОПМ).
- 10) Підкреслити значення нормативної бази ОПМ, роль Ради безпеки ООН в зміцненні миру у світі.
- 11) Привернути окрему увагу до великої кількості військових задач або заходів, які необхідно виконувати у межах всього діапазону ОПМ.
- 12) Пояснити значення та проблемні аспекти співробітництва міжнародних організацій (МО), державних організацій (ДО) та недержавних організацій (НДО) в ході операцій з підтримки миру.
- 13) Описати завдання і функції, які виконуються в ході операцій зі стабілізації.
- 14) Привернути увагу до принципів об'єднаної логістики.
- 15) Привернути увагу до принципів об'єднаних операцій.
- 16) Дати визначення великих операцій та кампаній і забезпечити розуміння діапазону об'єднаних операцій.
- 17) Описати принципи, що використовуються при організації об'єднаних сил.
- 18) Пояснити місце гендерного аналізу (різних потреб та ролей чоловіків та жінок) в операціях.
- 19) Визначити вимоги резолюцій Ради безпеки стосовно жінок, миру та безпеки (1325, 1820, 1888, 1889) а також шляхи їхнього дотримання в ході операцій

Питання для розгляду

- a) Обговорити шляхи перехоплення ініціативи, набуття темпу та його підтримки, а також розвитку успіху в бойових операціях.
- b) Розглянути чинники обсягу і темпу операцій повного діапазону на війні, а також військових операцій в іншому, аніж війна, середовищі.
- c) Розглянути командування та управління операціями ОЕН, а також планування дій в надзвичайних обставинах та планування заходів з підготовки до операції.
- d) Висвітлити процедури операцій із застосування сил та евакуації з настановами щодо роботи з евакуйованими.
- e) Обговорити проміжну базу зосередження сил ОЕН та операції в зоні безпеки.
- f) Обговорити планування операцій з гуманітарної допомоги, включаючи юридичні повноваження та фінансування.
- g) Розглянути виконання та оцінку всіх аспектів операцій з гуманітарної допомоги.
- h) Якою є роль Ради безпеки ООН в прийнятті рішення про проведення операції ОПМ?
- i) Чому для країн, що беруть участь в місії ОПМ, необхідні угоди про статус сил?
- j) Дотримання яких принципів вимагається в ході місії ОПМ?
- k) Яке планування та ресурси необхідні для задоволення різних потреб чоловіків, жінок, хлопців та дівчат в операціях з гуманітарної допомоги та ОПМ?
- l) На кого покладається відповідальність в ході операцій із стабілізації?
- m) Концепція спільного об'єднаного оперативно-тактичного угруповання (СJTf), концепція сил реагування НАТО, стосунки між CJTF/DJTF, реалізація концепції CJTF/DJTF.
- n) Ролі та функції в процесі оперативного планування: етап I - ініціація; етап II- орієнтування, ролі та функції в процесі оперативного планування; етап III - розробка концепції.

Потенційні модулі

- Бойові операції;
- Операції з евакуації некомбатантів (ОЕН);
- Гуманітарна допомога;
- Багатонаціональні операції;
- Операції з підтримки миру;
- Операції зі стабілізації;
- Вступ до теми об'єднаної логістики;
- Вступ до теми об'єднаних операцій;
- Оперативний ефект гендерних аспектів.

Навчальна методика/ оцінка

Процес викладання включатиме лекції експертів-практиків, семінари, дослідження практичних прикладів та вправи.

Посилання

Директива ВІ-SC 40-1, *Врахування положень резолюції РБ ООН 1325 та гендерних питань в командній структурі НАТО включно із заходами захисту під час збройного конфлікту*. (BI-SC Directive 40-1, *Integrating UNSCR 1325 and Gender Perspectives in the NATO Command Structure including Measures for Protection During Armed Conflict*)

«Доктрина канадських збройних сил» (“Canadian Forces Doctrine.”) (B-GJ-005-000/AF-000), 2003-05-21.

Довідник з багатовимірних миротворчих операцій ООН. (Handbook on United Nations Multidimensional Peacekeeping Operations).

Постійний міжвідомчий комітет (IASC). *Довідник з проведення оцінки потреб після катастрофи з врахуванням гендерного аспекту*. (Inter-Agency Standing Committee (IASC). *Guide to Gender-Aware Post-Disaster Needs Assessment*). 2010.

----- *Жінки, дівчата, хлопці та чоловіки: різні потреби – рівні можливості: гендерний довідник для гуманітарної діяльності*. (----- *Women, Girls, Boys and Men: Different Needs-Equal Opportunities: Gender Handbook in Humanitarian Action*). 2006.

Публікація ОЗС 3-68 *Операції з евакуації некомбатантів*. (3-68. *Noncombatant Evacuation Operations*). 22 січня 2007.

Публікація ОЗС 3-29 *Іноземна гуманітарна допомога*. (Joint Publication 3-29. *Foreign Humanitarian Assistance*). 17 березня 2009.

Публікація ОЗС 4-0 *Об'єднана логістика*. (Joint Publication 4-0. *Joint Logistics*). 18 липня 2008.

Публікація ОЗС 3-0. *Об'єднані операції*. (Joint Publication 3-0. *Joint Operations*). 17 вересня 2006.

Система об'єднаного оперативного планування та виконання. (Joint Operation Planning and Execution System (JOPES) Volume I, 14 липня 2000.

Стандартні оперативні процедури багатонаціональних сил (MNF SOP). (Multinational Force Standing Operating Procedures (MNF SOP)) HA/DR Mission Extract Version: 2.5. Січень 2010.

Довідник НАТО (NATO Handbook). 17 червня 2004. <http://www.nato.int/docu/handbook/2001/index.htm#CH3>

Роль НАТО в допомозі під час катастроф. (NATO's Role in Disaster Assistance). Травень 2001

<http://www.nato.int/eadrcc/mcda-e.pdf>

Операції з підтримки миру. (Peace Support Operations) AJP-3.4.1

Резолюція Ради безпеки (Security Council Resolution) 1325

Резолюція Ради безпеки (Security Council Resolution) 1820

Резолюція Ради безпеки (Security Council Resolution) 1888

Резолюція Ради безпеки (Security Council Resolution) 1889

Бойовий статут сухопутних сил США 3-0. *Операції*. (U. S. Army Field Manual 3-0. *Operations*). 14 червня 2001.

Публікація основних положень ОЗС (Joint Doctrine Publication) 01 (JDP 01). Березень 2006.

Управління операцій з підтримки миру ООН, *Основні матеріали з підготовки до розгортання, Розділ 3 – Частина 1(c): жінки, мир та безпека: роль операцій з підтримки миру ООН*. (UN Department of Peacekeeping Operations, *Core Pre-Deployment Training Materials Unit 3 - Part1(c): Women, Peace and Security: The Role of UN Peacekeeping Operations*). 2009.

Управління операцій з підтримки миру ООН. *Відділ країн зразків практики, пакет гендерних ресурсів для операцій з підтримки миру*. (UN Department of Peacekeeping Operations. *Peacekeeping Best Practices Unit, Gender Resource Package for Peacekeeping Operations*). 2004.

Ватсон, Сінтія А. *Розбудова держави та операції зі стабілізації: короткий довідник*. (Watson, Cynthia A. *Nation-Building and Stability Operations: A Reference Handbook*). New York, NY: Praeger Security International, 2007.

Література для самостійної роботи підбиратиметься відповідними спеціалістами-експертами спільно з представниками держави, яка приймає.

Блок 1.3. Процес штабного планування/тактика і планування

Опис

Цей блок знайомить слухачів з принципами здійснення заходів планування на рівні видів ЗС, об'єднаних сил, міжвідомчої роботи та багатонаціональних операцій по всьому діапазону військових операцій. В центрі уваги обговорень буде суть планувальної роботи для різних варіантів перегрупування та формування спроможності наших військ воювати як єдина команда. З приходом 21 століття процес планування об'єднаних операцій та засобів забезпечення буде продовжувати свою еволюцію в процесі трансформації наших сил у відповідь на нові виклики.

Навчальні цілі/ Практичний результат

- 1) Визначити та обговорити етапи військового процесу прийняття рішень.
- 2) Слухачі визначатимуть райони бойових дій на театрі операцій.
- 3) Слухачі навчатимуться розрізняти театр війни та театр операцій.
- 4) Визначити фізичні чинники, пов'язані з операціями в повітрі, на суші, на морі та в космосі.
- 5) Вказати на виміри інформаційного середовища.
- 6) Продемонструвати проведення гендерного аналізу району бойових дій.
- 7) Обговорити питання планування тактичних операцій включно з використанням вогневої потуги та маневру, інтегрованим використанням різних родів військ та невідкладним розвитком успіху для завдання поразки ворогу, а також із забезпеченням сил в ході бою.
- 8) Слухачі опанують технічне застосування бойової потуги, яке складається з прийомів та порядку виконання конкретних завдань в рамках тактичних дій.
- 9) Описати базові концепції логістики.
- 10) Обговорити об'єднаний процес оперативного планування.
- 11) Привернути увагу до етапів процесу об'єднаного оперативного планування.
- 12) Привернути увагу до чинників впливу гендерних аспектів в операціях.

Питання для розгляду

- a) Порядок оцінки поточної ситуації командиром, включаючи пов'язані з плануванням компоненти оновлених даних про обстановку та командирської оцінки обстановки, а також визначення суті проблеми командиром.
- b) Елементи оперативного наміру та циклу прийняття командних рішень.
- c) Оперативний район є узагальненим терміном, який охоплює, головним чином, описові елементи

географічних районів, в яких проводяться військові операції.

- d) Розмір цих оперативних районів та типи застосованих в них сил залежать від масштабу та характеру кризи, а також від передбачуваної тривалості операцій.
- e) До оперативного середовища входять фізичні райони та чинники (повітряний простір, суша, морський та космічний простір), а також інформаційне середовище. Сюди також включають ворожі, свої та нейтральні системи, які є актуальними для конкретної об'єднаної операції.
- f) Все розмаїття фізичних, моральних та психологічних чинників, які можуть мати вплив на реалізацію тактичних рішень.
- g) Яка країна відповідає за логістику?
- h) Тактичні дії та дії у відповідь між силами противників, включаючи використання маневру з застосуванням скоординованої вогневої підтримки для здобуття переваги з метою розгрому ворога.
- i) В чому користь оцінки обстановки для командира, який розробляє докладну оцінку умов, що, ймовірно, впливатимуть на військові операції, дотримуючись порядку оцінки ситуації в районі об'єднаної операції, а також в інших районах, які є для нього важливими?
- j) Оперативне мистецтво, оперативний намір, елементи наміру та їхня прив'язка до процесу об'єднаного оперативного планування (ООП).

Потенційні модулі

- Військовий процес прийняття рішень;
- Розвідувальна підготовка поля бою;
- Тактика;
- Логістика;
- Процес об'єднаного оперативного планування / структура (вступ до теми);
- Проведення гендерного аналізу в ході планування операції.

Навчальна методика/ оцінка

- Процес викладання включатиме лекції експертів-практиків, семінари, дослідження практичних прикладів та вправи.
- Слухачам буде запропоновано розв'язати конкретні тактичні задачі для відпрацювання порядку планування та оцінки.

Посилання

Публікація ОЗС 3-0. *Об'єднані операції*. (Joint Publication 3-0. *Joint Operations*). 17 вересня 2006.

Публікація ОЗС 4-0. *Об'єднана логістика*. (Joint Publication 4-0. *Joint Logistics*). 18 липня 2008.

Система об'єднаного оперативного планування та виконання. (Joint Operation Planning and Execution System (JOPES)) Volume I, 14 липня 2000.

Публікація ОЗС 5-0. *Об'єднане оперативне планування*. (Joint Publication 5-0. *Joint Operation Planning*). 26 грудня 2006.

Військовий процес прийняття рішень~Багатонаціональний ~ (MDMP-M). (Military Decision Making Process~ Multinational ~ (MDMP-M)) Version 2.4 Січень 2009.

Публікація основних положень корпусу морської піхоти США (MCDP) 1-3. *Тактика*. (U.S. Marine Corps Doctrinal Publication (MCDP) 1-3. *Tactics*). 30 липня 1997.

Література для самостійної роботи підбиратиметься відповідними спеціалістами-експертами спільно з представниками держави, яка приймає.

Блок 1.4 Спроможності видів збройних сил/ вступ до теми об'єднаних спроможностей

Опис

В цьому блоці поданий опис спільних, об'єднаних та багатонаціональних операцій, які мають велику важливість для підтримки взаємодії між різними видами збройних сил. Для поліпшення цієї взаємодії від кожного командира вимагається розуміння спроможностей всіх видів ЗС. В сучасній війні для досягнення перемоги узгоджено застосовуються спроможності всіх видів ЗС.

Навчальні цілі/ Практичний результат

- 1) Описати та пояснити спроможності видів ЗС.
- 2) Дослідити аспекти взаємодії між видами ЗС на рівні молодших офіцерів.
- 3) Розвинути навички застосування спроможностей різних видів ЗС в ході спільних, об'єднаних та багатонаціональних операцій.

Питання для розгляду

- a) Контекст держави: організація збройних сил.
- b) Структура сил, спроможності видів ЗС та доктрина видів ЗС.
- c) Взаємодія видів ЗС в ході операцій, включно із спільними, об'єднаними та багатонаціональними операціями.
- d) Об'єднане планування та ведення операцій.
- e) Опис та пояснення видів ЗС та їхніх спроможностей з окремою увагою на взаємодію між видами на рівні молодших офіцерів.

Потенційні модулі

- Суша;
- Море;
- Повітря;
- Кібер;
- Космос;
- Вступ до теми об'єднаних спроможностей/організації об'єданого угруповання

Навчальна методика/ оцінка

Лекції, дослідження практичних прикладів, групові обговорення, вправи.

Посилання

Публікація ОЗС 3-0. *Об'єднані операції*. (Joint Publication 3-0. *Joint Operations*). 17 вересня 2006.

Література для самостійної роботи підбиратиметься відповідними спеціалістами-експертами спільно з представниками держави, яка приймає.

Тема 2: Командування, лідерство та етика

Мета

Тема «Командування, лідерство та етика» знайомить слухачів з теорією лідерства, цінностним вихованням, розвитком стійкості та поняттям офіцерського корпусу. Ця тема втілюється у *військовій етиці* та в характеристиках офіцера як *представника своєї професії*.

Опис

В центрі уваги цієї теми – розвиток офіцера як командира, справжнього лідера, представника своєї професії та службовця своєї держави. До декількох головних визначень в рамках цієї теми належать:

Лідерство – здійснення впливу на людей та командування ними в ході виконання місії та удосконалення своєї організації.

Стійкість характеру: моральні якості, які становлять природу лідера та формують його або її рішення і дії;

Справжній лідер прагне дізнатися істину, визначити, що буде правильним, та продемонструвати мужність та відданість справі в своїх діях. Стійкість включає в себе не лише моральну та етичну досконалість, але також рішучість, самодисципліну та здоровий глузд.

Командування та управління — здійснення визначеним командиром своїх повноважень та керівництва переданими в його розпорядження та приданими йому силами в ході виконання місії. Функції командування та управління здійснюються шляхом використання командиром особового складу, військової техніки, засобів зв'язку, об'єктів та процедур в ході планування, спрямування, координації сил та операцій і управління ними при виконання місії. Командування та управління також називають С2.

Міжнародне гуманітарне право – військова діяльність мусить вестися в рамках закону і з дотриманням прав людини.

Навчальні цілі

- 1) Описати цінності та дати їхнє визначення.
- 2) Описати мораль та дати її визначення.
- 3) Описати етику та дати її визначення.
- 4) Обговорити теорію моралі.
- 5) Обговорити процес етичного прийняття рішень.
- 6) Обговорити, який вплив мають питання прав людини та нерівності (як-от, гендерної, расової) на прийняття етичних рішень.
- 7) Описати культуру організації.
- 8) Описати культуру (цінності, звичаї, традиції та сенси) в рамках своєї організації.
- 9) Визначити організаційну культуру армії стосовно гендерних питань, питань розмаїття та рівності.
- 10) Провести аналіз концепції командування місією.

11) Пояснити пов'язані з командуванням та управлінням (С2) міркування та виклики на рівнях об'єднаних та спільних сил.

12) Застосовувати норми міжнародного гуманітарного права, актуальні для своїх обов'язків та звання з окремим наголосом на проблемних питаннях, які можуть виникати на полі бою на тактичному рівні.

Блок 2.1. Етика військової професії

Опис

Етика – це здатність цінувати моральність власної поведінки

Етика – це норми, відповідно до яких треба діяти на основі цінностей. Цінності – це головні переконання, як-от, обов’язок, честь та добродієність, які зумовлюють наше ставлення і дії. Не всі цінності є цінностями етики (добродієність – так; щастя – ні). Етичні цінності – це поняття правильного і неправильного, внаслідок чого саме вони превалюють над іншими, аніж етичні, цінностями, коли необхідно приймати етичні рішення. Для того щоб певне питання вважалось питанням етики, воно має стосуватися не просто життя соціуму, але бути важливим і з точки зору моралі.

В більшості випадків етика збройних сил віддзеркалює етику суспільства, до якого ці сили належать. Аспекти, які відрізняють військову систему від її цивільних партнерів, полягають в тому, що збройні сили стоять на захисті своїх країн.

Навчальні цілі/ Практичний результат

- 1) Описати та визначити цінності.
- 2) Описати та визначити мораль.
- 3) Описати та визначити етику.
- 4) Обговорити теорію моралі.
- 5) Обговорити процес прийняття етичних рішень.
- 6) Обговорити, яким чином питання прав людини та нерівності (як-от, гендерної, расової) впливають на процес прийняття етичних рішень.

Питання для розгляду

- a) Різні країни можуть мати різне розуміння етики та моралі, тому адаптація необхідна.
- b) Більша частина заняття – це дослідження практичних прикладів. В деяких з прикладів слід відобразити спосіб мислення місцевого населення.
- c) Викладач повинен вміти перемикається з викладання на «коучинг» (інструкторський супровід).
- d) Як можна поширювати цінності стосовно рівних прав у військовій організації та в районах бойових дій?
- e) Яка роль в забезпеченні етичної поведінки належить кодексам етики?

Потенційні модулі

- Цінності, етика та мораль;
- Питання моралі у військовому процесі прийняття рішень;
- Обмеження на війні через моральні міркування: принципи та практичні приклади;
- Підтримка прав людини;
- Розпізнавання та подолання гендерної нерівності;

- Гендерна безпека: стандарти поведінки/кодекси поведінки.

Навчальна методика/ оцінка

Процес викладання включатиме вступну лекцію на тему етики та практичні приклади (наприклад, фільм «Врятувати рядового Райана») та групові обговорення.

Посилання

Етичні норми ОЗС (Joint Ethics regulation). (1993) www.dod.mil/dodgc/defense_ethics/ethics_regulation

Коппетірс, Бруно та Нік Фошн. Вид. *Обмеження морального характеру на війні: принципи та практичні приклади*. (Coppetiers, Bruno, and Nick Fotion. eds. *Moral Constraints on War: Principles and Cases*). Lexington Books. 2002.

Гартл, Ентоні. Е. *Питання моралі в процесі прийняття військових рішень*. (Hartle, Anthony E. *Moral Issues in Military Decision Making*). Kansas: University Press of Kansas, 2004.

Гінмен, Лоуренс М. (1998). *Етика: плюралістичний підхід до теорії моралі*. (Hinman, Lawrence M. (1998). *Ethics: A Pluralistic Approach to Moral Theory*). Ft Worth: Harcourt Brace & Co, 1998.

Мекі, Джон Л. *Етика: вигадання правильного і неправильного*. (Mackie, John L. *Ethics: Inventing Right and Wrong*). New York NY: Penguin Books, 1990.

Мур, Джордж Е. *Етичні принципи*. (Moore, George E.) *Principia Ethica*. Cambridge: Cambridge University Press, 1977.

Тюріє, Е. *Розвиток соціальних знань: моральність та встановлений порядок речей*. (Turiel, E. *The Development of Social Knowledge: Morality and Convention*). New York, NY: Cambridge University Press, 1983.

Література для самостійної роботи підбиратиметься відповідними спеціалістами-експертами спільно з представниками держави, яка приймає.

Блок 2.2. Культура організації

Опис

Цей модуль описує психологію, ставлення, досвід, переконання та цінності (особисті та культурні) організації. Культуру визначають, як «специфічний комплекс цінностей та норм, які поділяються особами та групами осіб в організації та визначають, як вони взаємодіють між собою та з іншими зацікавленими особами за межами організації». Культура взаємодії – це сума цінностей, звичаїв, традицій та сенсів, які формують унікальність організації.

Навчальні цілі/ Практичний результат

- 1) Описати концепцію культури організації.
- 2) Виявити в армії проблеми організаційної культури стосовно гендерних питань, питань розмаїття та рівності.
- 3) Дати характеристику культурі (цінності, звичаї, традиції та сенси) в вашій організації.
- 4) Описати концепцію клімату організації.
- 5) Дати характеристику організаційного клімату (типові схеми поведінки, сприйняття та почуттів, які є характерними для повсякденного життя) у вашій організації.

Питання для розгляду

- a) Яким чином розв'язуються конфлікти у вашій організації?
- b) Обговорити організаційну культуру сусідніх країн, щоб знайти відмінності.
- c) Чому жінки та чоловіки в армії можуть по різному сприймати організаційну культуру?
- d) Як жінки та чоловіки в різних званнях долучаються до формування культури організації?
- e) Як формують культуру організації стосовно питань гендеру, рівності та розмаїття її лідери?
- f) Яким чином проявляються лідерські якості стосовно обов'язкового дотримання кодексів поведінки?
- g) Яким чином можна поліпшити гендерну рівновагу?

Потенційні модулі

- Застосування лідерських якостей;
- Культура та клімат організації;
- Підтримка культури поваги до розмаїття;
- Підтримка культури гендерної рівності.

Навчальна методика/ оцінка

Процес викладання включатиме лекції, дослідження практичних прикладів, групові обговорення та практичні вправи.

Посилання

Шейн, Едгар. *Культура організації та лідерство*. (Schein, Edgar H. *Organizational Culture & Leadership*). San Francisco, CA: Jossey-Bass, 2004. <http://www.tnellen.com/ted/tc/schein.html>

DCAF, *Сполучене Королівство: реагування на сексуальні домагання в збройних силах* в рамках пакету навчальних ресурсів з гендерних питань. Приклади з місць. (DCAF, *United Kingdom: Addressing Sexual Harassment in the Armed Forces in Gender and SSR Training Resource Package, Examples from the Ground* (2009))

Рао Аруна, Рейкі Стюарт та Дейвід Келехер. *Гендер на роботі: зміни в організації заради рівності*. (Rao, Aruna, Rieky Stuart, and David Kelleher. *Gender at Work: Organizational Change for Equality*). Sterling, VA: Kumarian Press, 1999.

Література для самостійної роботи підбиратиметься відповідними спеціалістами-експертами спільно з представниками держави, яка приймає.

Блок 2.3 Командування та управління (C2)

Опис

Цей блок поглибить розуміння слухачами структур C2 та стосунки підпорядкування, а також принципів командування та управління. На цьому занятті обговорюється термінологія командування та управління, а також використання цієї термінології для планування, спрямування, координації та управління силами та операціями в ході виконання місії. Слухачів познайомлять із способами ефективного здобуття, врахування та поширення інформації по вертикалі та горизонталі в оперативно-тактичному угрупованні. Крім того, слухачів познайомлять з концепцією управління інформацією, процедурами її обробки та передачі.

Навчальні цілі/ Практичний результат

- 1) Провести огляд принципів C2.
- 2) Описати структуру C2 та стосунки в ній, зокрема, на рівні окремих видів ЗС.
- 3) Отримати розуміння пов'язаних з C2 міркувань та ускладнень на рівнях спільних та об'єднаних дій.
- 4) Дослідити, яким чином різні типи місій та різні оперативні середовища приводять у дію різні структури C2 та стосунки в них.
- 5) Порівняти та зіставити різні філософії командування: обмежувальне управління (колишній Варшавський договір) та командування місії (Захід).
- 6) Проаналізувати концепцію командування місії.
- 7) Описати термінологію/принципи систем зв'язку та інформації.
- 8) Визначити головні принципи управління інформацією.

Питання для розгляду

- a) Якими є загальні принципи C2?
- b) Чому єдність командування і дій є вирішальним чинником успіху місії?
- c) Якою/якими є найголовніші системи C2 країн, які залучаються до операції?
- d) В чому полягає взаємодія між перемінними чинниками операції та місії в цілях формування суті тактичного завдання командиром?
- e) Різниця між системою зв'язку та інформаційною системою.
- f) Яким чином в формуванні коаліційних сил буде враховане наступне: структура систем зв'язку та інформації, управління системами зв'язку та інформації, раціональне застосування систем зв'язку та інформації, оперативна взаємосумісність систем, доброчесність/володіння інформацією та її зберігання, лідерство та організаційна структура, обмін інформацією, стандартизація інформації, інформаційна безпека, потреби в інформації.

Потенційні модулі

- Командні органи;
- Командування місії;
- Системи зв'язку та інформації.

Навчальна методика/ оцінка

Лекції, дослідження практичних прикладів, групові обговорення та практичні вправи.

Посилання

(AAP)-31, Глосарій термінології та визначень комунікаційних та інформаційних систем НАТО. ((AAP)-31, NATO Glossary of Communication and Information Systems Terms and Definitions).

AJP-6. Доктрина ОЗС НАТО щодо комунікаційних та інформаційних систем. (AJP-6. *Allied Joint Doctrine for Communication and Information Systems*).

FM 6-0 Командування місії: командування армійськими силами та управління ними. (FM 6-0 *Mission Command: Command and Control of Army Forces*).

Публікація ОЗС 3-0. *Об'єднані операції*. (Joint Publication 3-0. *Joint Operations*). 17 вересня 2006.

Література для самостійної роботи підбиратиметься відповідними спеціалістами-експертами спільно з представниками держави, яка приймає.

Блок 2.4 Право збройних конфліктів

Опис

Цей блок охоплює значний обсяг матеріалів з широкого спектру тем, пов'язаних з правом збройного конфлікту. В цьому блоці міститься багато матеріалів, які в повному обсязі висвітлені не будуть. В блоці йдеться про історичні, політичні, правові та інституційні підвалини розвитку міжнародного гуманітарного права (МГП), а також будується основа для розуміння ролі та важливості МГП в системі міжнародного права. Крім того, слухачів познайомлять з найвизначнішими міжнародними організаціями, їхнім місцем та роллю. Описується історія появи Міжнародного комітету червоного хреста (МКЧХ), загальні принципи його діяльності. Закладається основа для розуміння ролі та важливості МКЧХ під час міжнародних та внутрішніх збройних конфліктів в разі виникнення напружених ситуацій та ескалації насильства.

В цьому блоці також розглядаються загальні положення стосовно бойових дій, надається основа для тлумачення поняття сторін збройного конфлікту у відповідності до додаткових протоколів від 1977 року до Женевської конвенції від 1949 року та презентується поняття комбатанта та некомбатанта. Основна нормативна база міжнародного правового захисту жертв війни буде розглянута в контексті сформульованих в ній визначень жертв війни та правил поведінки з ними. На основі Женевської конвенції IV та додаткових протоколів I і II стосовно захисту цивільного населення під час збройного конфлікту, міжнародного правового захисту цивільного населення від наслідків війни, захисту цивільного медичного персоналу та медичних закладів буде обговорений захист цивільного населення, цивільних об'єктів та культурних цінностей від наслідків війни.

Крім того, в рамках цього блоку будуть проведені обговорення режиму військової окупації, поняття такої окупації та умов її регулювання. У блоці також міститься огляд права нейтралітету, слухачів знайомлять з допустимими бойовими діями на нейтральній території.

Нарешті, в блоці будуть висвітлені питання відповідальності за порушення норм міжнародного гуманітарного права, а також міркування щодо міжнародної відповідальності за війну або агресію. Крім того, увага в блоці зосереджена на міжнародній кримінальній відповідальності за військові злочини та злочини проти людяності. Будуть розглянуті правові норми стосовно завершення бойових дій та воєнного стану, а також щодо підстав для амністії, питання капітуляції та підписання мирних угод.

Навчальні цілі/ Практичний результат

1) Описати поточний статус МГП.

- 2) Проаналізувати основні доктрини, правила, положення та роль МГП.
- 3) Описати роль МКЧХ в міжнародній правовій системі.
- 4) Пояснити законні права та обов'язки всіх учасників збройного конфлікту та показати відмінності між законними та незаконними учасниками збройного конфлікту.
- 5) Роз'яснити правила поведінки з жертвами війни.
- 6) Описати загальні норми захисту цивільного населення від наслідків війни.
- 7) Описати загальні норми стосовно статусу цивільних об'єктів і культурних цінностей та їхнього захисту.
- 8) Описати поточні норми стосовно військової окупації.
- 9) Проаналізувати головні доктрини, правила та норми права нейтралітету.
- 10) Описати перелік військових злочинів та злочинів проти людяності.
- 11) Роз'яснити головні умови закінчення бойових дій та воєнного стану.
- 12) Показати різницю між такими поняттями як перемир'я, капітуляція та мирна угода.
- 13) Описати законодавство щодо захисту жінок та дівчат в збройному конфлікті.
- 14) Роз'яснити сферу застосування юридичної заборони сексуального насильства у збройному конфлікті.

Питання для розгляду

- a) Що передбачає поняття сучасного МГП?
- b) Якими є загальні характеристики та джерела МГП?
- c) Яке місце займають Женевська та Гаазька конвенції в системі гуманітарного права?
- d) Що таке МКЧХ та якими є його загальні принципи?
- e) В чому полягає різниця між комбатантом та некомбатантом?
- f) Хто є законними учасниками збройних конфліктів та яким є їхній юридичний статус?
- g) Що передбачає поняття жертви війни?
- h) Хто є військовополоненими, та під норми якого права вони підпадають?
- i) Якими є загальні норми закінчення бойових дій та воєнного стану?
- j) Захист жінок та дівчат, включно з тими, хто були затримані ворогом, з біженками та переміщеними особами.
- k) Сексуальне насильство у збройному конфлікті: системне та фрагментарне сексуальне насильство; примус до шлюбу, примус до

вагітності, сексуальна експлуатація; сексуальне насильство щодо чоловіків.

Потенційні модулі

- Розвиток гуманітарних ідей та діяльності держав: від минулого до теперішнього;
- Міжнародне гуманітарне право як галузь сучасного міжнародного права;
- Формування, розвиток, комітети та загальні принципи діяльності МКЧХ;
- Гаазьке право: правовий статус учасників збройних конфліктів;
- Основні категорії осіб та об'єктів. Комбатанти;
- Головна основа міжнародного правового захисту жертв війни;
- Військовополонені;
- Захист цивільного населення від наслідків війни;
- Загальні положення законів про цивільні об'єкти та культурні цінності та їхній захист;
- Спеціальні норми стосовно окупаційного режиму;
- Юридична специфіка права нейтралітету;
- Військові злочини;
- Спеціальні заходи захисту жінок та дівчат;
- Сексуальне насильство у збройному конфлікті;
- Індивідуальна кримінальна відповідальність (включаючи відповідальність командування).

Навчальна методика/ оцінка

Процес викладання включатиме лекції експертів-практиків, семінари, дослідження практичних прикладів та вправи.

Посилання

Аль-Сухілі, Шейх Вагбех, «Іслам та міжнародне право». *Міжнародний огляд червоного хреста*. (Al-Zuhili, Shiekh Wahbeh, "Islam and International Law." *International Review of the Red Cross*) 87.858 (2005): 269-83.

Гаазькі конвенції. (Hague Conventions).

МКЧХ. *Жінки, до яких прийшла війна*. (ICRC. *Women Facing War*). 2001

МКЧХ. *Реагування на потреби жінок, постраждалих внаслідок збройного конфлікту: настановчий документ МКЧХ*. (ICRC *Addressing the Needs of Women Affected by Armed Conflict: An ICRC Guidance Document*). 2004.

Женевські конвенції і додаткові протоколи. (Geneva Conventions and Additional Protocols).

Грін Л.С. *Відповідальність командування за міжнародним гуманітарним правом*. (Green, L.C. *Command Responsibility in International Humanitarian Law*). 1995.

Мулінен, Фредерік де. *Довідник з питань права війни для збройних сил*. (Mulinen, Frederick de. *Handbook on the Law of War for Armed Forces*). МКЧХ, 1987.

Рен Е. та Е. Джонсон Серліф. *Жінки, війна та мир: незалежна експертна оцінка наслідків збройних конфліктів для жінок та ролі жінок в побудові миру. Том 1*. (Rehn, E., and E. Johnson Sirleaf, *Women, War and Peace: The Independent Experts' Assessment on the Impact of Armed Conflict on Women and Women's Role in Peace-Building, Vol. 1*). New York: UN Development Fund for Women, 2002.

Шахін, Сардар Алі та Яваїд Реман. «Концепція джихаду в мусульманському міжнародному праві». (Shaheen, Sardar Ali, and Javaid, Rehman, "The Concept of Jihad in Islamic International Law.") *Journal of Conflict and Security Law* 10.3 (2005): 321-43.

Управління операцій з підтримки миру ООН, *Основні матеріали з підготовки до розгортання, Розділ 3 – Частина 1(c): жінки, мир та безпека: роль операцій з підтримки миру ООН* (UN Department of Peacekeeping Operations, *Core Pre-Deployment Training Materials Unit 3 - Part1(c): Women, Peace and Security: The Role of UN Peacekeeping Operations*) 2009.

Управління операцій з підтримки миру ООН, розділ кращих зразків практики в операціях з підтримки миру, пакет гендерних ресурсів для операцій з підтримки миру. (UN Department of Peacekeeping Operations, *Peacekeeping Best Practices Unit, Gender Resource Package for Peacekeeping Operations*) (2004).

UNIFEM & DPKO, *Реагування на факти пов'язаного з конфліктом сексуального насильства – Аналітичний каталог практичних дій з підтримки миру*. (UNIFEM & DPKO, *Addressing Conflict Related Sexual Violence - An Analytical Inventory of Peacekeeping Practice*) (New York: UN, 2010).

Уоткінс, Кеннет. «Контроль використання сили: роль положень про права людини у збройному конфлікті». (Watkins, Kenneth. "Controlling the Use of Force: A Role for Human Rights Norms in Armed Conflict.") *American Journal of International Law* 98.1 (Січень 2004): 1-24.

Література для самостійної роботи підбиратиметься відповідними спеціалістами-експертами спільно з представниками держави, яка приймає.

Тема 3: Оборонні та безпекові дослідження

Мета

Слухачівчитимутьсяпередбачатиелементиневизначеності у світі швидкозмінних технологій, спільнот, політики та економіки і ефективно на них реагувати.

Опис

Ця тема закладе підвалини, на яких слухачі розбудовуватимуть свої професійні фахові знання в контексті всього суспільства, громадянами якого вони є. В якості необхідної передумови для чіткого доктринального розуміння тактики, операцій та стратегії слухачів познайомлять з військовою історією. Розуміння методів ефективного використання систем комунікацій та медійних засобів має підвищити здатність молодого офіцера будувати та підтримувати вигідні для обох сторін стосунки зі ЗМІ в ході своїх майбутніх місій та операцій. Основою будь-якої операції є бійці. Ми мусимо забезпечувати дбайливе ставлення до їхнього стану, як фізичного, так і психологічного. Майбутнім офіцерам належить розуміти місце держави в сьогоденному міжнародному середовищі, шляхи, якими формується міжнародна політика і економіка, та їхні практичні результати. Це розуміння має включати в себе знання найкращих способів взаємодії з іншими – всередині громади, представниками різних статей або інших культур.

Навчальні цілі

- 1) Розвинути навички критичного мислення на основі вивчення військової історії: відповідних операцій, організацій та біографій.
- 2) Описати важливість цінностей суспільства для військових та дебати, які точаться стосовно цивільно-військових стосунків.
- 3) Роз'яснити роль ЗМІ включно з інтернетом та процес їхньої еволюції.
- 4) Описати стосунки із засобами масової інформації як один з ключових чинників успіху місій.
- 5) Роз'яснити організацію, функції та принципи забезпечення особового складу.
- 6) Пояснити характер та динаміку міжнародних стосунків.
- 7) Описати основні історичні досягнення та еволюцію міжнародної системи.
- 8) Описати концепції гендеру, гендерних відмінностей, гендерних ролей та гендерної рівності.
- 9) Роз'яснити значення терміну *культурна освіченість* та описати *середовище*, в якому будуть проводитися заплановані дії в конкретному регіоні, включаючи культурні аспекти, міркування екології та визначення головних учасників дій.

Блок 3.1 Теорія ведення війни

Опис

В цьому блоці роз'яснюються загальні аспекти розвитку теорії ведення війни та військового мистецтва в світі, а також вплив, який мають на військове мистецтво досягнення науки та технології. Матеріали цього блоку дозволять поліпшити тактичне мислення та увагу слухачів, які вони мають використовувати в ході операцій. В сучасному світі значно збільшується важливість вміння швидко зорієнтуватися у складних та динамічних обставинах. Вивчення теорії та історії війн має на меті підготувати офіцерів до дій в нових і складних обставинах, а також до творчих підходів. Теорія та історія війн є найважливішими аспектами військової освіти.

Навчальні цілі/ Практичний результат

- 1) Описати розвиток військового мистецтва.
- 2) Описати основні аспекти теорії ведення війни.
- 3) Виділити головні частини сучасного військового мистецтва та пояснити, на що вони націлені.
- 4) Описати та пояснити характеристики бойових операцій в складних обставинах.

Питання для розгляду

- a) Яким чином застосовуються у плануванні, веденні та комплексному забезпеченні спільних, об'єднаних та багатонаціональних операцій уроки, винесені з теорії та історії війн, а також висновки, зроблені на їхній основі?
- b) Які новації привнесли до військової справи конкретні битви та кампанії?

Потенційні модулі

- Історія військового мистецтва;
- Розвиток військового мистецтва під час першої та другої світових війн;
- Головні етапи розвитку військового мистецтва і теорії ведення війн.

Навчальна методика/ оцінка

Процес викладання включатиме лекції, дослідження практичних прикладів та групові обговорення.

Посилання

Фівер, Пітер Д. *Озброєні службовці: відомство, нагляд та цивільно-військові стосунки*. (Feaver, Peter D. *Armed Servants: Agency, Oversight and Civil-Military Relations*). Cambridge: Harvard University Press, 2003.

Гат, Азар. *Війна в людській цивілізації*. (Gat, Azar. *War in Human Civilization*). Oxford: Oxford University Press, 2006.

Гекетт, Джон, Сер. *Військова професія: Лекція Ліс Ноувелз, прочитана в 1962 році в Кембріджському коледжі Святої Трійці*. (Hackett, John, Sir. *Profession of Arms: The 1962 Lees Knowles Lecture Given at Trinity College, Cambridge*. Times Publishing Company, 1962.

Кіган, Джон. *Історія бойових дій*. (Keegan, John. *A History of Warfare*). New York, NY: Random House, 1993.

Оуенс, Вільямс та Едвард Оффлі. *Розсіяти імлу війни*. (Owens, Williams, and Edward Offley. *Lifting the Fog of War*). Baltimore, MD: Johns Hopkins University Press, 2001.

Валлах, Єгуда І. *Догма битви на винищення. Теорії Клаузевіца та Шліффена та їхній вплив на ведення Німеччиною двох війн*. (Wallach, Jehuda L. *The Dogma of the Battle of Annihilation: The Theories of Clausewitz and Schlieffen and Their Impact on the German Conduct of Two Wars*). Westport, CT: Greenwood Press, 1986.

Література для самостійної роботи підбиратиметься відповідними спеціалістами-експертами спільно з представниками держави, яка приймає.

Блок 3.2 Комунікації та медійне середовище

Опис

Цей блок призначений для ознайомлення слухачів з навичками комунікації, а також отримання ними розуміння стосунків між збройними силами і засобами масової інформації. Таке розуміння має підвищити здатність молодих офіцерів будувати вигідні для обох сторін стосунки із ЗМІ під час виконання операцій та місій. Крім цього, слухачі обговорять елементи стратегічних комунікацій та усвідомлять, який вплив можуть мати ЗМІ на хід операцій.

Навчальні цілі/ Практичний результат

- 1) Описати стосунки із засобами масової інформації.
- 2) Ясно формулювати заяви та повідомлення.
- 3) Брати результативну участь у прес-конференціях.
- 4) Вміти давати плідні інтерв'ю на камеру.
- 5) Роз'яснити роль та еволюцію ЗМІ включно з інтернетом.
- 6) Пояснити роль ЗМІ як одного з головних чинників успіху у військових місіях.
- 7) Обговорити тему «битви нарративів», включаючи визначення понять «нарратив», «тема» та «повідомлення».
- 8) Описати стратегію комунікацій (СК) на тактичному рівні.
- 9) Розробляти комунікації для охоплення чоловічої та жіночої аудиторії; грамотних та неграмотних аудиторій; тимчасово переміщених осіб та маргіналізованих груп.

Питання для розгляду

- a) Оборона та медійне середовище: огляд національних ЗМІ (організація, охоплення, редакційна політика, ставлення до оборони...) та знайомство з найважливішими міжнародними ЗМІ, включаючи новинні агенції, що є присутніми в різних районах військових операцій.
- b) Керівні принципи держави стосовно контактів між військовослужбовцями та ЗМІ у звичайний мирний час та під час бойових дій.
- c) Професійна практика та етика ЗМІ та їхня застосовність до військових операцій, наприклад - Wiki leaks.
- d) Комунікації в кризових обставинах: як випередити кризу завдяки якісним комунікаційним заходам (стратегічний рівень та відновлення довіри)? Як спланувати такі комунікації?
- e) Аспекти оперативної взаємосумісності, які існують в спільному оперативно-тактичному угрупованні.

- f) Як розробити технологічну карту забезпечення стратегії комунікацій, а також підтримки та дієвого сприяння наявним штабним процедурам, таким як планування.
- g) Як може вплинути на ефект від повідомлень залучення очільних лідерів.
- h) Як можуть працювати військові з місцевими ЗМІ для того, щоб охопити інформацією всі складові громади?

Потенційні модулі

- Навички ведення переговорів та медіації;
- Прес-конференції та прес-релізи (теорія і практика);
- Комунікації в кризових обставинах;
- Інтерв'ю (теорія і практика);
- Заяви та повідомлення (практика);
- Спілкування з місцевими громадами.

Навчальна методика/ оцінка

- Процес викладання включатиме лекції, дослідження практичних прикладів, групові обговорення та практичні вправи.
- Всіх учасників слід заохочувати до активної участі та використання нагод поставити запитання. Інтерв'ю будуть проводитися в ході вправ наживо з професійними журналістами в ролі інтерв'юєрів.
- Можливий запис окремих інтерв'ю на диктофон і на камеру. Інші члени підгрупи спостерігатимуть за інтерв'ю свого колеги на відеомоніторі в іншому приміщенні. Всі інтерв'ю будуть записані на CD або DVD та вручені відповідному слухачеві.

Посилання

Гофман, Бен. *Конфлікт, сила та переконання: ефективно ведення переговорів*. (Hoffman, Ben. *Conflict and Power and Persuasion: Negotiating Effectively*). North York, Toronto: Captus Press, 1993.

Командування об'єднаних сил США/Об'єднаний центр управління бойовими діями. *Довідник командира з питань стратегічних комунікацій та комунікаційної стратегії, Редакція 3*. (U.S. Joint Forces Command/Joint Warfighting Center. *Commander's Handbook for Strategic Communication and Communication Strategy, Version 3*). 24 Червень 2010 http://www.dtic.mil/doctrine/doctrine/jwfc/sc_hbk10.pdf

Течау, Ян. «Що робить комунікації стратегічними? – Підготовка військової організації до битви думок». (Techau, Jan. "What Makes Communications Strategic? - Preparing Military Organization for the Battle of Ideas.") *Research Division. NATO Defense College, Rome*. 65 (Лютий 2011): 1-8. <http://www.ndc.nato.int/download/downloads.php?icode=246>

Література для самостійної роботи підбиратиметься відповідними спеціалістами-експертами спільно з представниками держави, яка приймає

Блок 3.3 Управління ресурсами: особовий склад

Опис

Комплексне забезпечення особового складу є життєво важливою складовою оперативної готовності, яка, в разі належної реалізації, стає чинником збільшення потуги об'єданого угруповання. Командир підрозділу та офіцери кадрового забезпечення мусять постійно тримати в полі свого зору проблемні питання особового складу для належного забезпечення сил та підтримки їхньої готовності. Забезпечення особового складу має критично важливу роль в успіху будь-якої операції, тож його не можна кидати напризволяще або залишати наостанок.

Навчальні цілі/ Практичний результат

- 1) Описати функції керування особовим складом.
- 2) Описати можливі вимоги до забезпечення з боку інших організацій.
- 3) Роз'яснити ролі та завдання щодо контролю забезпечення особового складу для проведення об'єднаних операцій

Питання для розгляду

- a) Як керувати поповненням особового складу; заходи об'єднаної підготовки особового складу та його обліку; особиста відповідальність та звітність про кількісний склад; правила ротацій; цивільні службовці; зарплатня та соціальні виплати; робота пошти; моральний стан, добробут та відпочинок; звітність про втрати; заохочення та винагороди.
- b) Як планувати забезпечення операцій, включно з призовом військового резерву; подовженням терміну служби призовників; операціями з евакуації некомпантів та їх репатріації; операціями з порятунку особового складу; заходами щодо військовополонених.
- c) Як здійснювати результативне планування із забезпечення особового складу, залучення якого передбачається в планах – як резервних, так і кризових - всіх етапів дій з метою підвищення здатності об'єданого угруповання виконати свою місію.

Потенційні модулі

Принципи керування справами особового складу

Навчальна методика/ оцінка

Лекції, обговорення, дослідження практичних прикладів.

Посилання

Публікація ОЗС 1-0. *Забезпечення особового складу в об'єднаних операціях*. (Joint Publication 1-0. *Personnel Support to Joint Operations*). 16 жовтня 2006.

Публікація ОЗС 3-0. *Об'єднані операції*. (Joint Publication 3-0. *Joint Operations*) 17 вересня 2006.

Публікація ОЗС 3-33. *Штаб об'єданого оперативного угруповання*. (Joint Publication 3-33. *Joint*

Task Force Headquarters). 16 лютого 2007.

Публікація ОЗС 4-0. *Об'єднана логістика*. (Joint Publication 4-0. *Joint Logistics*). 18 липня 2008.

Публікація ОЗС 4-05. *Об'єднане мобілізаційне планування*. (Joint Publication 4-05. *Joint Mobilization Planning*). 22 березня 2010.

Література для самостійної роботи підбиратиметься відповідними спеціалістами-експертами спільно з представниками держави, яка приймає.

Блок 3.4 Міжнародна безпека

Опис

Метою цього блоку є обговорити міжнародну безпеку та відповідні процедури, розвинути у слухачів знання, розуміння і навички, необхідні для того, щоб побачити події на державному та міжнародному рівнях в руслі досвіду військовослужбовців від середньої ланки до офіцерів.

Навчальні цілі/ Практичний результат

- 1) Надати тлумачення характеру та динаміки міжнародних стосунків.
- 2) Отримати розуміння головних історичних подій та еволюції міжнародної системи.
- 3) Отримати розуміння значення глобалізації та її наслідків для держав.
- 4) Отримати розуміння того, як функціонує міжнародна система, та взаємодіють між собою її головні учасники.
- 5) Обговорити взаємодію між національними державами та відповідні тенденції з огляду на концепцію суверенності.
- 6) Визначити недержавні організації, міждержавні та міжнародні корпоративні установи, які можуть впливати на безпекову політику.
- 7) Проаналізувати значення та роль «м'якої» та «жорсткої» сили в сучасних міжнародних стосунках.
- 8) Визначити загрози, джерелом яких є недержавні суб'єкти.
- 9) Навчитися розпізнавати вплив економічних, соціальних, гуманітарних, культурних, історичних та географічних чинників в регіоні.
- 10) Зрозуміти бачення безпеки політичними/військовими суб'єктами в регіоні.
- 11) Отримати розуміння ролі та механізмів Організації об'єднаних націй (ООН) та Організації безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ).
- 12) Надати тлумачення ролі, стратегії та розвитку НАТО.
- 13) Зрозуміти цілі міжнародної та безпекової політики Європейського Союзу (ЄС), а також механізмів зовнішнього залучення ЄС.

Питання для розгляду

- a) Познайомити слухачів з головними теоретичними тенденціями та концепціями міжнародних стосунків, а також з основними можливостями та обмеженнями, які виникають для невеликих держав в сучасній міжнародній системі.
- b) Надати тлумачення природи сучасних конфліктів та середовища, в якому вони відбуваються.

- c) Здійснити огляд широкого спектру безпекових викликів, їхніх причин, параметрів та їхнього сприйняття.
- d) Обговорити характер, цілі та дії учасників цих процесів та їхні наслідки для безпекової і військової політики.
- e) Надати тлумачення головних елементів стратегії.
- f) Навести приклади інструментів, які використовуються міжнародними організаціями, НАТО, ЄС та ОБСЄ.

Архів НАТО-Росія – *Нова європейська архітектура безпеки* (The NATO-Russia Archive - *New European Security Architecture*)

<http://www.bits.de/NRANEU/EuropeanSecurity.htm>

Волц, Кеннет. *Теорія міжнародної політики*. (Waltz, Kenneth. *Theory of International Politics*). New York, NY: McGraw Hill, 1979.

Література для самостійної роботи підбиратиметься відповідними спеціалістами-експертами спільно з представниками держави, яка приймає.

Потенційні модулі

- Теоретична база міжнародних стосунків;
- Середовище конфлікту;
- Військові та невійськові загрози;
- Суб'єкти міжнародних арені;
- Визначення стратегії;
- Стратегічні та політичні інструменти міждержавних організацій

Навчальна методика/ оцінка

Лекції, обговорення, аналіз практичних прикладів.

Посилання

Акерман, Еліс. *Механізми та процедури ОБСЄ стосовно раннього оповіщення, попередження конфліктів та управління в кризових обставинах. Щорічне видання ОБСЄ 2009*. (Ackermann, Alice. *OSCE Mechanisms and Procedures Related to Early Warning, Conflict Prevention, and Crisis Management. OSCE Yearbook 2009*). <http://www.core-hamburg.de/documents/yearbook/english/09/Ackermann-en.pdf>

Біскоп, Свен та Андерсон, Ян. *ЄС та європейська безпекова стратегія: гартування глобальної Європи*. (Biscop, Sven, and Andersson, Jan. *The EU and the European Security Strategy: Forging a Global Europe*). Routledge, 2006.

Браун, Майкл та інші. Вид. *Теорії війни та миру: Навчальна збірка з питань міжнародної безпеки*. (Brown, Michael et al., Eds. *Theories of War and Peace: An International Security Reader*). Cambridge, MA: MIT Press, 1998.

Булл, Хедлі. *Анархічне суспільство: дослідження порядку у світовій політиці*. (Bull, Hedley. *The Anarchical Society: A Study of Order in World Politics*). New York, NY: Columbia Press, 1977.

Міршаймер, Джон. «Неправдиві обіцянки міжнародних установ». *Міжнародна безпека, том 19,3*. (Mearsheimer, John, «The False Promise of International Institutions.» *International Security*, Vol. 19.3) (1994/1995): 5-49.

Най, Джозеф. *М'яка сила: засоби досягнення успіху у світовій політиці*. (Nye, Joseph. *Soft Power: The Means to Success in World Politics*), Public Affairs Ltd 2004.

Блок 3.5 Цивільно-військові стосунки

Опис

В рамках цього курсу розглядаються цивільно-військові стосунки на оперативному рівні з окремим наголосом на демократичному контролі безпекового сектору. Дехто вважає, що цивільний нагляд за багатонаціональними операціями породжує все більше проблем. Дослідити треба і все більшу роль військових в розбудові держав в рамках багатонаціональних операцій. І, нарешті, варто розглянути також і роль допомоги, яка надається в секторі безпеки в руслі поглиблення демократичного контролю цього сектору. На завершення цього блоку подається розгляд можливостей та викликів 21 століття, джерелом яких є цивільно-військові стосунки, а також підкреслюється важливість розвитку діалогу між політиками та військовими.

Навчальні цілі/ Практичний результат

- 1) Сформувані розуміння військовослужбовцями важливості цінностей суспільства.
- 2) Зробити вступ до дебатів стосовно цивільно-військових стосунків та ознайомити слухачів з їхнім змістом.
- 3) Міжнародні зобов'язання в сфері демократичного контролю безпекового сектору та врахування їх в процесі реформування безпекового сектору (SSR).
- 4) Обговорити природу і розвиток військової професії в контексті сучасного суспільства, тенденцій сьогодення та минулого.

Питання для розгляду

- a) Цивільно-військові стосунки як основна інституційна складова політики військової безпеки.
- b) Стосунки між політиками та військовими як частина ширшої царини цивільно-військових стосунків.
- c) Роль офіцера стосовно політики та політиків як головний та центральний аспект цивільно-військових стосунків.
- d) Надати визначення об'єктивного та суб'єктивного цивільного контролю, результатом якого є ефективність цивільно-військових стосунків, де метою є досягнення максимальної військової безпеки.
- e) Професіоналізм військових на основі фахових знань, відповідальності та співпраці.
- f) Цивільний контроль військової професії та обмеження, які він накладає на військових.
- g) Відданість та безумовне виконання наказів як найвищі військові чесноти.
- h) Цивільний контроль як засіб формування професійних військових та армії, що віддзеркалює суспільство, яке вона покликана захищати.
- i) Професіоналізм та верховенство цивільного сектору.
- j) Складнощі та проблеми цивільно-військових стосунків.

- k) Основні елементи демократичного контролю збройних сил.
- l) Наявні підходи до демократичного контролю збройних сил.
- m) Функції та роль різних органів у встановленні та здійсненні демократичного контролю збройних сил.

Потенційні модулі

- Важливість цінностей суспільства для військових;
- Принципи демократичного контролю збройних сил в реагуванні на складні аспекти цивільно-військового процесу прийняття рішень.

Навчальна методика/ оцінка

- Слухачі отримують інструкції та беруть участь в обговоренні базових принципів, які складають основу кожної з тем.
- Після лекційних заходів наприкінці модуля проводяться обговорення в групах.

Посилання

Омаллер, Дейвід Ф. «На захист генералів». (Aumuller, David F. "Defending the Generals." *Armed Forces Journal* (липень 2007). <http://www.afji.com/2007/07/2792766>

Бачевіч А. Дж., «Парадокс професіоналізму: Ейзенгауер, Ріджвей та виклик для цивільного контролю, 1953-1955. (Bacevich A.J., "The Paradox of Professionalism: Eisenhower, Ridgeway, and the Challenge to Civilian Control, 1953-1955.") *The Journal of Military History* 61.2 (квітень 1997): 303-333.

Коен, Еліот А. *Верховне командування: бійці, урядовці та лідерство у воєнний час*. (Cohen A.E. *Supreme Command: Soldiers, Statesmen and Leadership in Wartime*). London: Free Press, 2002.

Деш М.С. «Буш та генерали». (Desch M.S. "Bush and the Generals." *Foreign Affairs* (травень/червень 2007): <http://www.foreignaffairs.org/20070501faessay86309/michael-c-desch/bush-and-the-generals.html>

Фанер, С.Е. *Людина-вершник: роль армії в політиці*. (Finer, S.E. *The Man on Horseback: The Role of the Military in Politics*), Harmondsworth: Penguin, 1962.

Грічюс, А. та К. Паулаускас К. «Демократичний контроль збройних сил в Литві». (Gricius, A., and K. Paulauskas K. "Democratic Control of the Armed Forces in Lithuania." *Connections*, 4 (2002): 29-50.

Гебалі, Віктор-Ів та Александер Ламберт. *Кодекс поведінки ОБСЄ стосовно політично-військовий аспектів безпеки: анатомія та реалізація*. (Ghebalı, Victor-Yves, and Alexander Lambert. *The OSCE Code of Conduct on Politicomilitary Aspects of Security: Anatomy and Implementation*). Martinus Nijhoff Publishers, 2005.

Гадлін К. (2000), «Верховенство цивільних над військовими: його природа та межі». (Hudlin, K. (2000), "Civil Supremacy Over the Military: Its Nature and Limits." *Armed Forces and Society* 19.1 (1999): 7-26.

Гантінгтон, С.П. *Солдат та держава: теорія та політика цивільно-військових стосунків*. (Huntington, S.P. *The Soldier and the State: Theory and Politics of Civil-Military Relations*). Cambridge, MA: Harvard University Press, 1957.

Мак-Мастер, Х.Р. McMaster, H.R. *Невиконання обов'язку: Джонсон, Макнамара, Об'єднаний комітет начальників штабів та брехня, яка призвела до В'єтнаму*. (*Dereliction of Duty: Johnson, McNamara, the Joint Chiefs of Staff and the Lies That Led to Vietnam*). New York: HarperCollins, 1997.

Мерле, М. (2006), «Цивільно-військові стосунки в Естонії», Листопад 2006 (Merle M. (2006), "Civil-military Relations in Estonia." November 2006). <http://www.icds.ee/index.php?L=1&tx>

Оуенз М.Т. «Рамсфельд, генерали та стан цивільно-військових стосунків у США». (Owens M.T. "Rumsfeld, the Generals, and the State of U.S. Civil-Military Relations.") *Naval War College Review* 59.4 (осінь 2006): 68-80, http://findarticles.com/p/articles/mi_m0JIW/is_4_59/ai_n27094547/print?tag=artBody;coll

Страчан Х. (2003) «Цивільно-військова прогаліна в Британії». (Strachan H. (2003) "The Civil-Military Gap in Britain.") *The Journal of Strategic Studies* 26 (червень 2003): 43-63.

Література для самостійної роботи підбиратиметься відповідними спеціалістами-експертами спільно з представниками держави, яка приймає.

Модуль 3.5.1. Важливість цінностей суспільства для військових

Опис

Поділитися знаннями, необхідними для розуміння демократичних цінностей, норм та практики в збройних силах. Провести аналітичну презентацію сучасних теорій цивільно-військових стосунків, щоб надати слухачам базові теоретичні знання. На початку теми звернутися до історії, після чого перенести центр уваги на наявні тенденції цієї тематики у ХХ столітті через огляд праць таких науковців, як Гантінгтон, Файнер, Яновіц в часи холодної війни та Фівер після її закінчення. Наприкінці цього огляду пов'язати постулати цих науковців з сучасними викликами та можливостями в ХХІ столітті з висновком про майбутнє військової професії та про розвиток діалогу між політиками та військовими.

Навчальні цілі/ Практичний результат

- 1) Пояснити важливість цінностей суспільства для військових.
- 2) Провести аналіз дебатів стосовно цивільно-військових стосунків.
- 3) Описати природу та розвиток військової професії в контексті сучасного суспільства через порівняння стану речей в минулому та сьогодні.

Питання для розгляду

- a) Цивільно-військові стосунки як головна інституційна складова військової безпекової політики.
- b) Стосунки між політиками та військовими як частина ширшої царини цивільно-військових стосунків.

Навчальна методика/ оцінка

- Слухачі отримують інструкції та беруть участь в обговоренні засадничих принципів, які складають основу кожної з тем
- Після лекційних заходів наприкінці модуля проводяться обговорення в групах.

Посилання

Бачевіч А. Дж., «Парадокс професіоналізму: Ейзенгауер, Ріджвей та виклик для цивільного контролю, 1953-1955. (Bacevich A.J., "The Paradox of Professionalism: Eisenhower, Ridgeway, and the Challenge to Civilian Control, 1953-1955.") *The Journal of Military History*." 61.2 (April 1997): 303-333.

Гадлін К. (2000), «Верховенство цивільних над військовими: його природа та межі». (Hudlin, K. "Civil Supremacy Over the Military: its Nature and Limits.") *Armed Forces and Society* 19.1 (1999): 7-26.

Гантінгтон, Семюель. *Солдат і держава: теорія та політика цивільно-військових стосунків*. Huntington, S.P. *The Soldier and the State: Theory and Politics of Civil-Military Relations*. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1957.

Ламберт, Александр. *Реалізація демократичного контролю збройних сил в регіоні ОБСЄ*. (Lambert, Alexandre. *Implementation of the Democratic Control of the Armed Forces in the OSCE Region*). DCAF Occasional Paper #11, 2006.

Модуль 3.5.2. Принципи демократичного контролю збройних сил в реагуванні на складні аспекти прийняття цивільно-військових рішень.

Опис

Поділитися знаннями, необхідними для розуміння демократичних цінностей, норм та практики в збройних силах. Провести аналітичну презентацію сучасних теорій цивільно-військових стосунків, щоб надати слухачам базові теоретичні знання. На початку теми звернутися до історії, після чого перенести центр уваги на наявні тенденції цієї тематики у XX столітті через огляд праць таких науковців як Гантінгтон, Файнер, Яновіц в часи холодної війни та Фівер після її закінчення. Наприкінці цього огляду пов'язати постулати цих науковців з сучасними викликами та можливостями в XXI столітті з висновком про майбутнє військової професії та про розвиток діалогу між політиками та військовими.

Навчальні цілі/ Практичний результат

- 1) Застосувати головні принципи демократичного контролю збройних сил до реагування на складні аспекти прийняття цивільно-військових рішень.

Питання для розгляду

- a) Професіоналізм армії на основі фахових знань, відповідальності та співпраці.
- b) Цивільний контроль збройних сил та обмеження, які накладаються на військових як його наслідок.
- c) Відданість та безумовне виконання наказів як найвищої чесноти військового.
- d) Цивільний контроль як засіб забезпечення професіоналізму армії, що віддзеркалює суспільство, яке вона покликана захищати.
- e) Професіоналізм та верховенство цивільного сектору.
- f) Виклики та проблеми цивільно-військових стосунків.
- g) Основні елементи демократичного контролю збройних сил.
- h) Наявні підходи до демократичного контролю збройних сил.
- i) Функції та ролі різних органів у встановленні та здійсненні демократичного контролю збройних сил.

Навчальна методика/ оцінка

- Слухачі отримують інструкції та беруть участь в обговоренні фундаментальних принципів, які складають основу кожної з тем.
- Після лекційних заходів наприкінці модуля проводяться обговорення в групах.

Посилання

Те ж саме, що й для блоку 3.5

Блок 3.6 Культурна освіченість

Опис

В рамках цього блоку слухачі дізнаються про те, яким чином культурна освіченість допоможе їм виконувати свої професійні обов'язки. Командир оперативного рівня мусить визначити, яка саме інформація потрібна для забезпечення успіху місії, де цю інформацію можна розшукати, та як її використати. До критично важливої інформації, на яку необхідно зважати, відносяться наступні аспекти культури: базове розуміння основних культурних відмінностей між племенами, групами, фракціями та організаціями, обізнаність з громадською думкою місцевого населення, а також ділянки напруги та центри влади в конкретному регіоні. Розгорнуті в операції війська повинні мати культурну обізнаність, яка включає в себе розуміння місцевих релігійних течій та вірувань, гендерної динаміки, а також тих аспектів культури, на які слід впливати для того, щоб домогтися змін ситуації.

Навчальні цілі/ Практичний результат

- 1) Визначити значення поняття *Культурна освіченість* та зрозуміти (опанувати) *середовище*, на тлі якого в рамках конкретного регіону будуть проводитися заплановані дії.
- 2) Надати опис пов'язаних з культурою міркувань (населені центри регіону, мова, соціальні характеристики та умови, традиції, гендерні ролі та стосунки, звичаї і традиції, етнічний склад, релігія, лідери місцевих релігійних груп, найскладніші проблеми для органів місцевої влади, опозиційні групи, які вдаються до насильства, та ті, що його уникають, економіка, інфраструктура, системи комунікацій).
- 3) Продемонструвати приклад гендерно чутливого аналізу культури та його зв'язок з безпекою свого підрозділу та місцевого населення.
- 4) Встановити основних суб'єктів дій в районі (на основі комплексної директиви з оперативного планування COPD):
 - Національні держави та недержавні суб'єкти;
 - Організації, включаючи державні організації, сили безпеки, міжнародні організації (МО), недержавні організації (НДО), а також приватні підприємства та багатонаціональні корпорації;
 - Групи, включно з групами з певними політичними інтересами, групами, що мають владу в суспільстві, впливовими групами, а також з різними етнічними, релігійними, племінними або клановими групами, які зазвичай
 - пов'язані із зазначеними вище суб'єктами;
 - Окремі особи, включаючи керівників, лідерів, лідерів громадської думки та альтернативних думок.

- 5) Продемонструвати приклад культурного аналізу з врахуванням релігії і традицій, а також його зв'язку з безпекою свого підрозділу та місцевого населення.
- 6) Продемонструвати приклад гендерно чутливого аналізу культури та його зв'язок з безпекою місцевого населення.

Питання для розгляду

- a) Обговорення можливостей встановлення довготривалих стосунків в порівнянні із здобуттям швидких вигравшів.
- b) Які міркування необхідно враховувати для поліпшення дипломатичних стосунків.
- c) Яким чином культурна освіченість може сприяти зменшенню вартості операції та втрат техніки та озброєнь?
- d) Підвищення загальної обізнаності із ситуацією та ефективним процесом прийняття рішень.
- e) Що слід брати до уваги у ході роботи з населенням, яке сповідує іншу релігію?
- f) Що слід брати до уваги у ході роботи з релігійними лідерами громади?

Потенційні модулі

- Про що треба знати в ході розгортання сил в зоні/ районі, культура якого є іншою?
- Ділянки потенційних культурних конфліктів – споживання їжі, напоїв, вбрання, соціальна поведінка;
- Вступ до теми культурних особливостей;
- Соціальні характеристики та умови, звичаї й традиції, гендерні ролі та стосунки;
- Етнічний та релігійний склад, лідери місцевих релігійних груп;

Навчальна методика/ оцінка

Процес викладання включатиме лекції, дослідження практичних прикладів із Сомалі, Іраку, Афганістану, групові дискусії та практичні вправи.

Посилання

<http://www.au.af.mil/au/aul/bibs/culture.htm>

Комплексна директива з оперативного планування командування НАТО, Розділ 2 – Ситуаційна обізнаність та її набуття, встановлення головних учасників в зоні, 2-8. (Allied Command Operations Comprehensive Operations Planning Directive (COPD), Chapter 2 – Situation Awareness and Knowledge Development, Identify the Main Actors in the Area, 2-8), Feb 2010.

Гантінгтон, Семьюель. *Зіткнення цивілізацій та перебудова світового порядку*. (Huntington, Samuel. *The Clash of Civilization and the Remaking of World Order*.) New York, NY: Simon and Schuster, 1996.

Культурна обізнаність та військові документи (внутрішні ресурси, книжки, документи, періодичні

видання). (Cultural Awareness and the Military documents (Internet Resources, Books, Documents, Periodicals)).

Література для самостійної роботи підбиратиметься відповідними спеціалістами-експертами спільно з представниками держави, яка приймає

Семінар для груп фахівців із написання довідкових навчальних програм для професійної військової підготовки, Рим

Візит до Брюсселя Афганського командно-штабного коледжу

III. Етап підготовки офіцерів середньої ланки

Теми (Т), блоки (В) та потенційні модулі (М)

Т1. Військова професія

В 1.1 Комплексний підхід до операцій.....	70
Модуль 1.1.1	Аспекти дипломатії, економіки та цивільного середовища в комплексному підході
Модуль 1.1.2	Військовий аспект в комплексному підході на тактичному рівні
Модуль 1.1.3	Військовий аспект в комплексному підході на оперативному рівні
Модуль 1.1.4	Військовий аспект в комплексному підході на рівні багатонаціональних операцій
Модуль 1.1.5	Військовий аспект в комплексному підході на політичному і стратегічному рівнях
Модуль 1.1.6	Робота з міжнародними та недержавними організаціями
В 1.2 Оперативне планування та оперативний намір.....	71
Модуль 1.2.1	Процес прийняття рішень. Тактична та оперативна оцінка
Модуль 1.2.2	Планування кампанії. Процес оперативного планування (NATO OP, US JOPP)
Модуль 1.2.3	Оперативне мистецтво
Модуль 1.2.4	Керування адміністративними справами в операції
Модуль 1.2.5	Оперативний намір. Концепції оперативного наміру
В 1.3 Ролі, місії та спроможності в операції.....	72
Модуль 1.3.1	Спектр об'єднаних операцій
Модуль 1.3.2	Сухопутні операції. Внесок сухопутного компонента до кампанії. Ролі та місії
Модуль 1.3.3	Міркування щодо планування сухопутної операції
Модуль 1.3.4	Морські операції. Внесок морського компонента до кампанії. Ролі та місії
Модуль 1.3.5	Міркування щодо планування морської операції
Модуль 1.3.6	Повітряні операції. Внесок повітряного компонента до кампанії. Ролі та місії
Модуль 1.3.7	Міркування щодо планування повітряної операції
Модуль 1.3.8	Процес та спроможності управління в кризовій ситуації
Модуль 1.3.9	Операції з кризового реагування
Модуль 1.3.10	Ведення кампанії
Модуль 1.3.11	Об'єднані функції/сприятливі чинники
Модуль 1.3.12	Ролі та місії спільного об'єданого оперативно- тактичного угруповання (CJTF)
В 1.4 Розвідка на оперативному рівні.....	73
Модуль 1.4.1	Процес отримання розвідувальної інформації, спостереження, ціленаведення, виявлення цілей та військової розвідки
Модуль 1.4.2	Цикл набуття розвідувальної інформації
Модуль 1.4.3	Об'єднана розвідувальна підготовка оперативного простору
В 1.5 Інформаційні операції.....	74
Модуль 1.5.1	Радіоелектронна боротьба
Модуль 1.5.2	Боротьба структур C2
Модуль 1.5.3	Кіберборотьба
Модуль 1.5.4	Психологічні операції (PSYOPS)

T2. Командування, лідерство та етика

В 2.1 Етика	76
Модуль 2.1.1	Прикладні цінності, чесноти і характеристики
Модуль 2.1.2	Принципи етики та використання сили
Модуль 2.1.3	Військові цінності та цивільні цінності
Модуль 2.1.4	Професійний кодекс та етика воїна
В 2.2 Лідерство.....	77
Модуль 2.2.1	Шляхи розвитку лідера
Модуль 2.2.2	Лідерство в кризових обставинах та лідерство в екстремальних ситуаціях
В 2.3 Командування та управління.....	78
Модуль 2.3.1	Філософія командування. Командування місією
Модуль 2.3.2	Командування та управління у видах ЗС
Модуль 2.3.3	Принципи об'єднаного та багатонаціонального командування
Модуль 2.3.4	Маневрені підходи до операцій
Модуль 2.3.5	Функції командування та управління в операціях окремої держави та багатонаціональних операціях
Модуль 2.3.6	Особливості надання та отримання підтримки в об'єднаних операціях. Стосунки в С2 та зв'язок з політичним рівнем
Модуль 2.3.7	Особливості командування оперативного рівня
В 2.4 Право збройних конфліктів.....	79
Модуль 2.4.1	Jus ad Bellum. Правова база використання сили. Міжнародний та неміжнародний конфлікт
Модуль 2.4.2	Jus in Bello – Міжнародне гуманітарне право (МГП). Основні правила, принципи та застосовність МГП.
Модуль 2.4.3	Ведення бойових дій. Засоби та методи ведення війни
Модуль 2.4.4	Захист цивільних та культурного надбання у збройному конфлікті
Модуль 2.4.5	Правила застосування сили в контексті права збройних конфліктів
Модуль 2.4.6	Роль організацій, які мають стосунок до гуманітарного права
Модуль 2.4.7	Кримінальна відповідальність
T.3 Оборонні та безпекові дослідження	
В 3.1 Історія і теорія війни – Еволюція оперативного мистецтва.....	81
Модуль 3.1.1	Теорія та еволюція оперативного мистецтва
Модуль 3.1.2	Витоки оперативного мистецтва 18 та 19 століть
Модуль 3.1.3	Розвиток оперативного мистецтва у двадцятому столітті
Модуль 3.1.4	Суть та сучасний стан оперативного мистецтва
Модуль 3.1.5	Протиповстанська боротьба та оперативне мистецтво
В 3.2 Комунікації.....	82
Модуль 3.2.1	Стратегічні комунікації
Модуль 3.2.2	Оперативні комунікації
Модуль 3.2.3	Стосунки зі ЗМІ
Модуль 3.2.4	Роль нових медіа
В 3.3 Об'єднана та багатонаціональна логістика і управління ресурсами.....	83
Модуль 3.3.1	Управління ресурсами. Побудова військового формування
Модуль 3.3.2	Логістика видів ЗС. Принципи, функціональні ділянки, база, класи постачання, тощо
Модуль 3.3.3	Тилове забезпечення військ в польових умовах
Модуль 3.3.4	Функціональні ділянки об'єднаної логістики
Модуль 3.3.5	Багатонаціональна логістика

В 3.4 Міжнародна безпека.....	84
Модуль 3.4.1	Глобальна безпекова інфраструктура
Модуль 3.4.2	Теорії міжнародних стосунків
Модуль 3.4.3	Система ООН
Модуль 3.4.4	Регіональні безпекові структури
В 3.5 Формулювання та структура державної безпекової політики	85
Модуль 3.5.1	Правова база
Модуль 3.5.2	Теорії прийняття рішень
Модуль 3.5.3	Структури державного рівня: виконавчі та законодавчі
Модуль 3.5.4	Формулювання державної безпекової політики
В 3.6 Цивільно-військові стосунки	86
Модуль 3.6.1	Загальні питання – теорії та моделі
Модуль 3.6.2	Цивільно-військові стосунки в країнах ліберальної демократії
Модуль 3.6.3	Цивільно-військові стосунки у суспільствах перехідного періоду
Модуль 3.6.4	Військові в багатоетнічних суспільствах
Модуль 3.6.5	Армія та соціальні зміни
Модуль 3.6.6	Цивільний нагляд за багатонаціональними операціями
В 3.7 Сучасне оперативне середовище	87
Модуль 3.7.1	Сторони протистояння
Модуль 3.7.2	Тенденції, що мають вплив на глобальну безпеку
Модуль 3.7.3	Напрацювання в царині ГРІН (генетика, робототехніка, інформація та нанотехнології)
Модуль 3.7.4	Світове середовище
Модуль 3.7.5	Структури регіональної та міжнародної безпеки
Модуль 3.7.6	Як вони позначаються на військових та безпекових силах
В 3.8 Управління в кризових ситуаціях	88
Модуль 3.8.1	Загрози та слабкі місця всередині держави
Модуль 3.8.2	Правове тло
Модуль 3.8.3	Внутрішньодержавна структура
Модуль 3.8.4	Реагування на кризову ситуацію
Модуль 3.8.5	Ліквідація наслідків

Тема 1: Військова професія

Мета

В темі «**Військова професія**» слухачів ознайомлюють з їхньою професією через концепцію офіцерського корпусу. Слухачі отримають розуміння тактики, операцій та стратегії, актуальне для поточних та майбутніх військових операцій, водночас формуються як лідери з глибоким розумінням своєї професії. Далі вони розвиватимуть це розуміння в ході практичної військової підготовки, яка буде супроводжуватися оцінюванням їхніх дій на лідерських посадах. Тема **військової професії** – це стисле викладення характеристик *військового командира та представника професії* в особі офіцера.

Опис

Тематика військової професії використовується як одна з трьох пов'язаних між собою програм професійного розвитку в навчальному курсі професійної військової освіти (ПВО). Тема військової професії є фундаментом послідовного та поступового військового навчання та виконання вимог з лідерського розвитку, набуття досвіду та заходів, призначених для забезпечення індивідуального формування військового та лідера та засвоєння слухачем ролей і принципів *офіцерського корпусу*. В цій програмі особлива увага приділяється формуванню у слухачів рис, необхідних справжньому лідеру. Невід'ємною частиною такого підходу є визначення, навчання, забезпечення дотримання та зразкове виконання стандартів, які пронизують всю військову культуру та є визначальними для підтримки дисципліни і готовності. Усвідомлюючи цінність стандартів, слухачі готуються до ефективної діяльності як військові лідери. Слухачі мусять опанувати та неухильно демонструвати стандарти поведінки в інтелектуальній, військовій, фізичній, етичній та соціальній царинах свого розвитку. Очікується, що набуваючи зрілості, слухачі демонструватимуть поступ від простого дотримання стандартів до їхнього втілення через особистий приклад, забезпечення їх виконання та формування стандартів.

Навчальні цілі

- 1) В рамках досягнення цієї загальної мети слухачі мають:
 - Описати оперативні концепції війни;
 - Роз'яснити нормативні вимоги воєнного права;
 - Продемонструвати професійні військові навички, які вимагаються від офіцера, що виконує функції командира середньої ланки та штабного офіцера;
 - Продемонструвати найвищу ефективність своїх військових навичок, які вимагаються від офіцера середньої ланки та офіцера штабу;
 - Продемонструвати здатність розв'язувати військові задачі в обставинах значного стресу.

- 2) Кожний з випускників мусить:

- Демонструвати мужність, стійкість, фізичну та моральну незламність та цінності, що вимагаються для успіху в якості військового офіцера;
- Професійно діяти в якості командира батальйону або бригади;
- Професійно діяти в якості офіцера вищого штабу (від рівня бригади та вище);
- Вміти розв'язувати тактичні задачі на рівні батальйону або аналогічного угруповання із застосуванням принципів, на які спираються доктрина та воєнні дії;
- Демонструвати дієве лідерство як офіцер середньої ланки та штабу;
- Усвідомлювати роль офіцерського корпусу в збройних силах.

- 3) Індивідуальна майстерність

Діяти професійно в якості командира на рівні батальйону або бригади, начальника штабу на аналогічних рівнях:

- Мати здатність вести за собою підрозділ в мирний та воєнний час;
- Мати здатність приймати рішення у відповідності до завдань, поставлених вищим командуванням;
- Мати здатність оцінювати надані командиру результати роботи штабу та приймати відповідні рішення;
- Мати здатність здійснювати координацію вогню та маневру;
- Мати здатність ставити підрозділам відповідні завдання;
- Мати здатність організовувати зв'язок та координацію дій із сусідніми підрозділами;

- 4) Член штабу

Діяти професійно як член штабу відповідно до завдань на напрямках штабних відділів, тобто, від S-1 до 5 на рівні батальйону або бригади:

- Мати здатність вести за собою підрозділ в мирний та воєнний час;
- Мати здатність приймати рішення у відповідності до завдань, поставлених вищим командуванням;
- Мати здатність оцінювати надані йому результати роботи штабу та приймати відповідні рішення;
- Мати здатність здійснювати координацію вогню та маневру;
- Мати здатність ставити підрозділам відповідні завдання;
- Мати здатність організовувати зв'язок та координацію дій із сусідніми підрозділами

5) Розв'язання тактичних задач

Вміти розв'язувати тактичні задачі із застосуванням принципів, на які спираються доктрина та воєнні дії, як-от:

- Розрізнявати функції та спроможності підрозділів бойової групи бригади;
- Аналізувати тактичну обстановку та роз'яснювати її суттєві моменти;
- Діяти професійно, застосовуючи принципи для розв'язання тактичних задач, використовуючи всі наявні засоби;
- Результативно доводити плани до відома інших.

Блок 1.1 Комплексний підхід до операцій

Опис

В цьому курсі подається розгляд комплексного підходу до операцій. Важливою особливістю цього комплексного підходу є перехід операції від дій під проводом військових до дій під проводом цивільних. Такий підхід має особливе значення на таких напрямках, як охорона кордону, операції з ліквідації катастроф за кордоном, антитерористичні операції всередині країни та багатонаціональні операції. Крім того, в рамках поняття операцій повного спектру визнається, що на кожному етапі військової операції існуватиме потреба в такому компоненті, як операції зі стабілізації, які вимагають загальнодержавного підходу.

Навчальні цілі/ Практичний результат

- 1) Роз'яснити роль, яку відіграватимуть всі державні відомства у веденні операцій.
- 2) Описати складнощі командування та управління, притаманні загальнодержавному підходу.
- 3) Визначити переваги, які матимуть в операціях повного спектру різні державні відомства в умовах нестабільної лінії фронту та управління в кризовій ситуації.

Питання для розгляду

- a) Чи є необхідним або бажаним комплексний підхід?
- b) Які відомства, окрім військових, відіграватимуть важливу роль у веденні операцій?
- c) Яким чином у рамках загальнодержавного підходу забезпечується єдність командування та єдність зусиль?
- d) Якими є відповідні і інших відомств в операціях повного спектру в умовах нестабільної лінії фронту та управління в кризовій ситуації?
- e) Яким чином комплексний підхід полегшує завдання переходу в операціях від дій під проводом військових до дій під проводом цивільних?
- f) Які структури у вашій країні забезпечують комплексний підхід?
- g) Яким чином залучаються до реалізації комплексного підходу недержавні організації у вашій країні?

Потенційні модулі

- Аспекти дипломатії, економіки та цивільної складової у комплексному підході;
- Військовий аспект у комплексному підході на тактичному рівні;
- Військовий аспект у комплексному підході на оперативному рівні;
- Військовий аспект у комплексному підході на рівні багатонаціональних операцій;
- Військовий аспект у комплексному підході на політичному і стратегічному рівнях;

- Робота з міжнародними та недержавними організаціями.

Навчальна методика/ оцінка

Індивідуальні заняття; лекції; обговорення; польові виїзди; заняття в аудиторії; моделювання, обговорення в малих групах із залученням всіх слухачів; наукові статті; інтерактивні щоденники.

Посилання

AJP 01 (D) – Об'єднана доктрина НАТО. (AJP 01 (D) – Allied Joint Doctrine).

FM 3-07. *Операції із стабілізації*. (FM 3-07. *Stability Operations*). Жовтень 2008.

JP 3-0. *Об'єднані операції*. (JP 3-0. *Joint Operations*). 17 вересня 2006.

JP 3-07.3. *Миротворчі операції*. (JP 3-07.3. *Peace Operations*) 17 жовтня 2007.

JP 3-08, Координація дій між відомствами, міждержавними організаціями та недержавними організаціями в ході об'єднаних операцій. Том I (JP 3-08, *Interagency, Intergovernmental Organization, and Non-governmental Organization Coordination During Joint Operations*) Vol I. 17 березня 2006.

J JP 3-08, Координація дій між відомствами, міжурядовими організаціями та недержавними організаціями в ході об'єднаних операцій. Том II. (P 3-08, *Interagency, Intergovernmental Organization, and Non-Governmental Organization Coordination During Joint Operations* Vol. II). 17 березня 2006.

JP 3-24. *Противовстанські операції*. (JP 3-24. *Counterinsurgency Operations*). 5 жовтня 2009.

JP 3-27. *Захист батьківщини*. (JP 3-27. *Homeland Defense*). 12 липня 2007.

JP 3-28. *Підтримка з боку цивільних*. (JP 3-28. *Civil Support*). 14 вересня 2007.

JP 3-29. *Закордонна гуманітарна допомога*. (JP 3-29. *Foreign Humanitarian Assistance*). 17 березня 2009.

JP 3-57. *Цивільно-військові операції*. (JP 3-57. *Civil-Military Operations*). 08 липня 2008.

JP 3-68. *Операції з евакуації некомбатантів*. (JP 3-68. *Non-Combatant Evacuation Operations*). 22 January 2007.

Вендлінг Сесіль. *Комплексний підхід до цивільно-військового управління в умовах кризи: критичний аналіз та бачення*. (Wendling, Cecile. *The Comprehensive Approach to Civil-Military Crisis Management: A Critical Analysis and Perspective*); IRSEM Report; Institut de recherche stratégique de l'École militaire (FR), 2010;

http://www.humansecuritygateway.com/documents/IRSEM_

[TheComprehensiveApproachtoCivilMilitaryCrisisManagement.pdf](#)

Література для самостійної роботи підбиратиметься відповідними спеціалістами-експертами спільно з представниками держави, яка приймає.

Блок 1.2 Оперативне планування та оперативний намір

Опис

Цей курс охоплює методи оперативного планування та містить нове для слухачів поняття наміру. Слухачів проведуть лінійним процесом планування, який використовується у вашій країні: це можуть бути і військовий процес прийняття рішень MDMP [Military Decision-Making Process], і процес об'єднаного оперативного планування JOPP [Joint Operation Planning Process]. Слухачів познайомлять з поняттям оперативного наміру, що являє собою «вибудовану на основі критичного та креативного мислення методика, яка допомагає командирі зрозуміти обстановку, проаналізувати проблеми, врахувати можливі підходи для того, щоб він зміг дослідити можливості, виявити вразливі місця та передбачити перехідні періоди в ході кампанії».

Навчальні цілі/ Практичний результат

- 1) Описати методика, яка використовується у вашій країні для проведення планування на оперативному рівні.
- 2) Проаналізувати місію оперативного рівня (аналіз місії).
- 3) Розробити план дій оперативного рівня (розробка плану дій).
- 4) Проаналізувати та дослідити через воєнну гру розроблені плани дій (аналіз плану дій та його дослідження через воєнну гру).
- 5) Оцінити досліджені через воєнну гру плани дій (для надання рекомендованого план дій) (порівняння планів дій).
- 6) Рекомендувати конкретний план дій (ухвалення плану дій командиром оперативного рівня).
- 7) Пояснити, яким чином намір допомагає сформулювати проблему в ході планування кампанії.
- 8) Пояснити, чому для розв'язання нелінійних та погано сформульованих проблем можуть бути необхідними нові підходи до процесу оперативного планування.
- 9) Піддати аналізу недоліки планування нещодавніх операцій на оперативному рівні.
- 10) Сформулювати план оперативного рівня.

Питання для розгляду

- a) Які кроки здійснюються у вашій країні в рамках планування на оперативному рівні?
- b) Яким чином допомагає окреслити проблему оперативного рівня аналіз елементів бойового командування, які забезпечують розуміння, візуальне відображення та опис цієї проблеми?
- c) Якими є необхідні завдання аналізу місії?
- d) Яким чином ви готуєте нові варіанти заяви про місію та початковий задум командира, настанов щодо планування та переліку особливо важливої інформації, необхідної командирі (CCIR)?

- e) Якими є типові вимоги щодо плану дій?
- f) Якою методикою слід користуватися для вибору плану дій?
- g) Яким чином визначений намір допомагає у процесах планування?

Потенційні модулі

- Процес прийняття рішень;
- Оцінка тактичної та оперативної обстановки;
- Планування кампанії. Процес оперативного планування (NATO OP, US JOPP);
- Оперативне мистецтво;
- Керування поточними справами в операції;
- Оперативний намір. Концепції оперативного наміру.

Навчальна методика/ оцінка

Індивідуальна підготовка; лекції; обговорення; польові візди; заняття в аудиторії; моделювання, обговорення у малих групах із залученням всіх слухачів; наукові статті; інтерактивні щоденники.

Посилання

AJP 5 – Доктрина з планування ОЗС НАТО. (AJP 5 – Allied Joint Doctrine for Planning).

FM 5-0F. *Оперативний процес*. (M 5-0. *Operations Process*). 25 березня 2010.

FM 34-130. *Розвідувальна підготовка поля бою*. (FM 34-130. *Intelligence Preparation of the Battlefield*). 8 липня 1994.

Об'єднаний центр управління бойовими діями. «Намір у військових операціях: настільна книга для бійців об'єднаних сил. (Joint War-Fighting Center. “Design in Military Operations: A Primer for Joint War-Fighters.”) *Joint Doctrine Series, Pamphlet 1020* вересня 2010.

JP 5-0. *Планування об'єднаних операцій*. (JP 5-0. *Joint Operation Planning*). 26 грудня 2006.

Сухопутні сили США. Оцінка та намір командира в кампанії. (The United States Army, Commander's Appreciation and Campaign Design), *TRADOC Pamphlet 525-5-500*, 28 січня 2008.

Література для самостійної роботи підбиратиметься відповідними спеціалістами-експертами спільно з представниками держави, яка приймає.

Блок 1.3 Оперативні завдання, місії та спроможності

Опис

Цей курс охоплює оперативні завдання, місії та спроможності. Починається він з тих завдань, які визначені для збройних сил законом. Далі розглядаються місії, які визначає для збройних сил уряд. Далі оцінюється, чи спроможності є достатніми для виконання визначених завдань та місій. Нарешті, розглядаються питання наслідків виявленого браку спроможностей в світлі відповідних оперативних ризиків, а також шляхи усунення цих ризиків.

Навчальні цілі/ Практичний результат

- 1) Опрацювати діапазон оперативних завдань, визначених законом.
- 2) Роз'яснити види оперативних місій, які мають виконувати збройні сили.
- 3) Оцінити належність спроможностей для виконання діапазону завдань та місій, визначених для них.
- 4) Описати оперативні ризики, пов'язані з браком спроможностей.

Питання для розгляду

- a) Якими є принципи об'єднаних операцій?
- b) Які завдання ставляться законом перед вашими військами?
- c) Якими є передбачені в рамках місій сфери завдань, виконання яких очікується від ваших військ?
- d) Якими є основні сфери спеціалізації/об'єднані спроможності ваших військ?
- e) Якими є найбільші прогалини в спроможностях та ризики, що виникають для виконання визначених завдань та місій?
- f) Як вписуються визначені у вашій країні завдання та місії в контекст загальної стратегії та багатонаціональних операцій?

Потенційні модулі

- Сухопутні операції. Внесок сухопутної складової до кампанії. Ролі та місії. Міркування щодо планування;
- Морські операції. Внесок морської складової до кампанії. Ролі та місії. Міркування щодо планування;
- Повітряні операції. Внесок повітряної складової до кампанії. Ролі та місії. Міркування щодо планування;
- Процес та спроможності управління в кризовій ситуації;
- Операції з кризового реагування;
- Ведення кампанії;
- Спектр об'єднаних операцій;
- Об'єднані функції;
- Роль та місії спільного об'єднаного оперативно-тактичного угруповання (CJTF).

Навчальна методика/ оцінка

Індивідуальна підготовка; лекції; обговорення; польові виїзди; заняття в аудиторії; моделювання, обговорення в малих групах із залученням всіх слухачів; наукові статті; інтерактивні щоденники.

Посилання

AJP 3 (C). *Доктрина операцій НАТО*. (AJP 3 (C). *Allied Doctrine for Operations*.)

AJP 3.4 (A). *Доктрина операцій кризового реагування ОЗС НАТО*. (AJP 3.4 (A). *Allied Joint Doctrine for Crises Response Operations*.)

AJP 3.4.1 (A). *Доктрина операцій кризового реагування ОЗС НАТО*. (AJP 3.4.1 (A). *Allied Joint Doctrine for Crises Response Operations*.)

AJP 3.4.2. *Доктрина операцій з евакуації некомбатантів ОЗС НАТО*. (AJP 3.4.2. *Allied Joint Doctrine for Non-Combatant Evacuation Operations (NEO)*.)

JP 3-0. *Об'єднані операції*. (JP 3-0. *Joint Operations*). 17 вересня 2006.

Міністерство оборони США *Звіт щодо огляду ролей та місій за чотири роки*. (US DoD. *Quadrennial Roles and Missions Review Report*. Січень, 2009.

Кларк, Джон. Л. «Якими є ролі та місії для сил армії та безпеки Європи в 21 столітті? (Clarke, John L. "What Roles and Missions for Europe's Military and Security Forces in the 21st Century?") *The Marshall Center Papers* 7 (August 2005): 1-64.

<http://www.marshallcenter.org/mcpublicweb/de/component/content/article/484-art-col-publications-mc-paper-7.html?directory=21>

Література для самостійної роботи підбиратиметься відповідними спеціалістами-експертами спільно з представниками держави, яка приймає.

Блок 1.4 Набуття розвідувальної інформації на оперативному рівні

Опис

Цей курс охоплює питання розвідувальної діяльності на оперативному рівні. В ньому розглядається роль оперативної розвідки на рівні об'єднаного та спільного оперативно-тактичного угруповання та на оперативному рівні, а також висвітлюються всі аспекти процесу набуття оперативної розвідувальної інформації. Розглядаються джерела та спроможності, які для цього існують, а також питання належного керування ними. Нарешті, курс забезпечує краще розуміння об'єднаної розвідувальної підготовки оперативного середовища.

Навчальні цілі/ Практичний результат

- 1) Описати роль набуття розвідувальної інформації на рівні об'єднаного угруповання та на оперативному рівні; навчитися застосовувати його принципи.
- 2) Дати роз'яснення щодо процесу набуття розвідувальної оперативної інформації (планування та скерування, збирання, обробка та дослідження, аналіз та оформлення, поширення та врахування, оцінка та зворотній зв'язок).
- 3) Описати, яким чином процес набуття розвідувальної оперативної інформації забезпечує процес об'єднаного планування.
- 4) Визначити спроможності, необхідні для результативного набуття оперативної розвідувальної інформації.
- 5) Описати процес об'єднаної розвідувальної підготовки оперативного середовища (ЛРОЕ).
- 6) Сформулювати план набуття оперативної розвідувальної інформації.

Питання для розгляду

- a) Як має плануватися та скеровуватися процес набуття оперативної розвідувальної інформації?
- b) Якими є наявні сили та засоби для цього?
- c) Яким чином зібрані початкові дані перетворюються на інформацію, придатну для використання?
- d) Яким чином неоднорідні потоки інформації перетворюються на продукт, придатний для використання?
- e) Яким чином поширюються та враховуються у процесі прийняття рішень результати розвідувальної роботи?
- f) Яким чином відбувається оцінка та підвищення якості результатів розвідувальної роботи?
- g) Яким є ефект нестабільної лінії фронту для процесу отримання розвідувальної інформації?
- h) Якими є кроки процесу ЛРОЕ, і яким чином вони здійснюються у вашій країні?
- i) Якими є найважливіші джерела, системи та методи на оперативному рівні?

Потенційні модулі

- Набуття розвідувальної інформації, спостереження, ціленаведення, виявлення цілей та дії тактичної розвідки військ;
- Цикл набуття розвідувальної інформації;
- Об'єднана розвідувальна підготовка оперативного середовища.

Навчальна методика/ оцінка

Індивідуальна підготовка; лекції; обговорення; польові виїзди; заняття в аудиторії, моделювання, обговорення в малих групах із залученням всіх учасників; наукові статті; інтерактивні щоденники.

Посилання

AJP 2. *Видання ОЗС НАТО з набуття розвідувальної інформації.* (AJP 2. *Allied Joint Intelligence Doctrine Series.*)

JP 2-0. *Об'єднане набуття розвідувальної інформації.* (JP 2-0. *Joint Intelligence.*) 22 червня 2007.

JP 2-01. *Об'єднане та власними силами розвідувальне забезпечення військових операцій.* (JP 2-01. *Joint and National Intelligence Support to Military Operations.*) 07 жовтня 2004.

JP 2-01.3. *Об'єднана розвідувальна підготовка оперативного середовища.* (JP 2-01.3. *Joint Intelligence Preparation of the Operational Environment.*) 16 червня 2009.

Література для самостійної роботи підбиратиметься відповідними спеціалістами-експертами спільно з представниками держави, яка приймає.

Блок 1.5 Інформаційні операції

Опис

Цей курс охоплює питання інформаційних операцій. В ньому розглядаються заходи та спроможності, необхідні для вироблення дієвої стратегії. Розглядаються аспекти організації інформаційних операцій та порядок їхнього планування. Нарешті, визначається, що є необхідним для їх виконання.

Навчальні цілі/ Практичний результат

- 1) Надати опис інформаційних операцій (ІО).
- 2) Пояснити завдання ІО.
- 3) Описати, яким чином організовуються ІО.
- 4) Пояснити заходи та спроможності, необхідні для розробки послідовної стратегії ІО.
- 5) Описати порядок планування ІО.
- 6) Встановити, яка підготовка особового складу та які спроможності є необхідними для результативних інформаційних операцій.
- 7) Сформулювати план ІО для батальйону.
- 8) Описати план рівня бригади та вищих рівнів.

Питання для розгляду

- a) Чи є здійснення результативних ІО невід'ємним елементом у досягненні цілей командира оперативного рівня?
- b) Що таке наступальні та оборонні ІО?
- c) Яким чином планування ІО має включатися в процес оперативного планування?
- d) В який спосіб ІО забезпечує досягнення та утримання інформаційної переваги?
- e) В чому полягає роль зв'язків з громадськістю в ІО?
- f) Якими є юридичні обмеження для проведення ІО у вашій країні? В умовах багатонаціональної операції?

Потенційні модулі

- Радіоелектронна боротьба;
- Боротьба структур С2;
- Боротьба в кіберпросторі;
- Психологічні операції.

Навчальна методика/ оцінка

Індивідуальна підготовка; лекції; обговорення; польові виїзди; заняття в аудиторії; моделювання, обговорення в малих групах із залученням всіх учасників; наукові статті; інтерактивні щоденники.

Посилання

AJP 3 (C). *Доктрина операцій ОЗС НАТО*. (AJP 3 (C). *Allied Joint Doctrine for Operations*).

FM 3-13. *Інформаційні операції: основні положення, тактика, підходи та процедури*. (FM 3-13. *Information Operations: Doctrine, Tactics, Techniques, and Procedures*).

JP 3-13. *Доктрина інформаційних операцій ОЗС*. (JP 3-13. *Joint Doctrine for Information Operations*).

Література для самостійної роботи підбиратиметься відповідними спеціалістами-експертами спільно з представниками держави, яка приймає

Тема 2: Командування, лідерство та етика

Мета

Тема *Командування, лідерство та етика* знайомить слухачів з теорією лідерства, цінностним вихованням, розвитком стійкості та поняттям офіцерського корпусу. Ця тема знаходить відображення в характеристиках особи офіцера як *воїна та представника своєї професії*

Опис

В центрі уваги цієї теми є розвиток здібностей офіцера командувати військами як воїн, справжній лідер, представник своєї професії та службовець своєї країни. До кількох основних визначень в цій темі належать:

Лідерство – вплив на людей в ході виконання місії та вдосконалення своєї організації;

Стійкість характеру: моральні якості, які становлять природу лідера та формують його або її рішення та дії;

Справжній лідер прагне дізнатися істину, визначити, що буде правильним, продемонструвати мужність та відданість справі в ході своїх дій. Стійкість включає в себе не лише моральну та етичну досконалість, але також рішучість, самодисципліну та розумні судження.

Навчальні цілі

- 1) Продемонструвати ефективно лідерство, яке очікується від молодшого офіцера у ході виконання визначених для нього місій. Це передбачає, що такі офіцери вмітимуть:
 - a) Вести за собою особистим прикладом;
 - b) Формувати ефективні команди;
 - c) Сприяти удосконаленню більших організацій;
 - d) Діяти ініціативно в руслі задуму командира;
 - e) Дбати про своїх підлеглих, які забезпечують їхні успіхи;
 - f) Вести результативні комунікації;
 - g) Давати підлеглим простір в підходах до виконання місії та привчати їх до відповідальності за свої дії;
 - h) Застосовувати здорові глузд та судження, привчаючи підлеглих до дисципліни та уваги до дрібниць;
 - i) Брати на себе відповідальність за себе самого та за свій підрозділ;
 - j) Забезпечувати готовність своїх підлеглих та підрозділів до виконання місії;
 - k) Роз'яснювати, чого він або вона прагне досягнути, і якими будуть ознаки успіху;
 - l) Демонструвати головні вміння та навички бійця, пояснювати, чому їх необхідно реалізовувати саме у визначений спосіб, та навчати їм своїх підлеглих;
 - m) Здійснювати результативний аналіз проведених дій та допомагати підлеглим і підрозділу підвищувати свою ефективність;
- 2) Демонструвати мужність, стійкість характеру, добродієність та міць шляхом:
 - a) Дій в душі кодексу честі;
 - b) Поводження з іншими з повагою до їхньої гідності;
 - c) Дотримання на службі та в житті військових цінностей;
 - d) Проявів воїнської етики;
 - e) Проявів психологічної стійкості;
 - f) Проявів вміння виносити логічні та здорові судження;
 - g) Правильного вибору навіть через подолання тиску співслужбовців;
 - h) Демонстрації впевненості у собі;
 - i) Демонстрації самодисципліни;
 - j) Успішних дій в стресових обставинах;
 - k) Демонстрації цілеспрямованого особистого та професійного розвитку.

Блок 2.1 Етика

Опис

В цьому модулі розглядається роль етики в прийнятті рішень про бойові дії та ведення війни

Навчальні цілі/ Практичний результат

- 1) Пояснити процес формування морального ставлення до війни.
- 2) Розглянути головні принципи професійної військової етики в державі (ПВЕ).
- 3) Описати зв'язок між моральними зобов'язаннями перед державою та перед народом.
- 4) Застосувати етичні міркування стосовно проблемних питань та дилем, які постають перед командирами на оперативному рівні.
- 5) Описати етичні аспекти бойових дій за участю нерегулярних формувань.
- 6) Застосувати принципи етики до військових операцій сьогодення.

Питання для розгляду

- a) Якими є найкращі шляхи поширення цінностей, необхідних для забезпечення дієвого лідерства на цьому рівні?
- b) Що таке теорія війни в чистому вигляді?
- c) Яким чином лідер знаходить компроміс між етичними цінностями та військовою необхідністю?
- d) Чи є безвихідні обставини приводом для відчайдушних дій?

Потенційні модулі

- Прикладні цінності, чесноти та характеристики;
- Принципи етики та використання сили;
- Військові цінності та цивільні цінності;
- Професійний кодекс та етика воїна.

Навчальна методика/ оцінка

Індивідуальна підготовка; лекції; обговорення; польові виїзди; заняття в аудиторії; моделювання, обговорення в малих групах із залученням всіх учасників; наукові статті; інтерактивні щоденники.

Посилання

Керрік, Дон, Джеймс Коннелі та Пол Робінсон (Ред.) *Питання етичної освіти в умовах боротьби з нерегулярними військовими формуваннями.* (Carrick, Don, James Connelly, and Paul Robinson, (eds.) *Ethics Education for Irregular Warfare*). London: Ashgate, 2009.

Коукер, Кристофер. *Етика та війна у 21 столітті.* (Coker, Christopher. *Ethics and War in the 21st Century*.) New York,

Хартл, Ентоні Е. *Питання моралі у військовому процесі прийняття рішень.* (Hartle, Anthony E. *Moral Issues in*

Military Decision-Making.) Kansas: University Press of Kansas, 1990.

Пенгл, Томас Л. та Пітер Агренсдорф. *Справедливість між народами: про моральну основу сили та миру.* (Pangle, Thomas L., and Peter Ahrensdoerf. *Justice Among Nations: On the Moral Basis of Power and Peace*.) Kansas: University Press of Kansas, 1999.

Валзер, Майкл. *Справедлива та несправедлива війна: моральна аргументація з прикладами з історії.* (Walzer, Michael. *Just and Unjust War: A Moral Argument with Historical Illustrations*). New York, NY: Basic Books, 1992.

Література для самостійної роботи підбиратиметься відповідними спеціалістами-експертами спільно з представниками держави, яка приймає

Блок 2.2 Лідерство

Опис

В цьому модулі йдеться про роль лідера у військовій організації на рівні батальйону або еквівалентного йому підрозділу. Розглядаються види цінностей, необхідних для дієвого лідерства. Досліджуються стосунки, які належить мати ефективному лідеру з підлеглими та начальниками.

Навчальні цілі/ Практичний результат

- 1) Підготуватися до ведення за собою батальйону або еквівалентного підрозділу.
- 2) Оцінювати, характеризувати та розвивати лідерські якості на рівні підлеглих.
- 3) Визначити та роз'яснити, що необхідно для того, щоб бути лідером на наступному вищому рівня командування або командира спільного об'єднаного оперативно-тактичного угруповання.
- 4) Підготуватися до оцінки обстановки та прийняття рішень на основі вхідних даних, розроблених штабом, на своєму рівні.

Питання для розгляду

- a) Якого роду технічні підходи слід використовувати для формування лідерів на цьому рівні?
- b) Яким є найкращий спосіб поширення цінностей, необхідних для формування дієвого лідерства на цьому рівні?
- c) Якої підготовки потребує лідер для того, щоб пристосовуватися до швидкозмінних обставин?
- d) Які доведені до автоматизму інструменти мають бути в розпорядженні лідера для забезпечення своєї результативності на цьому рівні?
- e) В чому полягають наступні концепції: основана на цінностях поведінка, професійний кодекс та етика воїна, влада та повноваження, індивідуальна мотивація, згуртованість, ефективність команди та групи, лідерство в кризовій ситуації та лідерство в екстремальних обставинах?

Потенційні модулі

- Підходи до формування лідерів;
- Лідерство в кризовій ситуації та лідерство в екстремальних обставинах.

Навчальна методика/ оцінка

Індивідуальна підготовка; лекції; обговорення; польові виїзди; заняття в аудиторії; моделювання, обговорення в малих групах за участі всіх слухачів; наукові статті; інтерактивні щоденники.

Посилання

Джейкобс, Т.О. та Е Жак. «Виконавче лідерство в армії». (Jacobs, T. O., and E. Jacques. "Military Executive Leadership"). К.Е. Кларк та М.Б. Кларк, Вид. *Мірки лідерства*. (K.E. Clark and M. B. Clark, Eds. *Measures*

of Leadership.) West Orange, NJ: Leadership Library of America, Inc., 1990.

Джейкобс, Т.О. та Е Жак. «Виконавче лідерство» (Jacobs, T. O., and E. Jacques. "Executive Leadership."). Р. Гал та А.Д. Мангледсдорф, Ред. *Посібник з військової психології*. (R. Gal and A.D. Manglesdorff Eds. *Handbook of Military Psychology*). Chichester, England: Wiley, 1991.

Мур, Гарольд, генерал-лейтенант (у відставці), Джозеф Л. Галловей. *Колись ми були солдатами... та молодими*. (Moore, Harold, Lt Gen [Ret], and Joseph L. Galloway. *We Were Soldiers Once And Young*). New York, NY: Random House, 1992.

Сухопутні сили США. *Бути *знати* робити, адаптовані витяги з підручника формального лідерства: лідерство в армійській спосіб*. (US Army. *Be *Know* Do, Adapted from the Official Leadership Manual: Leadership the Army Way*). San Francisco, CA: Jossey-Bass, 2004.

Література для самостійної роботи підбиратиметься відповідними спеціалістами-експертами спільно з представниками держави, яка приймає.

Блок 2.3 Командування та управління

Опис

В цьому модулі розглядаються поточні проблемні питання командування та управління як в операціях силами держави, так і в багатонаціональних операціях. Наводиться аналіз концепції бойового командування та бойових наказів. Йдеться про процедуру «зрозуміти, відобразити візуально, описати, спрямувати» (як цей процес називають?), завдяки якій командир краще окреслює тактичні задачі та віддає ефективніші команди.

Навчальні цілі/ Практичний результат

- 1) Проаналізувати концепцію командування.
- 2) Пояснити, що означає: «зрозуміти, відобразити візуально, описати та спрямувати».
- 3) Показати різницю між термінами: провідна держава, інтегровані і паралельні командні структури для багатонаціональних операцій.
- 4) Застосувати об'єднану функцію командування та управління в ході навчань батальйонного рівня.

Питання для розгляду

- a) Які проблеми постають перед вашою країною стосовно забезпечення ефективного командування та управління в діапазоні операцій, які вона проводить?
- b) Яким чином використовуються концепції бойового командування «зрозуміти та відобразити візуально» для того, щоб командир міг стисло окреслити своє оперативне завдання.
- c) В чому полягає взаємодія між перемінними складовими операції та місії в стислому окресленні командиром оперативного завдання?
- d) Яким є взаємозв'язок між поняттями «відобразити візуально та описати» в розробці командирського задуму, настанов на планування, CCIR та оцінок?
- e) В чому полягає користь початкового командирського задуму для опису порядку дій в ході роботи бойового командування?
- f) Якою є найбільш доцільна структура командування та управління для багатонаціональних операцій?

Потенційні модулі

- Філософські концепції командування. Командування місії;
- Командування та управління видами ЗС;
- Принципи об'єднаного та багатонаціонального командування;
- Оснований на маневрі підхід до операцій;
- Функції командування та управління в операціях силами держави та в багатонаціональних операціях;
- Стосунки надання/отримання підтримки в об'єднаних операціях. Стосунки C2 та сполучення з політичним рівнем;
- Характер командування оперативного рівня.

Навчальна методика/ оцінка

Індивідуальна підготовка; лекції; обговорення; польові виїзди; заняття в аудиторії; моделювання, обговорення в малих групах за участю всіх слухачів; наукові статті; інтерактивні щоденники.

Посилання

AJP – 3.2. *Доктрина командування та управління ОЗС НАТО*. (AJP – 3.2. *Allied Joint Doctrine for Command and Control*).

FM 6-0. *Командування місії: командування та управління силами сухопутних військ*. (FM 6-0. *Mission Command: Command and Control of Army Forces*).

JP-3-33. *Операції об'єднаного оперативного-тактичного угруповання*. (JP-3-33. *Joint Task Force Operations*).

JP 3-16. *Доктрина багатонаціональних операцій ОЗС*. (JP 3-16. *Joint Doctrine for Multinational Operations*).

Канна, Майкл, підполковник. «Командування та управління багатонаціональними операціями із залученням збройних сил США». (Canna, Michael, LCol. “Command and Control of Multinational Operations Involving U.S. Military Forces.”) *The Atlantic Council of the United States, Occasional Paper, August 2004*.

Сімон, Луїс. *Командування та управління? Планування військових операцій ЄС*. (Simón, Luis. *Command and Control? Planning for EU Military Operations. European Union Institute for Security Studies Occasional Paper # 81*), січень 2010.

Література для самостійної роботи підбиратиметься відповідними спеціалістами-експертами спільно з представниками держави, яка приймає.

Блок 2.4 Право збройних конфліктів

Опис

Цей курс охоплює право збройних конфліктів та його вплив на військові операції. Розглядається як *jus in bello*, так і *jus ad bellum*. Аналізуються основні найбільші сфери права військових операцій. На додаток, цей курс готує слухачів до розв'язання складних ситуацій на полі бою.

Навчальні цілі/ Практичний результат

- 1) Узагальнити норми права збройних конфліктів для тих, хто очолює батальйон або еквівалентний йому підрозділ.
- 2) Описати право збройних конфліктів, актуальне для тих, хто працює в штабі рівня бригади або еквівалентної частини.
- 3) Пояснити сфери адміністративного права, цивільного права, претензій, міжнародного права, правової допомоги та військової юстиції.
- 4) Пояснити суть оперативного правового середовища та вплив, який воно має для дій нижчих ешелонів.

Питання для розгляду

- a) В чому різниця між *jus ad bellum* та *jus in bello*?
- b) Яким чином право збройних конфліктів спирається на чотири всеосяжні та взаємопов'язані принципи: воєнна необхідність, гуманність, пропорційність та розрізнення?
- c) Які приклади з історії підтверджують, що дотримання або порушення права збройних конфліктів може примножувати бойову потугу?
- d) Якщо норм права збройних конфліктів не дотримується ворог, чому ми повинні його дотримуватись?
- e) Якою є історія женецьких конвенцій і в чому полягають поточні дебати щодо них?
- f) Які складнощі виникають в ході багатонаціональних операцій, коли їхні учасники по-різному тлумачать норми права збройних конфліктів та женецьких конвенцій?

Потенційні модулі

- *Jus ad bellum*. Правова база для використання сили. Міжнародний та неміжнародний конфлікт;
- Міжнародне гуманітарне право (МГП). Основні правила, принципи та застосовність МГП;
- Ведення бойових дій. Засоби та методи ведення війни;
- Захист цивільних та культурного надбання у збройному конфлікті;
- Правила застосування сили в руслі права збройних конфліктів;
- Роль організацій, які діють в рамках норм гуманітарного права.

Навчальна методика/ оцінка

Індивідуальна підготовка; лекції; обговорення; польові виїзди; заняття в аудиторії; моделювання, обговорення в малих групах за участю всіх слухачів; наукові статті; інтерактивні щоденники.

Посилання

Дінштайн, Йорам. *Ведення бойових дій в рамках права збройних конфліктів*. (Dinstein, Yoram. *The Conduct of Hostilities Under the International Law of Armed Conflicts*). Cambridge: Cambridge University Press, 2004.

Європейський Союз. *Настанови щодо забезпечення дотримання норм міжнародного гуманітарного права*. (European Union. *Guidelines on Promoting Compliance with International Humanitarian Law*)(2005/C 327/04).

FM 1-04. *Правове забезпечення сил в операції*. (FM 1-04. *Legal Support to the Operational Army*).

Женецькі конвенції та Додаткові протоколи I і II. (Geneva Conventions and Additional Protocols I and II).

Гаазькі конвенції. (Hague Conventions).

МКЧХ. *Бійся за правилами! Типове керівництво з права збройних конфліктів для збройних сил*. (ICRC. *Fight it Right! Model Manual On the Law of Armed Conflict For Armed Forces*), International Committee of the Red Cross Geneva, 1999.

Публікація ОЗС 3-60. *Об'єднане ціленаведення*. (Joint Publication 3-60. *Joint Targeting*).

Публікація ОЗС 1-04. *Правове забезпечення військових операцій*. (Joint Publication 1-04. *Legal Support to Military Operations*).

Стандарт НАТО STANAG 2449. *Навчання з питань права збройних конфліктів*. (NATO STANAG 2449. *Training in the Law of Armed Conflict*). 29 березня 2004.

Робертс, Адам та Річард Гелфф, Ред. *Документи з питань права ведення війни*. (Roberts, Adam, and Richard Guelff, Eds. *Documents on the Laws of War*). Oxford: Oxford University Press, 1989.

Довідник з правил застосування сили, Міжнародний інститут гуманітарного права, Санремо, (Rules of Engagement Handbook, International Institute of Humanitarian Law, Sanremo), листопад 2009. <http://www.iihl.org/Default.aspx?pageid=page12090>

Резолюція Ради безпеки ООН 1894 від 11 листопада 2009 року. UN Security Council Resolution 1894, 11 November 2009.

Валзер, Майкл. *Суперечки стосовно війни*. (Walzer, Michael. *Arguing About War*). New Haven, CT: Yale University Press, 2004.

Література для самостійної роботи підбиратиметься відповідними спеціалістами-експертами спільно з представниками держави, яка приймає

Тема 3: Оборонні та безпекові дослідження

Мета

Слухачі вчитимуться передбачати елементи невизначеності у світі швидкозмінних технологій, спільнот, політики та економіки та ефективно на них реагувати.

Опис

Ця тема закладе фундамент, на якому слухачі розбудуватимуть свої професійні фахові знання в контексті всього суспільства, громадянами якого вони є. В якості необхідної передумови для чіткого доктринального розуміння тактики, операцій та стратегії слухачів познайомлять з військовою історією. Майбутні офіцери повинні вміти оцінювати місце своєї держави в сфері поточних міжнародних стосунків, шляхи формування міжнародної політики та економіки і відповідні наслідки. В міжнародних стосунках необхідно враховувати поточні обмеження, які накладає міжнародне право. Майбутні лідери як громадяни, повністю відповідальні перед народом, який вони представляють, мусять дбайливо ставитися до своїх підлеглих та до довіреного їм майна.

Навчальні цілі

- 1) Розвинути навички критичного мислення на основі вивчення військової історії: відповідних операцій, організацій та біографій.
- 2) Проаналізувати теорію міжнародних стосунків на тлі історії та сучасності через тлумачення поточного стану міжнародної системи та впливу глобалізації та динаміки міжнародних конфліктів на військових.

Блок 3.1. Історія і теорія війни – еволюція оперативного мистецтва

Опис

В цьому модулі розглядається еволюція оперативного мистецтва.

Навчальні цілі/ Практичний результат

- 1) Піддати оціночному аналізу історію, теорію та еволюцію оперативного мистецтва.
- 2) Проаналізувати витоки оперативного мистецтва 18 та 19 століть.
- 3) Надати оцінку розвитку оперативного мистецтва і командування в двадцятому столітті, військовій теорії та кампаніям першої і другої світових війн.
- 4) Розглянути сучасний стан оперативного мистецтва від часів існування оперативної теорії після другої світової війни, холодної війни та війн і кампаній після холодної війни.
- 5) Проаналізувати військову історію своєї держави.
- 6) Проаналізувати регіональні та місцеві конфлікти.

Питання для розгляду

- a) В чому полягає цінність історії для офіцера?
- b) Дати пояснення тріади «стратегічного», «оперативного» і «тактичного» рівнів.
- c) Яким було розуміння командирів минулого стосовно характеру проблем, що перед ними поставали, через яке вони вважали необхідним відображати візуально, планувати та спрямовувати кампанії, після чого аналізувати їхні практичні результати?
- d) Якими є належні планувальні інструменти для розроблення плану кампанії?

Потенційні модулі

- Теорія та еволюція оперативного мистецтва;
- Витоки оперативного мистецтва 18 та 19 століть;
- Розвиток оперативного мистецтва у двадцятому столітті;
- Сучасний стан оперативного мистецтва;
- Протиповстанська боротьба та оперативне мистецтво.

Навчальна методика/ оцінка

Індивідуальна підготовка; лекції; обговорення; польові виїзди; заняття в аудиторії; моделювання, обговорення в малих групах за участю всіх слухачів; наукові статті; інтерактивні щоденники.

Посилання

Сітіно, Роберт М. *Німецький спосіб воювати: від тридцятирічної війни до третього рейху*. (Citino, Robert M. *The German Way of War: From the Thirty Years' War to the Third Reich*). Kansas: The University Press of Kansas, 2008.

Бліцкриг до «Шторму в пустелі»: еволюція оперативного мистецтва. (*Blitzkrieg To Desert Storm: The Evolution of Operational Art*). Kansas: The University Press of Kansas, 2004.

Клаузевіц, Карл фон. *Про війну*. (Clausewitz, Carl von. *On War*). пер. Michael Howard and Peter Paret. Princeton, NJ: Princeton University Press, 1989.

Йоміні, Антуан Анрі де. *Мистецтво війни: стратегія і тактика від доби вершників та мушкетів*. (Jomini, Antoine Henri de. *The Art of War: Strategy and Tactics from the Age of Horse and Musket*). пер. G. H. Mendell. El Paso Norte Press, 2005.

Краузе, Майкл Д. та Р. Коуді Філіпс. *Історичний огляд оперативного мистецтва*. (Krause, Michael D, and R. Cody Phillips, *Historical Perspectives of the Operational Art*). Centre of Military History, US Army, 2005.

Нейвег, Шимон. *В гонимці за військовою досконалістю: еволюція оперативної теорії*. (Naveh, Shimon. *In Pursuit of Military Excellence: The Evolution of Operational Theory*). Portland, OR: Frank Cass, 1997.

Ротенберг, Гюнтер Е. *Мистецтво бойових дій в добу Наполеона*. (Rothenberg, Gunther E. *The Art of Warfare in the Age of Napoleon*). Bloomington, Indiana University Press, 1980.

Генеральний штаб російських збройних сил. *Радянсько-афганська війна*. (Russian General Staff, *The Soviet-Afghan War*). Translated and edited by Lester W. Grau and Michael A. Gress. Kansas: University Press of Kansas, 2002.

Шнайдер, Джеймс. «Зайвий матеріал» - та витоки оперативного мистецтва» (Schneider, James. "The Loose Marble—and the Origins of Operational Art.") *Parameters*, 19 березня 1989): 85-99.

Тоффлер, Алвін та Гайді Тоффлер. *Війна та антивійна*. (Toffler, Alvin and Heidi Toffler. *War and Anti-War*). New York, NY: Warner Books, 1995.

Су, Цзи. *Мистецтво війни*. (Tzu, Sun. *The Art of War*). Пер. Samuel B. Griffith. Oxford: Oxford University Press, 1963

Ван Кревельд, Мартін. *Командування на війні*. Van Creveld, Martin. *Command in War*. Cambridge, Harvard University Press, 2003.

Цзе Дун, Мао. *Про партизанську війну*. (Ze Dong, Mao. *On Guerilla Warfare*). Пер. Samuel Griffith II. Urbana and Chicago, IL: University of Illinois Press, 2000.

Література для самостійної роботи підбиратиметься відповідними спеціалістами-експертами спільно з представниками держави, яка приймає

Блок 3.2 Комунікації

Опис

Цей курс охоплює аспекти та підготовку, необхідні для організації ефективних комунікацій та стосунків зі ЗМІ. Зокрема, ефективні комунікації сприяють формуванню сучасного оперативного середовища для досягнення успіху місії. В цьому курсі комунікації та стосунки зі ЗМІ розглядаються не як перешкода для ефективності операцій, а саме в зазначеному вище ключі. Висвітлюються також питання традиційних і нових медіа (блоги, соціальні мережі, тощо).

Навчальні цілі/ Практичний результат

- 1) Пояснити, яким чином ефективні комунікації сприяють формуванню сучасного оперативного середовища.
- 2) Усвідомити, яким чином ефективні комунікації пов'язані із стосунками зі ЗМІ.
- 3) Виокремити діапазон медійних засобів, з яким, найімовірніше, доведеться мати справу.
- 4) Провести демонстрацію типових інтерв'ю для ЗМІ.
- 5) Описати типові помилки, які виникають в разі упередженого ставлення до ЗМІ.
- 6) Роз'яснити важливість сучасних ЗМІ та телекомунікацій у військових операціях.

Питання для розгляду

- a) Яким чином ефективні комунікації сприяють формуванню оперативного середовища?
- b) Яким є найкращий шлях розробки плану для інтерв'ю зі ЗМІ?
- c) Як офіцер може найкращим чином проявити свою готовність сприймати різні медійних підходи та різні ЗМІ?
- d) Яким чином сучасні ЗМІ та телекомунікації впливають на військові операції?
- e) Як можна перетворити ефективні стосунки із ЗМІ на чинник посилення потужності військ?
- f) В чому полягає роль представників ЗМІ, відряджених до військ?
- g) Як можна використати медійне середовище (блоги, соціальні мережі, тощо) найкращим чином для посилення потужності військ?
- h) Якими є безпекові аспекти ефективних стосунків зі ЗМІ?
- i) Яким чином військове формування має налагодити ефективні стосунки зі ЗМІ?
- j) Розглянути відмінності між військовою, місцевою та міжнародною цільовою аудиторією.

Потенційні модулі

- Стратегічні комунікації;
- Оперативні комунікації;

- Стосунки зі ЗМІ;
- Роль нових медіа.

Навчальна методика/ оцінка

Індивідуальна підготовка; лекції; обговорення; польові виїзди; заняття в аудиторії; моделювання, обговорення в малих групах за участю всіх слухачів; наукові статті; інтерактивні щоденники.

Посилання

Типовий модуль ЄС про правила зустрічі зі ЗМІ. (EU Common module on how to meet the media) (document ESDC IG IG/2010/ 011). http://esdc.mil-edu.be/index.php/component/docman/cat_view/26-csdp-knowledge-base/90-esdc/92-course-descriptions?start=10

JP 3-61. Додаток А. *Настанови щодо спілкування зі ЗМІ.* (JP 3-61 Appendix A. *Guidelines for Discussions with the Media.*)

Бедсі, Стефен. «Медійна війна та управління медіа». *Сучасні бойові дії.* Вид. Георг Кассімерів та Джон Баклі. (Badsey, Stephen, "Media War and Media Management." *Modern Warfare.* Eds. George Kassimeris and John Buckley). Burlington, VT: Ashgate Publishing Company, 2010.

Література для самостійної роботи підбиратиметься відповідними спеціалістами-експертами спільно з представниками держави, яка приймає

Блок 3.3 Об'єднана та багатонаціональна логістика та управління ресурсами

Опис

Цей курс стосується об'єднаної та багатонаціональної логістики та управління ресурсами. В ньому розглядаються варіанти формування, застосування та тилового забезпечення сил на оперативному рівні як в операціях держави, так і в багатонаціональних операціях. Також демонструється вплив управління адміністративними справами сил на їхню модернізацію.

Навчальні цілі/ Практичний результат

- 1) Опанувати розуміння сучасних проблемних питань управління адміністративними аспектами військ.
- 2) Описати стратегії тилового забезпечення в державі та стратегії/завдання логістики держави в сучасних операціях.
- 3) Опанувати розуміння процесу формування, застосування та тилового забезпечення об'єднаних сил.
- 4) Опанувати розуміння стосунків підпорядкування в об'єднаному командуванні та керівного органу для логістичного забезпечення об'єднаних бойових спроможностей.
- 5) Зрозуміти, як організована ваша армія для планування, виконання, тилового забезпечення та підготовки для об'єднаних, міжвідомчих та багатонаціональних операцій.

Питання для розгляду

- a) Якими є найбільші проблеми модернізації військ?
- b) Якими є найбільші проблеми в забезпеченні логістики багатонаціональних операцій?
- c) В чому відмінності логістики в залежності від типу операції?
- d) Якими є найбільші проблеми, що виникають перед вашою країною в тиловому забезпеченні операцій?
- e) В чому полягає роль підтримки багатонаціональних операцій з боку держави-господарки?

Потенційні модулі

- Управління ресурсами. Будівництво сил;
- Логістика видів ЗС. Принципи, функціональні ділянки, база, класи постачання, тощо;
- Тилове забезпечення бойових дій військ на полі бою;
- Функціональні ділянки об'єднаної логістики;
- Багатонаціональна логістика.

Навчальна методика/ оцінка

Індивідуальна підготовка; лекції; обговорення; польові виїзди; заняття в аудиторії; моделювання, обговорення в малих групах за участю всіх слухачів; наукові статті; інтерактивні щоденники.

Посилання

AJP – 4. *Об'єднана логістика НАТО*. (AJP – 4. *Allied Joint Logistics*). Series publications.

Публікація ОЗС 4.0. *Доктрина логістичного забезпечення об'єднаних операцій*. (Joint Publication (JP) 4.0. *Doctrine for Logistic Support of Joint Operations*).

Кристіансон, С.В., Генерал-лейтенант. *Об'єднана логістика – формування нашого майбутнього: особисте бачення*. (Christianson, C.V. Lt Gen. *Joint Logistics - Shaping Our Future: A Personal Perspective*).

Література для самостійної роботи підбиратиметься відповідними спеціалістами-експертами спільно з представниками держави, яка приймає

Блок 3. 4. Міжнародна безпека

Опис

В цьому курсі йдеться про те, яким чином структури міжнародної та регіональної безпеки обмежують варіанти вибору політики та військових дій. Зокрема, розглядатимуться система ООН та організації регіональної безпеки: ОБСЄ, НАТО та ЄС.

Навчальні цілі/ Практичний результат

- 1) Роз'яснити міжнародну структуру безпеки.
- 2) Дати пояснення щодо основних теорій міжнародних стосунків.
- 3) Зроуміти, в якій мірі система ООН може або не може накладати обмеження на безпекову політику держав.
- 4) Роз'яснити головні теорії міжнародних стосунків.

Питання для розгляду

- a) Якими є регіональні та міжнародні безпекові організації?
- b) Як можна пояснити поведінку держав за допомогою основних теорій міжнародних стосунків, таких як реалізм, лібералізм та конструктивізм?
- c) Наскільки актуальною є ООН для сьогодення?
- d) Яким чином дотичні регіональні структури безпеки впливають на варіанти політичного вибору вашої країни?

Потенційні модулі

- Глобальна мережа безпеки;
- Теорії міжнародних стосунків;
- Система Організації об'єднаних націй;
- Регіональні структури безпеки.

Навчальна методика/ оцінка

Індивідуальна підготовка; лекції; обговорення; польові виїзди; заняття в аудиторії; моделювання, обговорення в малих групах за участю всіх слухачів; наукові статті; інтерактивні щоденники.

Посилання

Бейліс, Джон, Стів Сміт та Патриша Оуенс, *Глобалізація світової політики*. (Baylis, John, Steve Smith and Patricia Owens, *The Globalization of World Politics*). New York, NY: Oxford University Press, 2011.

Гафф, Арієлла. *Роль оборонної політики ЄС у «Східному сусідстві»*. (Huff, Ariella; *The Role of EU Defence Policy in the Eastern Neighbourhood*). Paris: Institute for Security Studies, 2011.

Гантер, Роберт. Е. *Європейська безпекова та оборонна політика: партнер НАТО- або конкурент?* (Hunter, Robert E.: *The European Security and Defense Policy: NATO's Companion — or Competitor?*); Santa Monica, CA: RAND Corporation, 2002. http://www.rand.org/pubs/monograph_reports/MR1463.

Йокела, Юга. *Велика двадцятка: шлях до дієвої багатосторонності?* (Jokela, Juha, *The G-20: A Pathway to Effective Multilateralism?*) Paris: Institute for Security Studies, 2011.

Латтвак, Едвард Н. *Стратег*. (Luttwak, Edward N. *Strateg*); Cambridge, MA: Harvard University Press, 1987.

Довідник ОБСЄ (OSCE Handbook): <http://www.osce.org/secretariat/22624?download=true>

Хартія Європейської Безпеки ОБСЄ. (OSCE Charter for European Security). Листопад 1999; <http://www.osce.org/mc/17502>

Васконселос, Альваро, Ред. *Які амбіції щодо європейської оборони в 2020 році?* (Vasconcelos, Álvaro de Ed. *What Ambitions for European Defence in 2020?*) Paris: Institute for Security Studies, 2009.

Йост, Дейвід. *НАТО та міжнародні організації*. (Yost, David S. *NATO and International Organizations*). Rome: NATO Defense College; Research Division; Forum Papers Series, вересень 2007.

Література для самостійної роботи підбиратиметься відповідними спеціалістами-експертами спільно з представниками держави, яка приймає

Блок 3. 5. Формулювання та структура безпекової політики держави

Опис

В цьому курсі йдеться про безпекову структуру держави та формулювання безпекової політики. Подається широкий огляд сектору безпеки та ролей, які належать кожному з його учасників, як офіційних, так і неофіційних. Розглядається міра, якою поточна система вашої країни здатна формулювати та реалізовувати стратегію в середовищі невизначеності.

Навчальні цілі/ Практичний результат

- 1) Описати процес розробки безпекової політики вашої держави.
- 2) Пояснити, наскільки правовладдя обмежує можливості основних учасників системи.
- 3) Проаналізувати безпекову організацію вашої країни.
- 4) Навести формулювання національної безпекової стратегії.

Питання для розгляду

- a) Якою є структура системи національної безпеки у вашій країні?
- b) Чи відображає неформальна структура структуру формальну?
- c) Наскільки ефективною є ваша теперішня система в реагуванні на критичні зміни, які відбуваються у вашій країні? Чи адаптується ця система до викликів, або ж не набуває необхідної гнучкості, зустрічаючись з новими викликами і загрозами?
- d) Яким має бути належний тип оборони з врахуванням цих викликів?
- e) Наскільки результативно поточна система здатна виробляти стратегію? Або вона обмежується реагуванням на події, які вже відбуваються?
- f) Наскільки враховується в міркуваннях щодо стратегії національної безпеки чинник цілей, шляхів та засобів?
- g) Наскільки виграє або програє ваша стратегія національної безпеки в порівнянні із стратегіями інших країн, які мають аналогічні ресурси та оперативне середовище?
- h) Яка роль належить регіональним організаціям безпеки у вашій національній стратегії безпеки?

Потенційні модулі

- Правова база;
- Теорії прийняття рішень;
- Структура рівня держави: виконавча та законодавча гілки;
- Формулювання політики національної безпеки.

Навчальна методика/ оцінка

Індивідуальна підготовка; лекції; обговорення; польові виїзди; заняття в аудиторії; моделювання, обговорення

в малих групах за участю всіх слухачів; наукові статті; інтерактивні щоденники.

Посилання

Література для самостійної роботи підбиратиметься спільно з представниками держави, яка приймає, відповідними спеціалістами-експертами (SMEs).

Блок 3.6 Цивільно-військові стосунки

Опис

В рамках цього курсу розглядаються цивільно-військові стосунки на оперативному рівні з окремим наголосом на демократичному контролі безпекового сектору. Дехто вважає, що цивільний нагляд за багатонаціональними операціями породжує все більше проблем. Тпкож варто дослідити все більшу роль військових в розбудові держави в рамках багатонаціональних операцій, особливо в таких місцях, як Афганістан. І нарешті, варто дослідити також і роль безпекової допомоги для поглиблення демократичного контролю сектору безпеки.

Навчальні цілі/ Практичний результат

- 1) Розглянути досвід цивільно-військових стосунків за останній час.
- 2) Пояснити стосунки між розвитком демократії та професіоналізацією армії.
- 3) Дослідити можливості та вартість залучення військових до гуманітарної роботи, особливо в кампаніях із завоювання розуму та сердець прибічників.
- 4) Пояснити концепцію демократичного контролю сектору безпеки.
- 5) Описати роль, яку може відігравати безпекова допомога в сприянні демократичному контролю безпекового сектору.

Питання для розгляду

- a) Які зміни відбулися у військовій професії від часів холодної війни?
- b) Яким чином формує цивільно-військові стосунки оперативне середовище?
- c) Де пролягають межі між цивільною та військовою сферами та функціями? Чи завжди вони є чіткими?
- d) Чи бували випадки, коли цивільні надто втручалися, або ж військові надто опиралися в питаннях виконання певних місій?
- e) Чи існують прогалини в стосунках між військовими та політичними лідерами, між армією та суспільством в цілому?
- f) Чи є демократичний розвиток необхідною передумовою для розбудови професійної армії?
- g) Що відбувається, якщо безпековий сектор підпадає під цивільний/демократичний контроль лише частково?
- h) Чи належить армії якась роль в сприянні переходу до демократії?
- i) Якою є міжнародна правова база стосовно цивільного нагляду за багатонаціональними операціями?
- j) Високий рівень обговорення питань демократичного контролю збройних сил (DCAF).

Потенційні модулі

- Загальні питання – теорії та моделі;

- Цивільно-військові стосунки в країнах ліберальної демократії;
- Цивільно-військові стосунки в реформуванні сектору безпеки;
- Цивільний нагляд за сектором безпеки;
- Армія та соціальні зміни;
- Цивільний нагляд за багатонаціональними операціями.

Навчальна методика/ оцінка

Індивідуальна підготовка; лекції; обговорення; польові виїзди; заняття в аудиторії; моделювання, обговорення в малих групах за участю всіх слухачів; наукові статті; інтерактивні щоденники.

Посилання

Коен, Еліот А. «Верховне командування в 21 столітті». (Cohen, Eliot A. "Supreme Command in the 21st Century.") *Joint Forces Quarterly* (літо 2002): 48-54.

Деш, Міхаель С. *Цивільний контроль військових: зміни в безпековому середовищі*. (Desch, Michael C. *Civilian Control of the Military: The Changing Security Environment*). Baltimore, MD: John Hopkins University Press, 1999.

Ейкелен, Віллем Ф. *Демократичний контроль збройних сил*. (Eekelen, Willem F. *Democratic Control of Armed Forces*). Geneva: DCAF, 2002. <http://www.dcaf.ch/Publications/Publication-Detail?lng=en&id=18357>

Гебалі, Віктор-Ів та Александер Ламберт. *Кодекс поведінки ОБСЄ стосовно політично-військових аспектів безпеки: анатомія та реалізація* (Ghebali, Victor-Yves and Alexander Lambert. *The OSCE Code of Conduct on Politico-Military Aspects of Security: Anatomy and Implementation*). Martinus Nijhoff Publishers, 2005.

Гоффман, Френк. «Закриття прогалини між цивільними та військовими». (Hoffman, Frank. "Bridging the Civil-Military Gap.") *Armed Forces Journal* (грудень 2007).

Рікс, Томас Е. «Повстання генералів/Битви Петреуса: політична стратегія військового тактика». (Ricks, Thomas E. "The Generals' Insurgency/Petraeus's Battles: A Military Tactician's Political Strategy.") *Washington Post* 9 лютого, 2009.

Література для самостійної роботи підбиратиметься відповідними спеціалістами-експертами спільно з представниками держави, яка приймає.

Блок 3.7 Сучасне оперативне середовище

Опис

Цей курс стосується характеристик новітнього оперативного середовища у 21 столітті. В ньому розглядаються нинішні тенденції для визначення частотності та характеру глобальних конфліктів протягом наступних років. Крім того, йдеться про стратегічний контекст, в якому може опинитися кожна країна, а також про міру, якою глобальне стратегічне середовище впливає на регіональне середовище і навпаки. Деякі тенденції, що спостерігаються зараз, можуть означати, що підвалини глобальної системи можуть зазнати змін протягом життя наступного покоління.

Навчальні цілі/ Практичний результат

- 1) Проаналізувати ймовірний вплив загроз, викликів та можливостей в рамках міжнародного безпекового середовища.
- 2) Показати різницю між завданнями та місіями, які вашим збройним силами, можливо, доведеться виконувати в цьому середовищі.
- 3) Роз'яснити ті види спроможностей, які вашим збройним силам буде необхідно набути для того, щоб діяти в цьому середовищі.
- 4) Описати вимоги до вашої армії, які формуються з огляду на розвиток подій у вашому регіоні.

Питання для розгляду

- a) Які міжнародні конфлікти переважають у світі сьогодні?
- b) Якими є спільні знаменники щодо цих конфліктних питань?
- c) Як ви охарактеризували б середовище, в якому, можливо, доведеться діяти вашим військам протягом наступних 5 років?
- d) Як змінить оперативне середовище характер конфліктів, в яких, можливо, вам доведеться брати участь?
- e) Яких змін може зазнати армія майбутнього з огляду на оперативне середовище?
- f) Якими будуть наслідки змін у розстановці сил на глобальному рівні?
- g) Якими є оперативні виклики, що виникають з боку недержавних суб'єктів?

Потенційні модулі

- Сторони протистояння;
- Тенденції, що мають вплив на глобальну безпеку;
- Напрацювання в сфері ГРІН (генетика, робототехніка, інформація і нанотехнології);
- Контекстний світ;
- Структури регіональної та міжнародної безпеки;
- Наслідки для армії та сил безпеки.

Навчальна методика/ оцінка

Індивідуальна підготовка; лекції; обговорення; польові виїзди; заняття в аудиторії; моделювання, обговорення в малих групах за участю всіх слухачів; наукові статті; інтерактивні щоденники.

Посилання

Бжезинський, Збігнев. *Велика шахівниця*. (Brzezinski, Zbigniew. *The Grand Chessboard*). New York, NY: Basic Books, 1997.

Національна рада з розвідки. *Глобальні тенденції 2025: Трансформований світ*. (National Intelligence Council. *Global Trends 2025: A Transformed World*). 2008.

Перал Льюїс та Телліс Ешлі, Ред. *Афганістан 2011-2014 і далі: від операцій підтримки до сталого миру*. (Peral Luis, and Tellis Ashley Eds. *Afghanistan 2011-2014 and Beyond: From Support Operations to Sustainable Peace*). Paris, Institute for Security Studies, 2011.

Рід, Томас та Томас Кіні, Ред. *Розуміння доктрин, операцій та викликів протиповстанвської боротьби*. (Rid, Thomas, and Thomas Keaney, eds *Understanding Counterinsurgency Doctrines, Operations and Challenges*). New York, NY: Routledge Press, 2010.

Міністерство сухопутних військ США, FM 3-0 Операції. (US Department of the Army, FM 3-0 Operations), лютий 2008 Paragraphs 1-1 to 1-40.

Література для самостійної роботи підбиратиметься відповідними спеціалістами-експертами спільно з представниками держави, яка приймає

Блок 3.8 Управління в кризових ситуаціях

Опис

В ході цього курсу будуть розглянуті принципи, які забезпечують ефективність операцій з ліквідації наслідків катастроф та управління ними. Для досягнення зазначених цілей розглядатимуться природа катастроф, контекст операцій реагування у вашій країні, а також завдання та функції різних суб'єктів, пов'язаних з ліквідацією наслідків. Також розглядаються проблеми, пов'язані з повеннями, небезпечними речовинами та терористичними нападами. Буде розглянута роль армії в процесі ліквідації кризових ситуацій.

Навчальні цілі/ Практичний результат

- 1) Описати способи використання військових спроможностей в ліквідації наслідків катастроф.
- 2) Пояснити наслідки кризових ситуацій для громади, організацій, зацікавлених сторін.
- 3) Навчитися прогнозувати кризові ситуації, ізолювати та контролювати симптоми її визрівання та визначати пріоритетність заходів реагування.
- 4) Відстежити формування процесів передбачення та підготовки, швидкого реагування, контролю виконання заходів та оцінки результатів роботи.
- 5) Роз'яснити, які ресурси необхідні для побудови співробітництва та координації дій із службами надзвичайних ситуацій, які належать до різних секторів, включаючи відомства місцевого та регіонального рівня, армію, екологічні відомства, надавачів медичних послуг та послуг з охорони здоров'я, правоохоронні органи, а також волонтерські та громадські групи.
- 6) Описати еволюцію стратегії реагування та практики контролю надзвичайних ситуацій у вашій та в інших країнах.
- 7) Описати роль та готовність армії до ліквідації кризових ситуацій.
- 8) Формулювати план управління в кризовій ситуації.

Питання для розгляду

- a) Якими є стратегії реагування на катастрофи у вашій країні?
- b) Як організується реагування на надзвичайні ситуації у вашій країні?
- c) В чому полягає роль державних та недержавних учасників, таких як Червоний Хрест?
- d) Які існують норми щодо надання допомоги в разі масових людських жертв? Щодо евакуації та забезпечення укриття?
- e) Які існують системи оповіщення та комунікації?
- f) Як пов'язані між собою природні та технологічні катастрофи?
- g) Які існують норми щодо реагування на хімічну,

біологічну та ядерну загрозу, а також на терористичні акти?

- h) Якою є правова база, в рамках якої мусять діяти збройні сили?

Потенційні модулі

- Внутрішні загрози та вразливості;
- Правовий контекст;
- Структура всередині країни;
- Реагування на кризу
- Ліквідація наслідків.

Навчальна методика/ оцінка

Індивідуальна підготовка; лекції; обговорення; польові виїзди; заняття в аудиторії; моделювання, обговорення в малих групах за участю всіх слухачів; наукові статті; інтерактивні щоденники.

Посилання

http://ec.europa.eu/news/environment/100813_en.htm

Блокменс, Стівен та Рамзес Уессел А. *Європейський Союз та управління в кризових обставинах: чи підвищить Лісабонський договір ефективність ЄС?* (Blockmans, Steven, and Ramses Wessel A. *The European Union and Crisis Management: Will the Lisbon Treaty Make the EU More Effective?*) Oxford: Oxford University Press, 2009. <http://jcsf.oxfordjournals.org/content/early/2009/10/01/jcsf.krp020.full.pdf>

Капонігро, Джеффри Р. Кризовий радник: покрокове керівництво з врегулювання кризи в бізнесі. (Caponigro, Jeffrey R. *The Crisis Counselor: A Step by Step Guide to Managing a Business Crisis*). New York, NY: McGraw-Hill, 2000.

Гаддоу, Джордж, Джейн Буллок та Деймон П. Коппола. *Вступ до управління у надзвичайній ситуації*. (Haddow, George, Jane Bullock, and Damon P. Coppola. *Introduction to Emergency Management*). Burlington, MA: Elsevier, 2008.

Каплан, Лаура Дж. *Підручник з планування дій не випадок надзвичайних ситуацій і катастроф*. (Kaplan, Laura G. *Emergency and Disaster Planning Manual*). New York: McGraw-Hill, 1996.

Лінделл, Майкл К., Карла Прейтер та Роналд У. Перрі. *Вступ до управління в надзвичайних ситуаціях*. (Lindell, Michael K, Carla Prater, and Ronald W. Perry. *Introduction to Emergency Management*). MA: John Wiley and Sons, 2007.

Ольссон, Стефан, Ред. *Кризове управління в Європейському Союзі; Співробітництво у надзвичайних ситуаціях*. (Olsson, Stefan Ed. *Crisis Management in the European Union; Cooperation in the Face of Emergencies*). Berlin: Springer, 2009.

Т'єрні, Катлін Дж., Роналд У. Перрі та Майкл К. Лінделл. *Зустрічаючись з неочікуваним: готовність до катастроф та реагування на них у Сполучених Штатах*. (Tierney, Kathleen J., Ronald W. Perry, and

Michael K. Lindell. *Facing the Unexpected: Disaster Preparedness and Response in the United States*. John Henry Press, 2001.

Во, Вільям та Джон Р. Хай, Ред. *Довідник з управління в надзвичайних ситуаціях: програми, правила та процедури в умовах масштабних загроз та катастроф*. (Waugh, William & John R. Hu, eds. *Handbook of Emergency Management: Programs and Policies Dealing with Major Hazards and Disasters*.) Westport, CT: The Greenwood Press, 1990.

Література для самостійної роботи підбиратиметься відповідними спеціалістами-експертами спільно з представниками держави, яка приймає.

Освітня програма підвищення кваліфікації у сфері оборони — Республіка Молдова

Візит фахівців із професійної військової підготовки до Військової академії Білорусі

Освітня програма підвищення кваліфікації у сфері оборони — Республіка Молдова

Defence Education Enhancement Programme - Republic of Moldova

Освітня програма підвищення кваліфікації у сфері оборони — Вірменія

Освітня програма підвищення кваліфікації у сфері оборони — Вірменія

Рахункова палата Південного Кавказу та Молдови, Рига

Програма підготовки викладачів у сфері оборони — Словенія

Список офіцерів групи проєкту ПВО із зазначенням закладів, які вони представляють

Ім'я та прізвище	Країна	Заклад	
MAJ Nikoloz AGLADZE	Грузія	National Defense Academy	
Dr. Jim BARRETT	Канада	Royal Military College of Canada	
Mrs. Megan BASTICK	Швейцарія	Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces	
Mr. John BERRY	США	Partnership for Peace Consortium of Defense Academies and Security Studies Institutes	
LTC Alin BODESCU, PhD	Румунія	National Defense University	
Dr. Howard Coombs	Канада	Canadian Defence Academy / Royal Military College of Canada	
Mr. Daniel de TORRES	Швейцарія	Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces	
Dr. Dick DOYLE	США	Naval Postgraduate School	
LtCol Dirk Dubois	Бельгія	European Security and Defense College	
Dr. David EMELIFEONWU	Канада	Canadian Defence Academy / Royal Military College of Canada	

Col. René KÜNG	Швейцарія	NATO International Military Staff	
Ms. Elizabeth LAPE	США	US Joint Forces Command	
Lt.Col. Vince LINDENMEYER	США	US Army War College	
Dr. Michael MIHALKA	США	Command and General Staff College	
Mr. Didzis NIMANTS	Латвія	Baltic Defense College	
Lt.Col. Hrachya PETROSYANTS	Вірменія	Armenian Military Institute after V. Sargsyan	
Mrs. Kathrin QUESADA	Швейцарія	Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces	
Lt.Col. Rustam RZAYEV	Азербайджан	Ministry of Defense, Azerbaijan	
Lt.Col. Sergiu SARAMET	Молдова	Armed Forces Military Academy	
Lt.Col. Mamuka SHIUKASHVILI	Грузія	National Defense Academy	

Mr. John F. "Jef" TROXELL (Col., USA Ret.)	США	US Army War College	
Dr. Heinz VETSCHERA	Австрія	Peace Support Operations Training Center	

За додатковою інформацією звертайтеся до:

Д-р Девіда С. Емеліфеонву (David C. Emelifeonwu)
Академія оборони Канади
david.emelifeonwu@forces.gc.ca

Пан Маріуш Соліс (Mariusz Solis)
Міжнародний секретаріат НАТО
solis.mariusz@hq.nato.int

Консорціум «Партнерство заради миру» Академій оборони та Інститутів дослідження питань безпеки
pfpcconsortium@marshallcenter.org

ОРГАНІЗАЦІЯ ПІВНІЧНО-АТЛАНТИЧНОГО ДОГОВОРУ
ORGANISATION DU TRAITÉ DE L'ATLANTIQUE NORD
ШТАБ, ВЕРХОВНИЙ ГОЛОВНОКОМАНДУВАЧ З ПИТАНЬ
ТРАНСФОРМАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ ЗБРОЙНИХ СИЛ НАТО
7857 BLANDY ROAD, SUITE 100
NORFOLK, VIRGINIA, 23551-2490

5000/ TSC TWX 0012/TT9620/Ser: NU 0728

До уваги: Генерал-майора Еріка Тремблея (Eric Tremblay)
Керівника Академії оборони Канади

ТЕМА: Затвердження Довідкової програми типового навчального
курсу професійної військової освіти для офіцерів як
довідкового освітнього документа НАТО

ДАТА: 05 листопада 2013 р.

ПОСИЛАННЯ: А. Академія оборони Канади, Запит про затвердження
Довідкової програми типового навчального курсу професійної
військової освіти для офіцерів, від 27 листопада 2012 р.

1. Дякую, що надіслали мені для перегляду Довідкову програму типового навчального курсу професійної військової освіти (ПВО) для офіцерів. Враховуючи постійний інтерес наших партнерів до навчальної програми, я переконаний, що ця Довідкова програма типового навчального курсу може служити інструментом для країн-партнерів у розробці та підготовці моделей курсів і програм професійної військової освіти для офіцерів, а також сприяти покращенню військової сумісності між НАТО та його партнерами. Тому я радий підтримати та посприяти розповсюдженню цієї Довідкової програми типового навчального курсу професійної військової освіти (ПВО) шляхом опублікування цього посібника як документа НАТО у відповідних партнерських центрах НАТО.

2. Прагнучи зміцнити співпрацю з метою розвитку системи освіти та підготовки, яка відповідає вимогам, Академія оборони Канади від імені НАТО розробила Довідкову програму типового навчального курсу професійної військової освіти (ПВО) для офіцерів. Зусилля професіоналів та відданість підготовці та навчанню всіх членів заслуговують на похвалу. Тому я закликаю всіх осіб, відповідальних за розробку інструкцій у країнах-партнерах, які беруть участь у розробці навчальних матеріалів для військових офіцерів, переглянути документацію та розповсюдити її у ваших країнах.

3. У разі виникнення запитань, звертайтеся до нашої контактної особи – пані Кетрін Белл (Catherine Bell), диспетчерський центр, телефон: 757-747-3343, електронна пошта: Catherine.Bell@act.nato.int

ВІД ІМЕНІ ВЕРХОВНОГО ГОЛОВНОКОМАНДУВАЧА З ПИТАНЬ ТРАНСФОРМАЦІЇ
ОБ'ЄДНАНИХ ЗБРОЙНИХ СИЛ НАТО

Dzintars Roga
Brigadier General, LVA A
Acting Deputy Chief of Staff Joint Force Trainer

Керівник та редактор проекту:

Д-р Девід С. Емеліфеонву
старший офіцер штабу, відділ освіти у сфері оборони
Стратегічні навчальні та освітні програми
Академія оборони Канади
PO. Box 17000 Stn Forces
Kingston, ON K7K 7B4
+1-613-541-6000 дод. 3782
david.emelifeonwu@forces.gc.ca

Координатор верстки / Розповсюдження
Габрієлла Лурвіг-Жандарм
Міжнародний секретаріат НАТО
lurwig.gabriella@hq.nato.int

